

PLA DE BARRIS DE ZONA NORD

2021-2024

Ajuntament de
Barcelona

Projecte:

Pla de Barris de la Zona Nord

Emplaçament:

Barri de la Zona Nord, districte de Nou Barris, Barcelona

Promotor i redactor:

Foment de Ciutat

Disseny, maquetació i suport a la redacció:

Urbaning

C/ de Bonavista, 65

08202 Sabadell

www.urbaning.cat

Fotografia:

Ricardo Rios (fotos a peu de carrer)

Dortoka (fotos aèries)

Correcció:

Helena Batlle Julià

Edició:

Ajuntament de Barcelona. Pla de Barris

Impressió:

Tramatècnic

Barcelona, gener del 2021

© de l'edició: Ajuntament de Barcelona

© dels textos i les imatges: els autors esmentats

DL: B.3421-2021

PLA DE BARRIS
DE BARCELONA

**SENSE BARRIS
NO HI HA BARCELONA**

El Pla de Barris de Barcelona, una eina per a la cohesió social

La reducció de les desigualtats és un dels indicadors més clars del progrés social. Assolir un determinat nivell de riquesa col·lectiva, el benestar social, més que mesurar-se sobretot pel creixement econòmic, ha de ser avaluat per les possibilitats que tothom pugui gaudir d'unes condicions de vida dignes. Per aconseguir-ho, són imprescindibles la disminució de les disparitats socials i l'impuls de la solidaritat, el suport mutu i la implicació de la ciutadania en la vida col·lectiva.

A les ciutats, la reducció de les desigualtats topa amb un impediment destacat: els barris tenen nivells força diversos de qualitat urbanística, serveis i accessibilitat. Aquestes diferències es combinen amb les característiques de l'habitatge, de manera que aquells barris més mal dotats solen tenir habitatge de pitjor qualitat. És en aquests barris on el mercat, a través dels preus del sòl i l'habitatge, empeny les persones i les famílies amb menys recursos a aplegar-se.

Es produeix, així, el cercle viciós de la segre-

gació urbana: la població amb menys recursos ha de residir en els barris més mal dotats i el mateix fet de viure-hi esdevé un factor que condiciona les seves oportunitats laborals i socials. Així, els estudis que s'han dut a terme a Catalunya i a altres països mostren que hi ha una relació clara entre la qualitat de l'entorn i l'avenç escolar; la condició de salut, la inserció laboral i les oportunitats vitals de la ciutadania. D'aquesta manera, la segregació no només reflecteix les desigualtats, sinó que contribueix a mantenir-les i a ampliar-les. Si la segregació s'aguditza, es corre el risc que les nostres ciutats esdevinguin realitats creixentment fracturades i polaritzades.

Per això, qualsevol societat preocupada per reduir les desigualtats ha de fer front a la segregació i els seus efectes. Ho haurà de fer amb un doble objectiu: per un costat, millorar les condicions de vida de la població socialment més vulnerable, i, per l'altre, evitar que les desigualtats es mantinguin, es reproduïxin i s'eixamplin. Un instrument per aconseguir-ho són les polítiques de millora

de barris, aquelles que es proposen que tothom, amb independència del lloc on visqui, pugui gaudir d'un accés equitatiu als serveis i a un entorn urbà de qualitat i saludable. Així, les actuacions de rehabilitació urbana constitueixen un element imprescindible en el combat contra la desigualtat i en la defensa dels drets socials, al costat de les polítiques fiscals, laborals, educatives i de gènere.

Barcelona té una llarga tradició de polítiques de rehabilitació urbana, que en èpoques contemporànies ha comptat amb episodis decisius, com els projectes d'Ildefons Cerdà en la segona meitat del segle XIX o els assajos del GATCPAC en els anys de la Segona República. D'ençà del retorn de la democràcia municipal, l'any 1979, les actuacions de rehabilitació urbana s'han comptat entre les iniciatives més destacades (i sovint més polèmiques) de l'Ajuntament barceloní, fins al punt que les polítiques desenvolupades a Barcelona en aquest camp han esdevingut una referència no només a Catalunya i al conjunt d'Espanya, sinó també a escala internacional.

Al llarg de dècades, les polítiques de rehabilitació han tingut, sens dubte, llums i ombres, però en termes generals resulta innegable que avui la gran majoria dels barris de la ciutat són espais de molta més qualitat i de molt més bon viure que aquells que es van heretar de la dictadura, ara fa quaranta anys. En aquest període, les polítiques de rehabilitació han anat guanyant complexitat: si l'urbanisme tradicional es preocupava sobretot d'intervenir en el centre històric, el focus s'ha anat ampliant per abastar tots els barris de la ciutat i, en particular, aquells nascuts en el període de gran creixement dels anys cinquanta, seixanta i setanta del segle passat; si les intervencions havien tingut un caràcter eminentment físic, aviat es feu evident que calia donar-los un abast transversal, de manera que les actuacions sobre el medi construït es combinessin amb programes socials; si el seu impuls havia correspost només a les administracions, ha acabat imposant-se el convenciment que la implicació activa de la ciutadania i les seves

entitats és un requisit imprescindible en qualsevol projecte de millora urbana.

Ara bé, tot i les conquestes assolides, les polítiques de rehabilitació han hagut de fer front, a Barcelona i arreu, a dinàmiques que tendeixen de manera permanent a mantenir i a ampliar les desigualtats. Entre aquests factors han destacat, en les darreres dècades, el boom immobiliari del període 1996-2007, la crisi econòmica iniciada a partir de 2008, les polítiques d'austeritat i de desregulació del mercat laboral, la persistent manca d'habitatge social i, en els últims mesos, l'esclat i les conseqüències de la pandèmia Covid-19.

En aquest context, resulta especialment rellevant la resolució de l'Ajuntament de Barcelona d'impulsar un pla de barris per a la ciutat. Es tracta d'una iniciativa iniciada l'any 2016 que recull i amplia la tradició barcelonina i catalana en aquest àmbit. El Pla de Barris compta ja, doncs, amb quatre anys de vida, durant els quals s'ha intervin-

gut en setze barris de la ciutat i s'han dut a terme prop de 700 actuacions. El volum total de recursos invertits i esmerçats fins ara és de 150 milions d'euros i la població beneficiària supera les 350.000 persones.

El Consell Assessor del Pla de Barris, integrat per persones expertes en els àmbits de les ciències socials, l'urbanisme i el medi ambient, ha proposat uns criteris per al desplegament del Pla i n'ha efectuat el seguiment. Així mateix, ha valorat de manera positiva la voluntat de l'Ajuntament de mantenir i ampliar la iniciativa amb la implicació del veïnat, el compromís dels agents socials i el consens amb les forces polítiques.

Ara, el Consistori es proposa iniciar una segona etapa del Pla de Barris, tot mantenint l'atenció a aquells que ja hi figuren i ampliant les actuacions a set nous barris —Can Baró, Can Peguera, el Carmel, el Poble-Sec, la Prosperitat, el Turó de la Peira i el Verdum— amb una nova inversió de 150 mili-

ons d'euros. D'aquesta manera, el Pla arribarà a un conjunt de 23 barris, en els quals viu una quarta part de la població de Barcelona. Poques ciutats europees compten amb una iniciativa d'un abast comparable.

La implicació de la ciutadania és, com es deia, un dels requisits essencials per al desenvolupament dels plans de barris. Per això resulta de tanta importància donar a conèixer el contingut dels plans i les seves actuacions. A aquesta comesa està destinada precisament la sèrie de publicacions de la qual aquest quadern forma part: exposar els objectius, la diagnosi de partida, els projectes, el pressupost i la gestió de les actuacions previstes en cada un dels barris. Si la seva lectura contribueix a impulsar el coneixement i el debat ciutadà sobre el Pla de Barris, la publicació haurà assolit la seva finalitat.

Oriol Nel·lo

President del Consell Assessor del Pla de Barris de Barcelona

Pla de Barris
de la Zona Nord

Índex general

Bloc 1

Contextualització

1 - Objectius generals	p. 14
2 - Metodologia del Pla de Barris	p. 16
3 - Àmbit del Pla de Barris	p. 18
4 - Indicadors de vulnerabilitat	p. 20

Bloc 2

Elaboració

5 - Àmbit territorial d'actuació específic	p. 44	6.5.4 Mobilitat
5.1 Descripció i encaix territorial		6.5.5 Pendants del vial
5.2 Antecedents		6.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
5.3 Dades generals i sociodemogràfiques		6.6.1 Contaminació
6 - Anàlisi	p. 52	7 - Diagnosi
6.1 Educació i salut pública		7.1 Educació i salut pública
6.1.1 Nivell formatiu		7.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
6.1.2 Equipaments educatius		7.3 Habitatge
6.1.3 Estructura digital		7.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
6.1.4 Salut		7.5 Espai públic i accessibilitat
6.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària		7.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
5.2.1 Teixit associatiu		
5.2.2 Serveis socials		8 - Plans actius i acció de govern
5.2.3 Convivència		p. 98
5.2.4 Equipaments		8.1 Educació i salut pública
6.3 Habitatge		8.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
6.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social		8.3 Habitatge
6.4.1 Renda familiar disponible		8.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
6.4.2 Activitat comercial		8.5 Espai públic i accessibilitat
6.4.3 Distribució atur		8.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
6.5 Espai públic i accessibilitat		
6.5.1 Planejament urbanístic		
6.5.2 Densitat de població		
6.5.3 Espais lliures i jocs infantils		

9 - Síntesi de l'anàlisi de la diagnosi ————— p. 106

- 9.1 Educació i salut pública
- 9.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 9.3 Habitatge
- 9.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 9.5 Espai públic i accessibilitat
- 9.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Bloc 3

Intervenció

10 - Objectius específics ————— p. 110

- 10.1 Educació i salut pública
- 10.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 10.3 Habitatge
- 10.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 10.5 Espai públic i accessibilitat
- 10.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

11 - Accions ————— p. 116

- 11.1 Educació i salut pública
- 11.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 11.3 Habitatge
- 11.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 11.5 Espai públic i accessibilitat
- 11.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

12 - Pressupost ————— p. 134

13 - Visió global ————— p. 136

Bloc 4

Desenvolupament

14 - Gestió i governança ————— p. 140

15 - Eines transversals ————— p. 144

16 - Indicadors d'avaluació del projecte ————— p. 148

1 - Objectius generals	—————	p. 14
2 - Metodologia del Pla de Barris	—	p. 16
3 - Àmbit del Pla de Barris	—————	p. 18
4 - Indicadors de vulnerabilitat	—	p. 20

Bloc 1

Contextualització

Bloc 1 >

1 | Objectius generals

Després de quasi quatre anys de desenvolupament del Pla de Barris 2017-2020, tot i poder constatar una primera tendència de reducció de les desigualtats a la ciutat de Barcelona, es continua observant (inclús en alguns dels barris on ja s'hi ha actuat) indicadors de desigualtat que fan inqüestionable la necessitat d'intervenir (o continuar intervenint) des d'una lògica intensiva i integral en aquests barris, amb un objectiu clar: **la reducció d'aquestes desigualtats entre els diferents barris de Barcelona.**

La reducció de les desigualtats, evidentment, és un objectiu d'un abast complex i de difícil resolució amb períodes curts, però és evident que una política intensiva en els eixos que més desigualtat generen pot revertir aquestes desigualtats i oferir, a aquests barris, oportunitats que puguin canviar tendències o reduir impactes i plantar les llavors perquè a llarg termini aquestes desigualtats puguin revertir-se.

En el cas del Pla de Barris 2021-2024, l'existència de la crisi sanitària que ha impactat (i seguirà impactant) socialment i econòmicament en els barris més vulnerables obliga a redefinir alguns dels objectius i enfocaments de

l'edició anterior, amb la voluntat de pal·liar, també, els efectes d'aquesta crisi en aquests barris.

Des d'aquesta lògica i mirada integral, els objectius del Pla de Barris segueixen sent els següents: per una banda, enfortir la xarxa educativa als barris a través de projectes educatius integrals i transformadors (dins i fora de l'escola) i donar suport als centres en les tasques socioeducatives complementàries. En aquesta edició, amb una mirada especial als efectes que ha tingut i pot tenir la crisi sanitària en el desenvolupament de la tasca educativa dels centres i amb una mirada més intensa en el lleure educatiu i la formació fora de l'escola.

En segon lloc, establir accions d'atenció i millora de les condicions de vida de la població que resideix en aquests barris, amb especial atenció a aquelles persones que

més ho necessiten (gent gran, infància, població en situació d'atur, població migrada) des d'un tractament integral. Es promourà amb especial èmfasi combatre les desigualtats de gènere, es treballarà de forma intensiva la diversitat cultural i d'origen per aconseguir barris més cohesionats i teixits més diversos, es tindrà especial cura en la salut mental i els problemes derivats d'una soledat no volguda i es seguirà apostant per promoure uns hàbits saludables tant pel que fa a l'alimentació com als hàbits esportius. En aquesta edició, i amb més sentit que mai, també es farà una aposta clara i decidida per la reducció de l'escletxa digital i es seguirà treballant amb la voluntat d'ampliar el capital social dels barris.

Un altre dels objectius és recuperar i impulsar l'activitat econòmica als barris, el foment de l'economia social i cooperativa i la reactivació i l'impuls del petit comerç

i l'emprenedoria. En aquesta ocasió, amb una especial atenció al suport i acompanyament dels col·lectius més afectats per la crisi econòmica i al comerç de proximitat.

El Pla de Barris també planteja fer front als dèficits urbanístics, com ara la degradació de l'espai públic, les dificultats d'accessibilitat, la falta d'espais on desenvolupar vida comunitària a l'aire lliure, la baixa qualitat de l'habitatge, la manca d'equipaments i els dèficits de mobilitat i connexió dels barris entre si i en relació amb la resta de la ciutat.

Per altra banda, cal combatre les desigualtats derivades de l'impacte del clima sobre

població vulnerable i contribuir a generar territoris més sostenibles, i treballar per aconseguir uns barris amb més verd per càpita, més pacificats i amb sistemes de transport més sostenibles. Es promourà l'educació ambiental i els espais verds comunitaris i es treballarà per reduir la pobresa energètica i mitigar-ne els efectes.

I, per últim, empoderar els veïns i les veïnes perquè s'organitzin i estableixin objectius i actuacions de millora de la vida col·lectiva al barri, tot impulsant les pràctiques d'innovació social i l'acció ciutadana amb un objectiu clar de millorar i enfortir el capital social dels barris.

Parc de Montjuïc
Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 1 >

2 | Metodologia del Pla de Barris

El Pla de Barris és un programa que té una **voluntat d'intervenció integral** i, per tant, la necessitat d'un abordatge multisectorial i una planificació que tingui en compte diferents àmbits i mirades. De la mateixa manera, és un pla que té la vocació de **construir-se i desplegar-se conjuntament amb els veïns i veïnes dels barris** i, per tant, la necessitat de teixir sinergies i espais de coproducció amb el territori.

La definició del Pla de Barris

El punt de partida per a la redacció dels documents ha estat una **anàlisi** exhaustiva dels indicadors socioeconòmics, demogràfics i urbans dels vint-i-tres barris inclosos en aquesta edició, per a detectar aquells que apuntaven cap a clares desigualtats o que podien alertar de possibles mancances.

En paral·lel s'ha treballat amb els diferents agents que intervenen en aquests territoris (des de l'àmbit municipal fins al veïnal) per a elaborar una diagnosi compartida, que aportés dades més qualitatives que no sempre apareixen als indicadors, alhora

que permetia conèixer projectes i voluntats històriques ja plantejades en aquests barris. En aquest sentit, s'ha intentat treballar amb diferents agents.

Per una banda, els **agents de barri**, és a dir, persones que formen part de l'entorn immediat dels barris: entitats, tècnics, taules i espais comunitaris i veïns i veïnes que treballen i viuen en el territori. Cal tenir present que, en l'actual context de pandèmia, aquesta feina s'ha hagut de realitzar en gran mesura de forma telemàtica, cosa que ha fet més difícil i complex aquest treball participatiu i de lligam amb el territori.

En segon lloc, els **agents de districte**, tècnics de l'Ajuntament o personal que treballa a l'Administració en equipaments del Districte i que tenen un coneixement detallat del que passa als barris i una perspectiva de Districte.

I, finalment, els **agents municipals**, els quals tenen una perspectiva de ciutat, d'eix o d'àmbit metropolità que permet ubicar els barris en relació amb la ciutat i

amb la resta de barris o territoris. S'hi inclouen les àrees, instituts i departaments sectorials de l'Ajuntament.

El conjunt d'aportacions i visions des de les diferents escales ha permès elaborar una **diagnosi compartida** i definir uns **objectius específics** per a cada pla. El procés de participació i el treball compartit amb Districte i àrees ha permès apuntar les primeres **accions**.

El contingut i l'abast d'aquest document s'estructura, doncs, en **anàlisi, diagnosi, objectius específics i accions**. En l'**anàlisi** es realitza una valoració quantitativa de la situació, resultat d'un treball de recerca i d'interlocució amb els diferents agents implicats. A la **diagnosi** s'exposen les conclusions que s'extreuen de l'anàlisi, des d'un punt de vista més qualitatiu. Per la seva banda, els **objectius específics** defineixen aquells vectors que es volen tractar de forma més intensiva en aquell pla, al marge dels objectius generals. I, per últim, les **accions** són les eines concretes a partir de les quals es vol arribar als objectius.

El Pla té una clara vocació integral i de transversalitat i s'estructura en sis àmbits:

Educació i salut pública: engloba totes aquelles accions que promouen la generació de noves oportunitats educatives o que aborden la millora de la salut pública, amb una mirada comunitària.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària: són les accions que afecten directament la comunitat i els seus drets, amb una mirada especial a aquelles desigualtats que afecten especialment les dones o altres col·lectius vulnerables. Engloba, també, totes les accions encaminades a millorar el treball en xarxa i la cohesió entre veïns i veïnes i a reforçar la vida comunitària dels barris.

Habitatge: reuneix totes les accions que persegueixen la millora de les condicions de vida dels veïns i veïnes en relació amb els seus habitatges. Principalment respon a millores físiques de les seves finques però també a aquelles accions d'acompanyament social a les comunitats.

Ocupació, impuls econòmic i economia social: integra totes les accions encaminades a fomentar l'activitat econòmica i l'ocupació de qualitat.

Espai públic i accessibilitat: engloba totes les accions que persegueixen una millora de l'espai públic amb una visió comunitària o amb l'objectiu de millorar-ne l'accessibilitat.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica: inclou les accions que específicament tenen l'objectiu de reduir els efectes de l'impacte climàtic en els barris i població més vulnerables.

Desplegament conjunt amb el veïnat

El Pla de Barris té la voluntat d'implicar els veïns i veïnes no sols en la definició del contingut del Pla, sinó sobretot en el seu desplegament, que és quan, en gran mesura, agafen forma i s'acaben de concretar la majoria d'accions apuntades al document inicial.

És evident que en aquest context de pandèmia el procés de participació dels plans ha hagut d'adaptar-se a una virtualitat que és totalment contrària a la filosofia d'aquest pla. Malgrat tot, s'ha intentat establir el vincle i el diàleg amb tots els agents del territori possibles per intentar conformar uns documents com més consensuats millor amb el territori.

Cal posar de manifest que **els documents del Pla de Barris són vius i dinàmics**. Tot i incorporar accions concretes des d'un inici, els documents es van acabant de configurar i definir a través del treball conjunt i continu amb el teixit comunitari. Aquest treball conjunt permet adaptar-se a noves oportunitats, reconèixer nous actors o redefinir propostes a mesura que el Pla avança. Aquest factor aconsegueix que el Pla s'adapti molt millor a nous contextos i permet adaptar i millorar les accions per aconseguir els objectius plantejats.

Bloc 1 >

3 | Àmbit del Pla de Barris

En l'edició del Pla de Barris 2021-2024 s'ha considerat necessari ampliar el territori d'actuació respecte de l'edició anterior amb altres barris que, pels seus indicadors i la seva tendència, també requereixen una intervenció extraordinària. En aquesta línia, després d'una anàlisi acurada d'indicadors de vulnerabilitat, es determina incorporar set nous barris (Verdum, Can Peguera, el Turó de la Peira, la Prosperitat, el Carmel, Can Baró i el Poble-sec) i ampliar l'àmbit d'actuació a tot el Raval (en la primera edició es limitava al Raval sud). Tanmateix, es mantenen vius la resta de plans de l'edició anterior per tal d'assolir els objectius marcats amb una visió de més llarg termini.

Així, el nou Pla de Barris es planteja des de **dos nivells d'intensitat diferents**, segons el grau de vulnerabilitat, per un total de **15 plans de barri i 23 barris, que arribaran a una població de 377.000 persones**:

- Deu plans de barri amb un desplegament integral i intensiu. Es plantegen plans de barri totalment nous, amb pressupost extraordinari, lideratge d'un cap de projecte i intensitat d'intervenció alta. D'aquesta manera s'amplia l'actuació a set barris nous i es manté la intervenció intensiva a vuit dels setze barris de l'edició anterior.

→ Al Districte de Nou Barris:

PdB de la **Zona Nord**

PdB de la **Trinitat Nova**

PdB de les **Roquetes i Verdum**

PdB del **Turó de la Peira i Can Peguera**

PdB de la **Prosperitat**

→ Al Districte de Sant Andreu:

PdB de la **Trinitat Vella**

→ Al Districte de Sant Martí:

PdB del **Besòs i el Maresme**

→ Al Districte de Ciutat Vella:

PdB del **Raval**

→ Al Districte d'Horta-Guinardó:

PdB del **Carmel i Can Baró**

→ Al Districte de Sants-Montjuïc:

PdB del **Poble-sec**

Bloc 1 > 4 | Indicadors de vulnerabilitat

La distribució territorial de la renda presenta desigualtats evidents en els barris i districtes de la ciutat. Aquesta desigualtat de rendes es produeix sota un patró de concentració territorial i afecta especialment uns sectors de població concrets, cosa que contribueix a l'empitjorament de les condicions de vida dels ciutadans i ciutadanes de rendes baixes i esdevé una barreira a la igualtat d'oportunitats i a l'accés a la renda i als serveis.

Si es comparen els valors de diferents indicadors en el conjunt dels 73 barris de la ciutat es fan paleses unes mancances comunes o estructurals, principalment concentrades en certes parts del territori com ara l'eix del Besòs, els districtes de Nou Barris, Horta-Guinardó, Ciutat Vella i Sants-Montjuïc. Una comparativa d'aquesta índole dona una idea de les desigualtats entre barris.

D'altra banda, a través del càlcul de la variació (en tant per cent) del valor dels diferents indicadors de cada barri respecte del valor mitjà de Barcelona s'obté una visió complementària de l'anterior, útil per a detectar altres mancances específiques de cada part del territori.

La visió conjunta obtinguda mitjançant aquesta doble anàlisi permet fer una estimació del nivell de fragilitat més representatiu de cada barri; identificar aquells factors que generen una major desigualtat, i visualitzar en quines zones o àmbits de la ciutat es concentren aquestes desigualtats.

Centre de serveis socials
Guineueta-Verdún-Prosperitat
Font: Ajuntament de Barcelona

D'acord amb aquesta anàlisi d'indicadors s'ha realitzat la selecció dels àmbits incorporats a l'edició del Pla de Barris 2021-2024. En tots ells **s'han identificat uns indicadors estructurants**, comuns en el conjunt dels barris seleccionats **que manifesten uns àmbits amb major necessitat d'accions o de millores per tal de reduir les desigualtats existents** a dia d'avui. Aquests indicadors són els següents: percentatge de població només amb estudis obligatoris; percentatge de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior (CFGs); percentatge de població amb batxillerat superior; percentatge de població sense estudis; taxa específica de fecunditat en mares de quinze a dinou anys; superfície mitjana dels habitatges; superfície d'habitatge per habitant; valor cadastral; índex de renda familiar disponible (IRFD); tant per cent d'aturats; percentatge de locals de comerç al detall en plantes baixes; sòl destinat a equipa-

ments per habitant, i persones exposades a la contaminació acústica.

Les desigualtats que representen aquests indicadors no només són de les més significatives entre els indicadors analitzats en el marc d'aquest programa, sinó que també són les més transversals pel fet d'aparèixer de manera recurrent en la majoria dels barris incorporats al Pla. D'altra banda, hi ha altres indicadors que potser no són tan recurrents però que, en àmbits concrets, poden manifestar mancances o vulnerabilitats importants. En aquesta categoria hi trobem indicadors com la densitat neta (densitat d'habitatges per hectàrea residencial); la població de 65 anys o més que viu sola; locals en planta baixa sense activitat; llars amb connexió a internet; la superfície destinada a usos comercials; la densitat d'habitatges; habitatge de compra amb pagaments pendents; nombre d'habitants per habitatge; percentatge de

població estrangera; sòl de parcs urbans per habitant; l'antiguitat dels edificis, i l'esperança de vida.

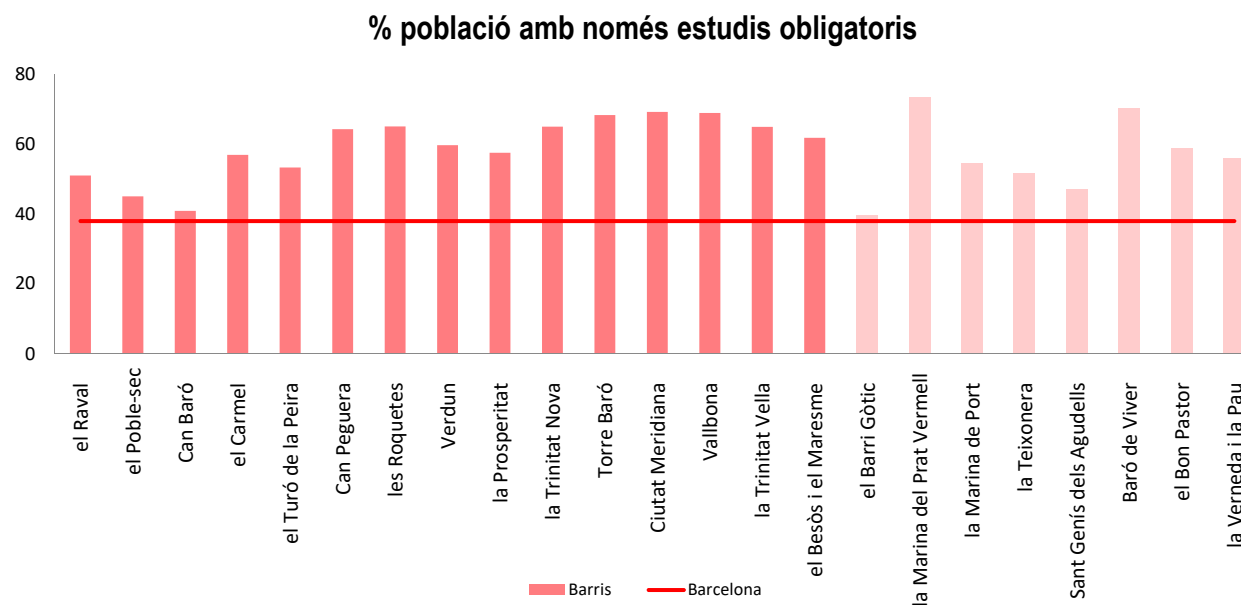
Cal tenir present, però, que només s'han analitzat indicadors dels quals es disposa de dades actualitzades i que són interpretables objectivament mitjançant tècniques estadístiques. Per tant, és possible que hi hagi altres aspectes que no quedin reflectits en els indicadors esmentats.

Aquesta anàlisi no només serveix per a detectar aquells barris que s'han d'incorporar al Pla, sinó que també és de gran ajuda per orientar les estratègies i propostes a fi i efecte que siguin les més adequades en la lluita contra l'increment de les desigualtats en cadascun dels àmbits inclosos al Pla. Per a facilitar la comprensió i conceptualització, s'han agrupat els indicadors analitzats dins els sis eixos temàtics en què s'estructura el Pla de Barris.

Educació i salut pública

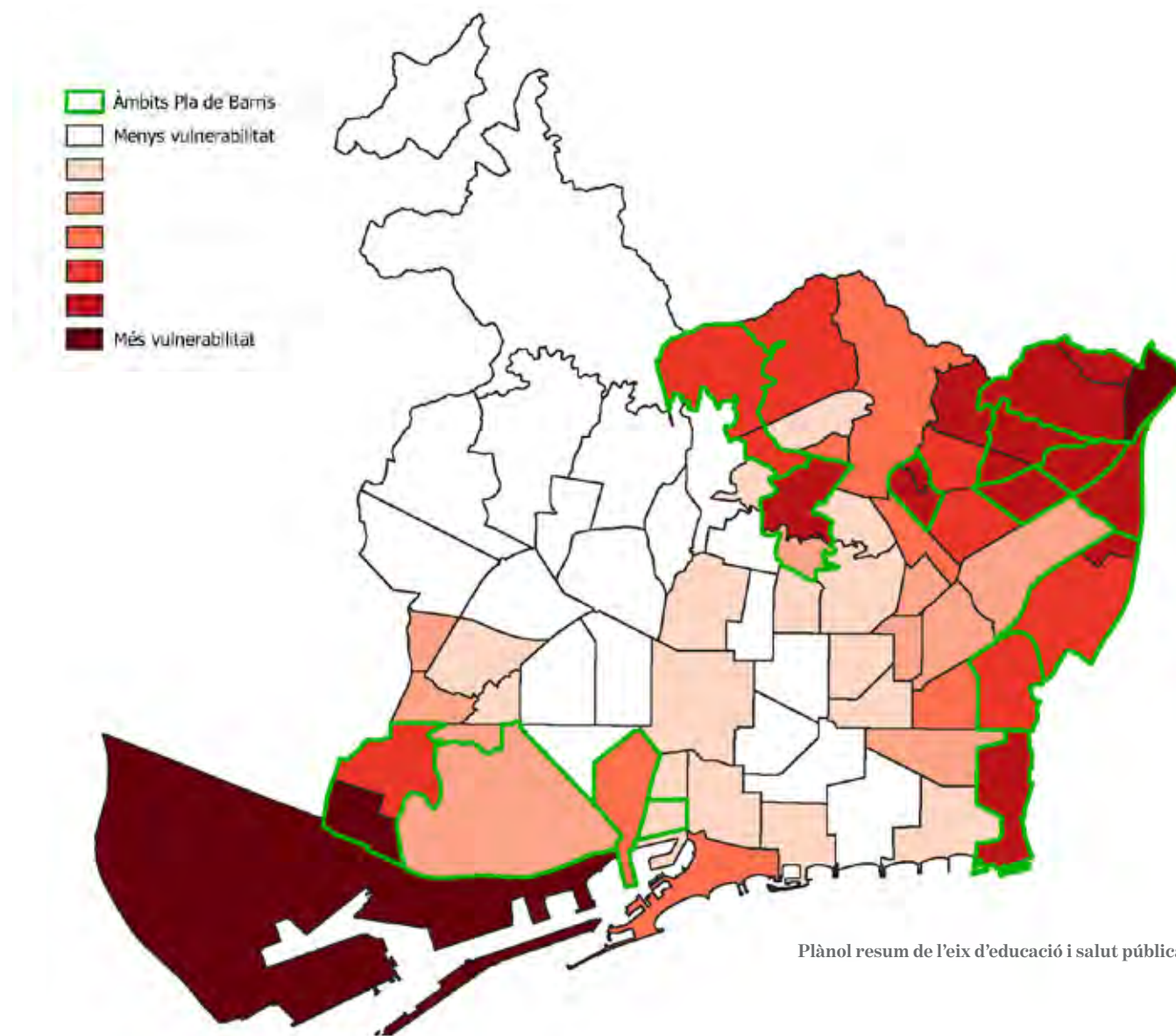
Tot i que les dades demostren com en el conjunt de la ciutat d'ençà de l'any 2014 s'està reduint progressivament el volum de població sense estudis i, en paral·lel, està augmentant el gruix de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior, en la majoria de barris del Pla de Barris s'observa com encara hi ha desigualtats significatives en aquest àmbit. En el cas de la taxa de població amb estudis universitaris o cicles formatius de grau superior (CFGs), la mitjana de la ciutat es situa a 32,8; tanmateix, tots els barris que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris presenten uns valors inferiors, i en dotze d'aquests barris la taxa es situa per sota de 16 (la meitat de la mitjana de la ciutat). A l'altre extrem també s'observa com la taxa de població amb baix nivell formatiu (població amb només estudis obligatoris) presenta uns valors molt

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (2019)

superiors en els àmbits seleccionats respecte de la mitjana de la ciutat.

En aquest sentit, cal dir que l'anàlisi de correlacions evidencia que existeix una relació significativa entre la manca de formació acadèmica i la renda familiar disponible. Per tant, és necessari avançar cap a la desaparició de la desigualtat d'oportunitats educatives, tant per millorar la taxa de població amb estudis superiors com per reduir la taxa de població sense estudis o només amb estudis obligatoris amb especial incidència en els àmbits del Pla de Barris.

Plànol resum de l'eix d'educació i salut pública

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

En el camp dels drets socials, equitat de gènere i acció comunitària també s'evidencien importants desigualtats al llarg i ample de la ciutat.

Un dels indicadors representatius en aquest aspecte és el percentatge de població estrangera respecte de la població total. Els àmbits amb un percentatge elevat de població estrangera solen presentar una complexitat social que requereix una atenció específica per donar resposta a les necessitats esdevingudes fruit d'aquesta complexitat. Des del punt de vista estadístic, els territoris amb alts índexs de població estrangera presenten correlació elevada amb aspectes com l'antiguitat dels edificis o altes taxes d'atur. Aquestes dades posen de manifest les necessitats d'atenció específica d'aquest col·lectiu que es poden abordar des del treball de la cohesió i la integració o aprofundint en el treball del reconeixement de la diversitat.

Altres indicadors destacables en aquest àmbit són la proporció de població de 65 anys o més que viu sola o l'índex de sobreenvelliment. Tant l'un com l'altre fan evident

l'existència d'un sector significatiu de població, considerat vulnerable, que també requereix una atenció i actuacions específiques. En aquest sentit, els barris més vulnerables són la Prosperitat, el Turó de la Peira i el Besòs i el Marèsme, ja que presenten una proporció de gent gran molt superior al valor mitjà de la ciutat.

També cal parar atenció a la taxa específica de fecunditat en mares d'entre quinze i dinou anys (valor quinquennal), que representa els nascuts per cada mil dones en aquesta franja d'edat. Si bé en el conjunt de la ciutat aquesta taxa s'ha reduït del 8,4 (per al quinquenni 2003-2007) al 5,5 (per al quinquenni 2014-2018), la gran majoria de barris del Pla de Barris presenten uns valors molt superiors a la mitjana de la ciutat, arriben a valors de 31 o 27,4 (per al quinquenni 2014-2018) en el cas de la Trinitat Nova i les Roquetes, respectivament. Els embarassos en edats prematures poden comportar entrebancs per a una bona formació acadèmica i, per tant, per a un accés a una renda digna i a l'increment de les desigualtats socials d'aquest segment de població.

Habitatge

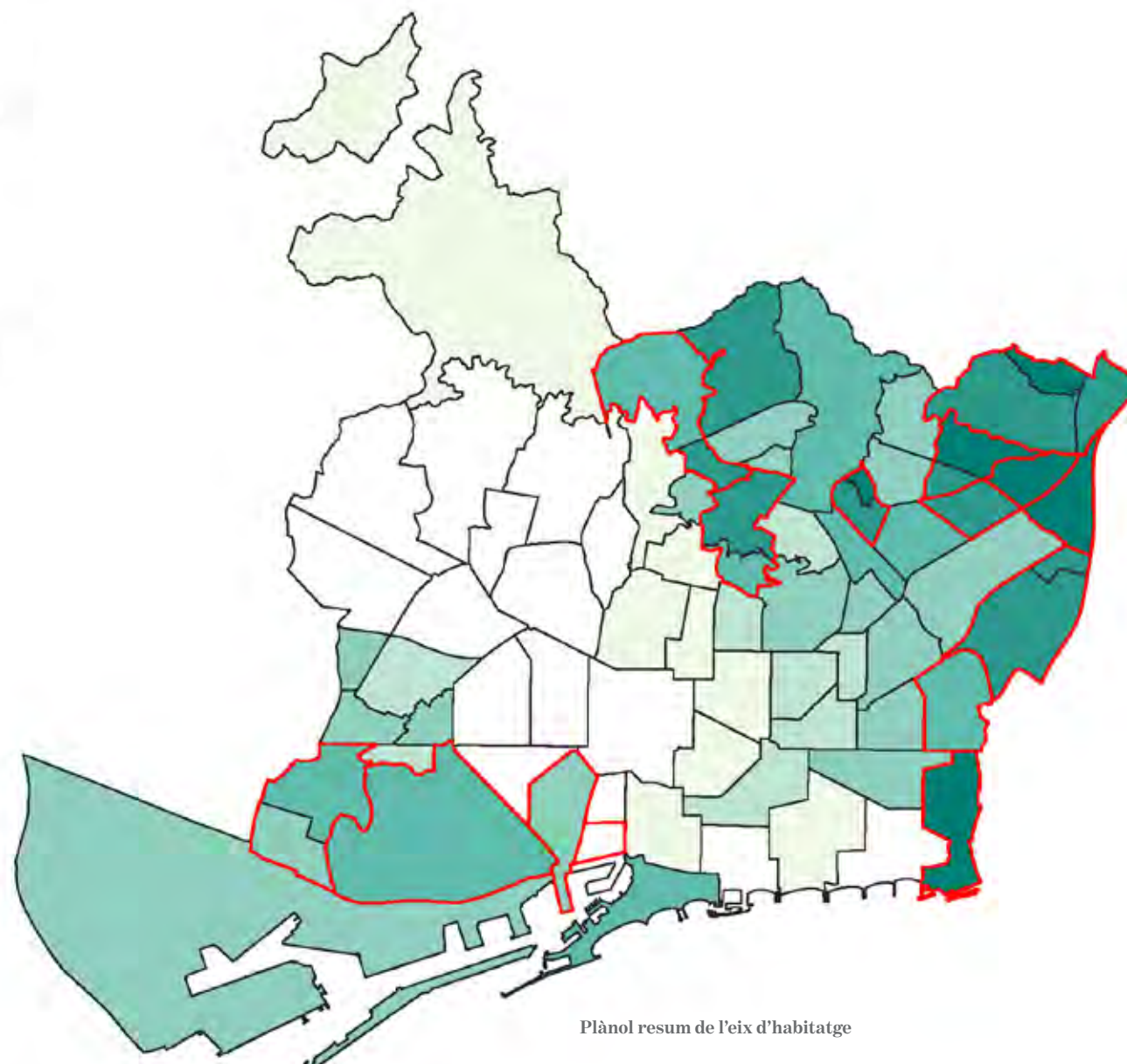
Les desigualtats o vulnerabilitats en matèria d'habitatge són una de les problemàtiques més transversals i evidents en els barris que formen part del Pla de Barris. Són diversos els indicadors que així ho manifesten, com per exemple la superfície mitjana dels habitatges. Si bé la mitjana a Barcelona es situa (l'any 2019) als 78 m² per habitatge, en tots els àmbits del Pla de Barris aquesta ràtio és inferior, per exemple, arriba a disminuir fins a 53,6 m² per habitatge en el cas de Can Peguera. Si es creua la dada de la dimensió dels habitatges amb la seva ocupació, s'observa com en tots els barris del Pla de Barris la superfície d'habitatge per habitant és inferior a la mitjana de la ciutat. A banda de la disminució de la qualitat de vida que implica disposar d'un menor espai domèstic per habitant, també té implicacions pel

que fa a la salut dels ocupants dels habitatges, i més encara en plena pandèmia per la Covid-19. Per tant, és un factor molt important a tenir en compte.

Un altre indicador significatiu pel que fa a l'habitatge és el valor cadastral mitjà. Segons dades del 2019, el valor cadastral mitjà de Barcelona és de 1.018 €, mentre que els àmbits del Pla de Barris en presenten uns de molt inferiors, com ara a Ciutat Meridiana i Vallbona, on el valor cadastral mitjà és de 393,4 € i 382,9 €, respectivament. Un valor cadastral baix indica, entre altres aspectes com la situació de l'immoble, una mala qualitat en general de l'habitatge. Si es suma aquest fet a la superfície i al nombre de convivents d'aquests habitatges, es fan ben paleses les desigualtats en matèria d'habitatge en aquests barris.

A banda d'aquests indicadors, n'hi ha d'altres que indiquen una vulnerabilitat elevada tot i que potser de manera més localitzada, com per exemple l'antiguitat dels edificis, especialment en el cas del Raval, el Poble-sec i Can Peguera. Un parc d'habitatges envellit juntament amb un baix nivell de conservació provoca que una part de la població amb pocs recursos es vegi obligada a viure en males condicions d'habitabilitat. També es pot analitzar la densitat d'habitatges, ja que els barris amb major densitat residencial tenen més necessitat d'ús de l'espai públic i, per tant, aquest presenta un ús més intensiu i s'agreuja la possibilitat de conflictes entre els diferents usuaris de la via pública. Verdum, el Raval, la Prosperitat o el Turó de la Peira són alguns dels barris que presenten una densitat d'habitatge més elevada de tota la ciutat.

- Àmbits Pla de Barris
- Menys vulnerabilitat
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
- Més vulnerabilitat

Plànol resum de l'eix d'habitatge

En l'àmbit de l'habitatge, cal citar l'Estudi i detecció a la ciutat de Barcelona d'àmbits de vulnerabilitat residencial, elaborat per la UPC el març del 2017, que consisteix en una recerca multidisciplinària en àrees de la geografia urbana, la sociologia i l'economia, centrades en l'habitatge, l'estat de l'edificació, la fiscalitat de béns immobles i patrimoni arquitectònic.

L'estudi permet generar una matriu d'informació geoespacial que abasta continguts sociodemogràfics i socioeconòmics, de les característiques urbanístiques i de l'estat dels habitatges, suficients per a establir una diferenciació relativa a una major situació de vulnerabilitat residencial. Aquest sistema s'aconsegueix mitjançant un procés d'anàlisi d'indicadors de diferent naturalesa.

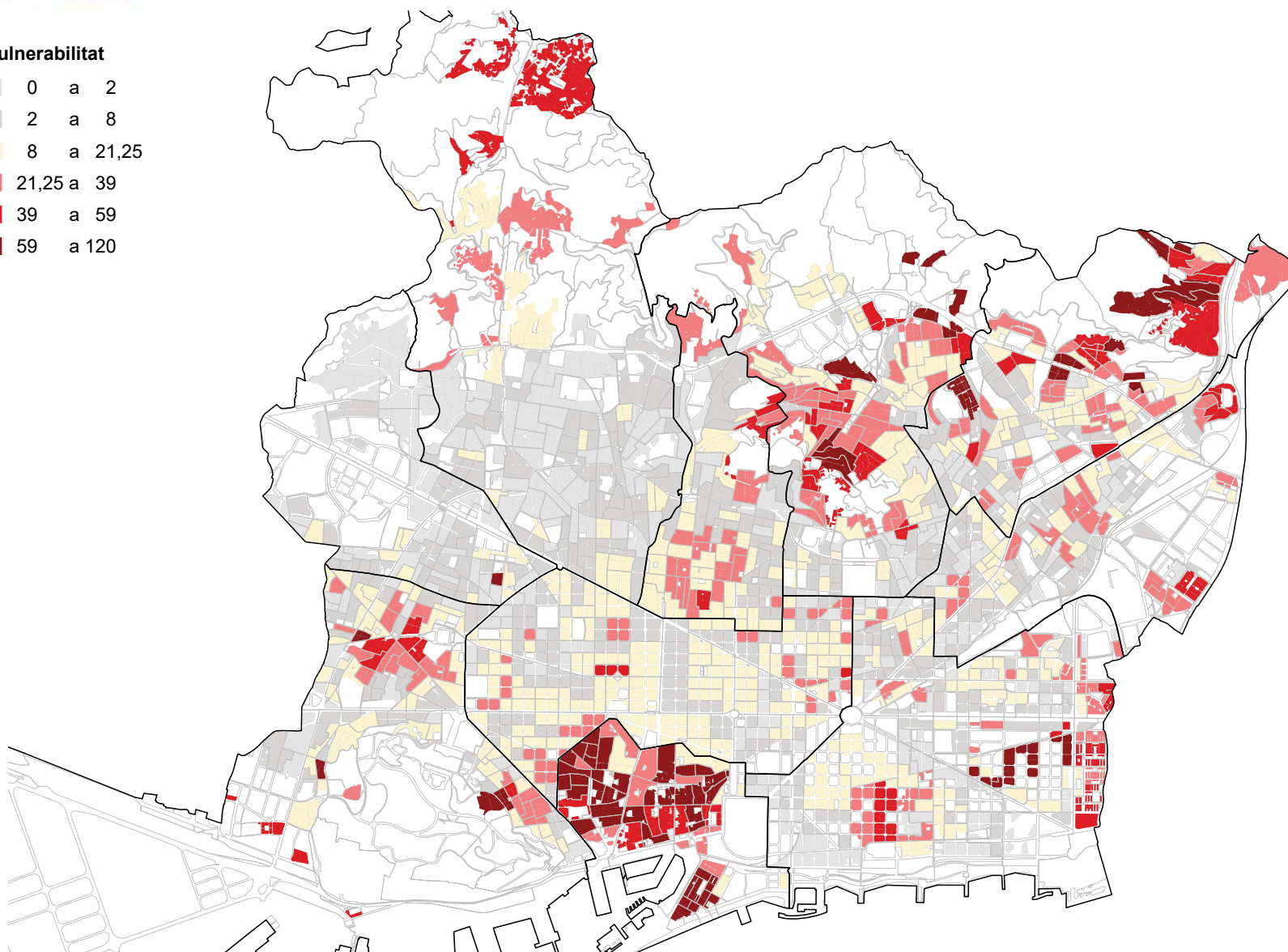
Des del punt de vista físic, es tracten certs descriptors que s'identifiquen amb els processos de regressió urbanística i que descriuen components de caire físic

de l'edificació, de la qualitat i envelliment que pot generar situacions de risc, la falta d'accessibilitat (ascensor), l'activitat re-habilitadora que exigeix el manteniment i una conservació normal i adequada a les edificacions de certa antiguitat. Concretament, s'avaluen els següents indicadors: la superfície mitjana dels habitatges; l'antiguitat dels edificis; la categoria mitjana de l'ús residencial; l'estat ruïnós, dolent o deficient dels edificis d'habitatges; el tipus edificatori; els edificis de quatre o més plantes sense ascensor; els edificis de més de quaranta anys sense sol·licituds de re-habilitació; els expedients de conservació d'interiors; els expedients de conservació de façanes; els edificis de més de quaranta anys sense expedients d'obres, i la qualificació F o G d'eficiència energètica.

Amb la ponderació de tots aquests indicadors s'elabora un plànol de vulnerabilitat on s'observa com la majoria d'àmbits que formen part del Pla de Barris presenten uns valors elevats.

Vulnerabilitat

■	0	a	2
■	2	a	8
■	8	a	21,25
■	21,25	a	39
■	39	a	59
■	59	a	120

Plànol de vulnerabilitat d'indicadors urbanístics. Estudi i detecció a la ciutat de Barcelona d'àmbits de vulnerabilitat residencial, UPC (març del 2017)

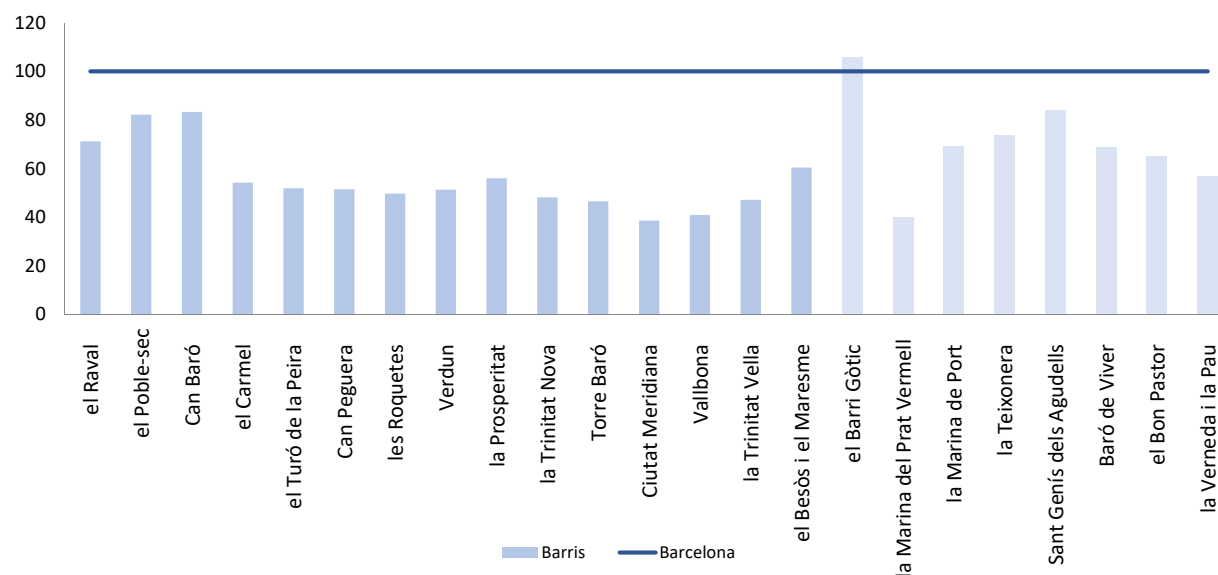
Ocupació, impuls econòmic i economia social

Tot i l'evolució positiva dels valors econòmics de la ciutat en el bienni 2015-2017 (els darrers biennals publicats), continuen sent evidents les desigualtats territorials en l'àmbit econòmic. De fet, juntament amb els indicadors d'habitatge, les desigualtats en matèria econòmica són les més clares i transversals en tots els àmbits del Pla de Barris. Dos dels indicadors que mostren amb més força aquesta desigualtat en termes econòmics són els elevats índexs d'atur i el baix índex de renda familiar disponible (IRFD) dels barris que conformen el Pla de Barris respecte de la resta de la ciutat. D'acord amb l'informe Distribució territorial de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona (2017), dotze barris dels quinze que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris disposen d'una renda molt baixa. L'evidència socioeconòmica i l'estudi de correlacions determinen que uns baixos nivells de renda estan directament relacionats amb unes pitjors oportunitats laborals, amb un menor grau de formació acadèmica i amb una menor qualitat de l'habitatge. En el cas de l'atur, les dades de desembre de 2020 mostren com la taxa d'aturats és superior a la mitjana de la ciutat (8,6 %, amb un fort augment durant l'any 2020 de resultes dels efectes de la Covid-19), gairebé el doble en el cas de Ciutat Meridiana (16,5 %) o la Trinitat Nova (15,8 %).

Cal fer esment d'altres indicadors econòmics que denoten desigualtats territorials, com per exemple la superfície destinada a usos comercials o el percentatge de locals en planta baixa sense activitat. Tot i que aquestes dades estan variant de forma negativa, per efecte de la pandèmia, a la data de redacció del Pla de Barris s'observa com

posen de manifest la situació desfavorable de bona part dels barris inclosos en el programa del Pla de Barris, especialment pel que fa als locals buits, on destaquen la Prosperitat, Can Peguera, Verdum, les Roquetes o la Trinitat Vella per sobre de la resta.

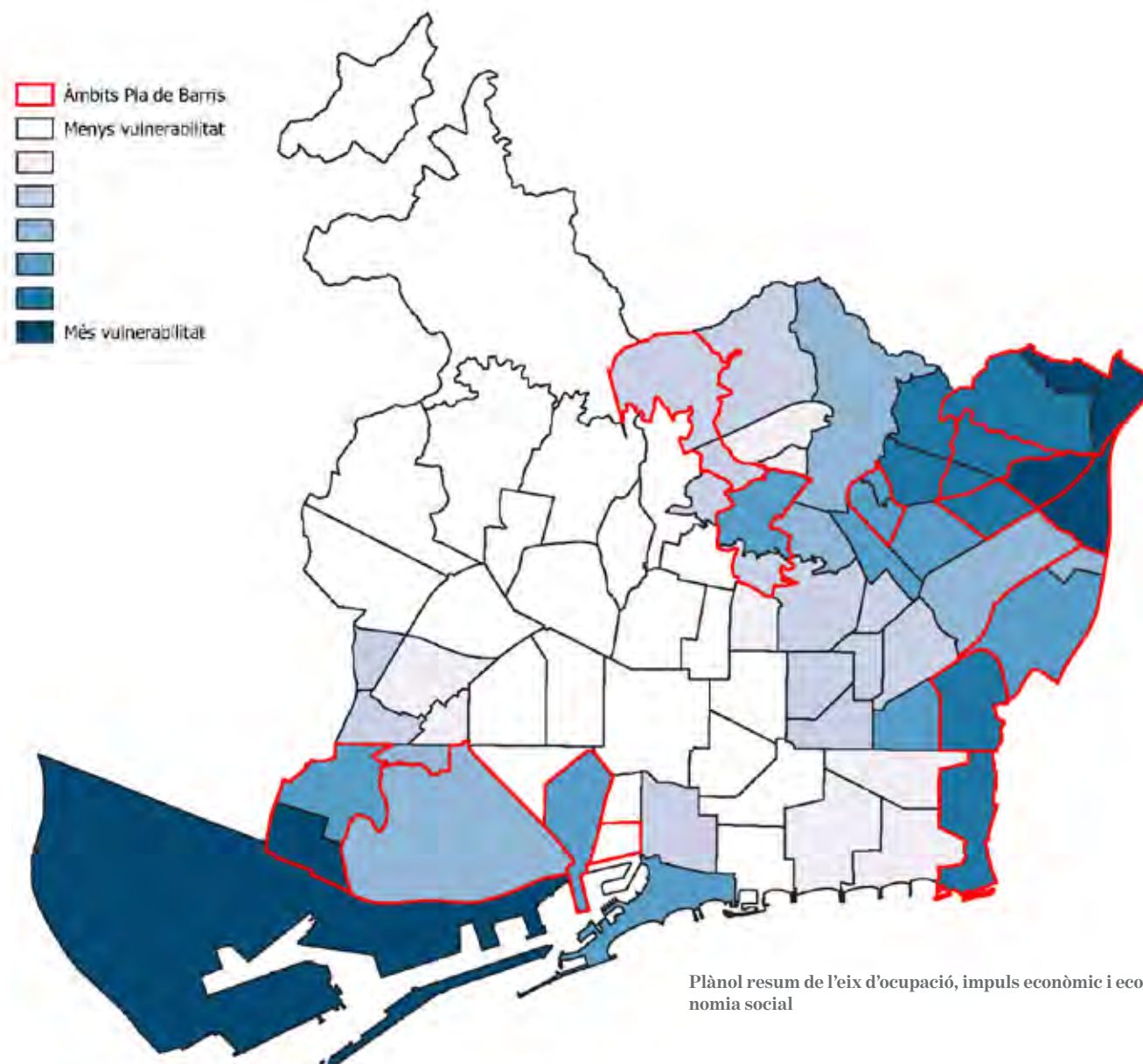
Índex renda familiar disponible

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (2017)

En l'actual conjuntura socioeconòmica, aquestes desigualtats s'estan veient incrementades ja que, si bé és cert que la crisi sanitària provocada per la Covid-19 afecta de manera transversal a tota la població, els efectes econòmics que aquesta genera en forma de pèrdua de llocs de feina i de reducció de la renda familiar disponible és més significativa en els sectors de població amb menys recursos.

Per tant, tot i la millora global a nivell de ciutat i la reducció de la distància entre els barris situats als extrems, el programa del Pla de Barris té per objectiu seguir treballant en la reducció de la desigualtat de l'ocupació, l'impuls econòmic i l'economia social en aquells barris més desafavorits.

Espai públic i accessibilitat

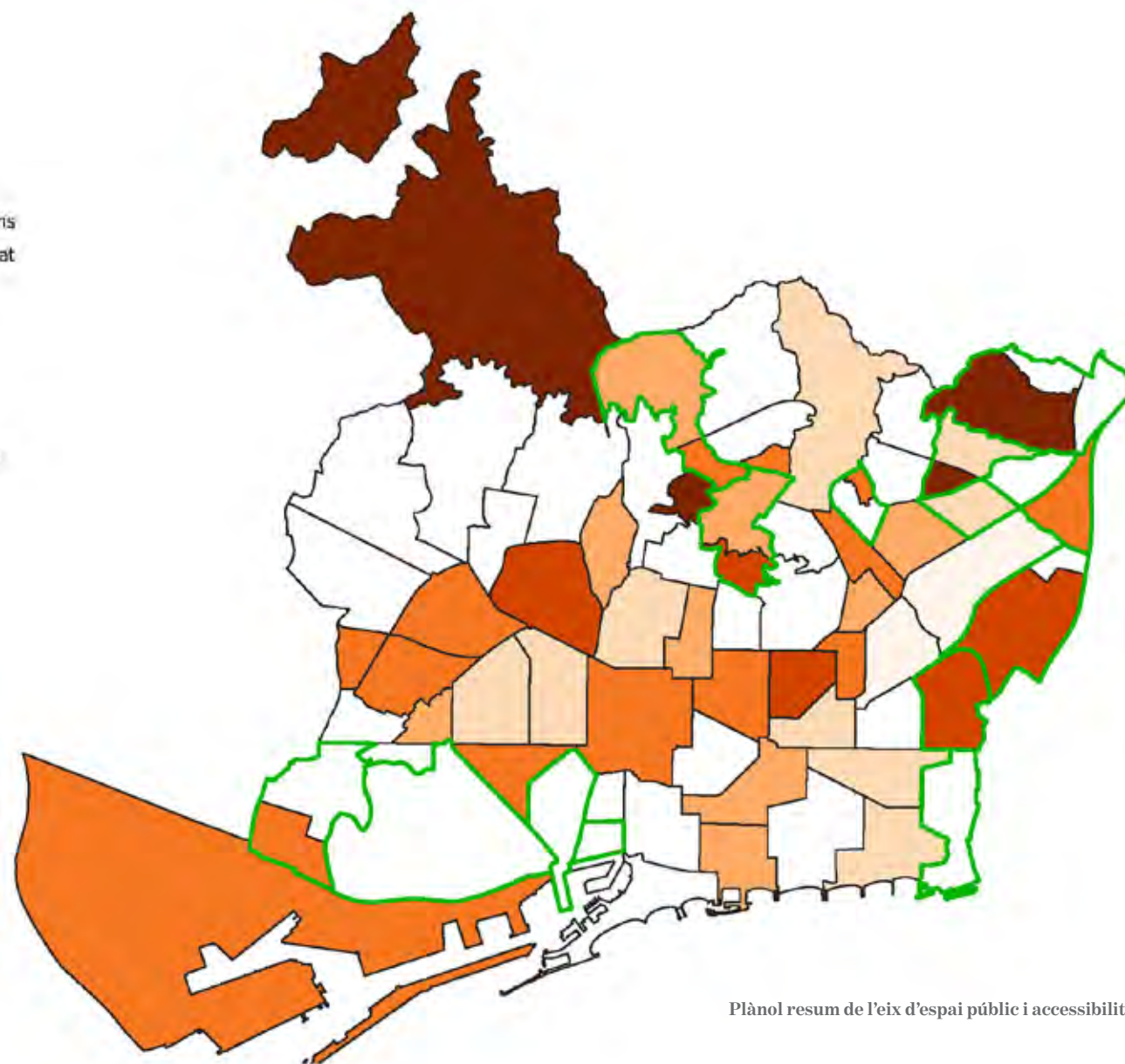
En l'àmbit de l'espai públic és més difícil establir relacions comparatives ja que depèn molt de la configuració i morfologia de cada barri. Tanmateix, sí que s'observa una certa desigualtat en l'oferta de sòl d'equipament per habitant. Concretament, en onze dels quinze barris inclosos a la nova edició del Pla de Barris la ràtio de sòl d'equipament per habitant és inferior a la mitjana de la ciutat (que l'any 2019 es situava a 6,2 m²/habitant). En aquest sentit, destaca el cas de Verdum, amb una ràtio de 0,7.

També és rellevant el fet que bona part dels barris inclosos al pla tenen una proporció elevada de sòl residencial i, especialment, de densitat d'habitatges per hectàrea residencial (densitat neta). Aquestes dades posen de manifest que disposen de menor quantitat, proporcionalment, d'espai públic on poder socialitzar i un major nombre, proporcionalment, de població que ha de fer ús d'aquest espai. Si es superposen unes condicions dels habitatges de baixa superfície amb una menor quantitat d'espai públic i una major densitat neta, es fa evident la desigualtat dels habitants d'aquestes parts del territori respecte de la disposició de l'espai públic.

Un altre factor a tenir en compte des del punt de vista de l'accessibilitat és la topografia. La majoria dels àmbits del Pla de Barris presenten desnivells importants. Aquest fet implica més dificultat en termes de mobilitat, especialment per a la gent gran i per a aquells sectors de població en situació de vulnerabilitat.

Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol resum de l'eix d'espai públic i accessibilitat

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Els indicadors de sostenibilitat ambiental i emergència climàtica analitzats en el marc del Pla de Barris presenten una realitat diferent a la resta d'indicadors considerats en els altres eixos temàtics. Si bé és cert que bona part de l'Eixample i de la zona alta de la ciutat presenten uns valors de contaminació acústica i atmosfèrica superiors als límits recomanables (cosa que posa de manifest que és un tema pendent de la ciutat i que s'està intentant revertir amb iniciatives, per exemple, la creació de les superilles), s'observa com en dotze dels barris que formen part d'aquesta edició del Pla de Barris la taxa de persones exposades a un soroll nocturn (de les 23.00 h a les 7.00 h) igual o superior a 55 decibels és superior a la mitjana de la ciutat. Aquesta exposició pot tenir una doble casuística, ja sigui per la proximitat a nusos i infraestructures importants (rondes, nus de la Trinitat, av. Meridiana), o bé per l'activitat relacionada amb activitats nocturnes (com ara els bars musicals o similars de Ciutat Vella i proximitats).

D'altra banda, és important tenir en compte l'estudi que recentment ha realitzat el Departament de Resiliència Urbana de l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb Barcelona Regional, com a part dels estudis de Territorialització de riscos a l'espai públic, centrat en l'anàlisi dels riscos climàtics (Pla clima 2018-2030) i dels riscos socioeconòmics (Pla de resiliència 2020-2030) i que es sumen als estudis ja existents dels riscos tecnològics.

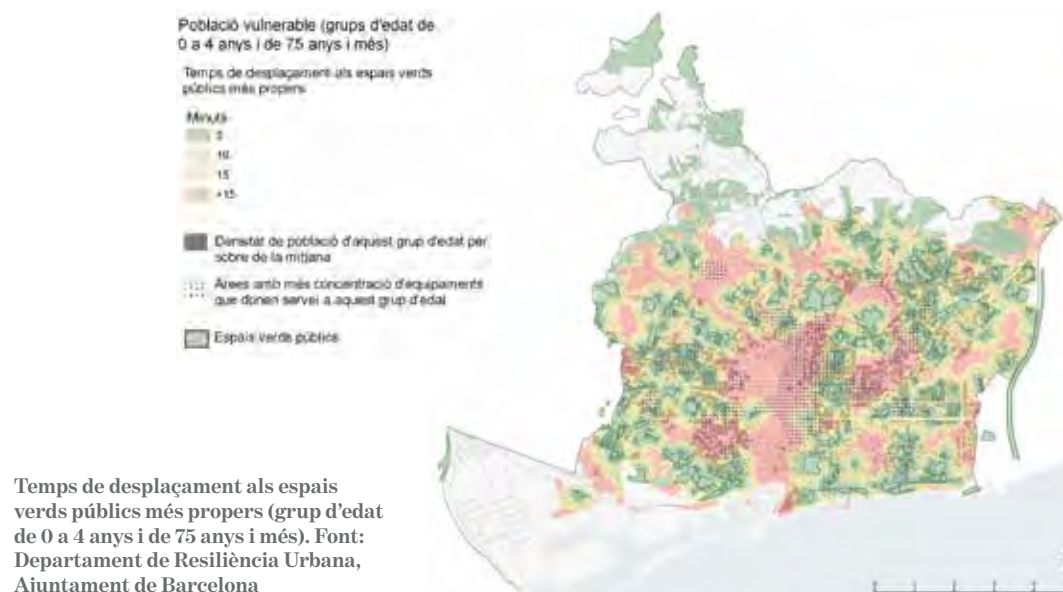
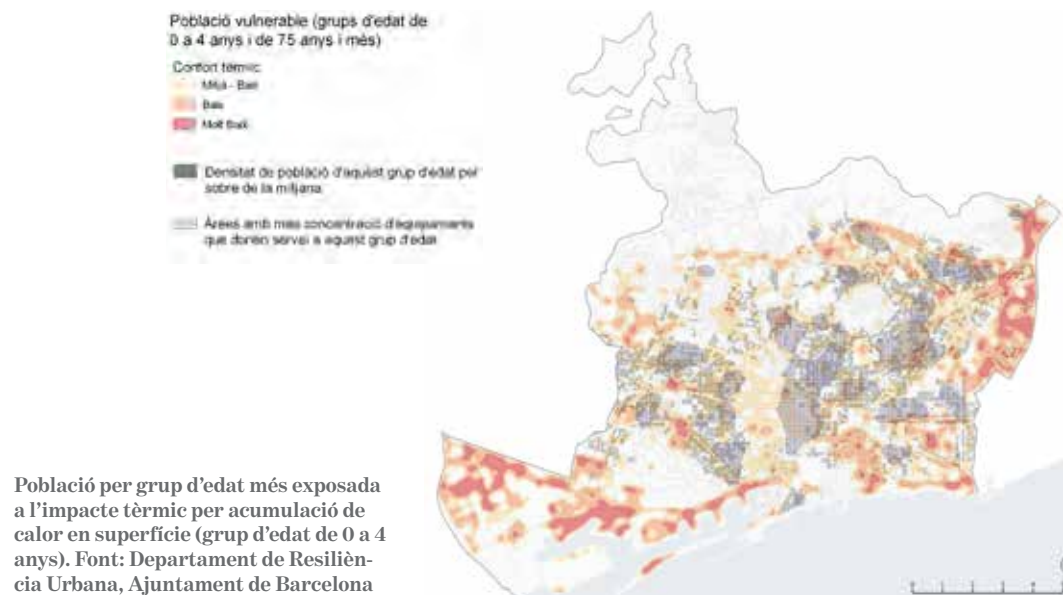
Des del punt de vista dels riscos socioeconòmics, l'estudi destaca els següents factors com a determinants en l'impacte en l'espai públic: contaminació atmosfèrica; contaminació acústica; aïdada tèrmica dels teixits urbans; proximitat a espais públics verds; pressió turística; índex d'activitat a l'espai públic; xarxes veïnals; mobilitat quotidiana; manteniment de l'habitatge en lloguer, i exclusió residencial. Per a cadascun d'aquests factors realitza una territorialització i mapatge de riscos, així com la identificació dels perfils de població més vulnerables.

En aquest sentit, una de les anàlisis que fa l'estudi consisteix en l'exploració de la població exposada a l'impacte tèrmic, segons el qual es diferencien les àrees de la ciutat d'acord amb les seves característiques d'albedo, densitat de vegetació i radiació solar, de manera que destaquen diferències entre barris residencials amb elevada proporció de vegetació —com Sant Martí de Provençals i Pedralbes—, i àrees amb una menor proporció de verd, com la Dreta de l'Eixample, i districtes industrials, com el Bon Pastor. També queden evidenciades amb un índex molt baix de confort àrees amb cobertes més reflectants com la Zona Franca o el Port, infraestructures calentes com l'estació de Sants o la Fira II de Barcelona, així com les grans infraestructures viàries desproveïdes de vegetació, com la ronda del Litoral i la de Dalt. Ara bé, amb una mirada sobre els col·lectius més vulnerables (més petits de 5 anys i de més de 75 anys) aquesta fotografia canvia sensiblement. Així, els punts més crítics per als nadons (de 0 a 4 anys) es troben en conjunt d'illes dels barris de Ciutat

Meridiana, les Roquetes, el Verdum, la Trinitat Nova, Vilapicina i la Torre Llobeta, la Sagrera i Navas. De forma més aïllada, també sorgeixen illes als barris de Sants, el Guinardó i la Verneda i la Pau. Pel que fa a la gent gran (més de 75 anys), apareixen punts crítics a la Sagrera, i al voltant de la plaça de Lesseps als barris de la Salut, el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, i la Vila de Gràcia. En un grau d'afectació menor, observem illes als barris de la Sagrada Família, el Congrés i els Indians, la Prosperitat, el Baix Guinardó i Navas. En alguns d'aquests barris, el nombre d'illes afectades és prop de la meitat del total.

El risc d'acumulació de calor en superfície, intensificat per l'efecte illa de calor urbana, afecta especialment la gent gran (de més de 75 anys), els nadons (de 0 a 4 anys), les persones amb malalties cròniques i els col·lectius més desfavorits i sense sostre.

També és rellevant, en el marc del Pla de Barris, l'anàlisi del temps de desplaçament als espais verds que es duu a terme en el citat estudi. Des d'aquesta òptica, conclou que hi ha diverses zones de la ciutat que demostren tenir un dèficit d'espais verds públics de proximitat sigui quina sigui la velocitat emprada per a l'anàlisi. Aquestes àrees engloben àmplies zones del barri de Gràcia, bona

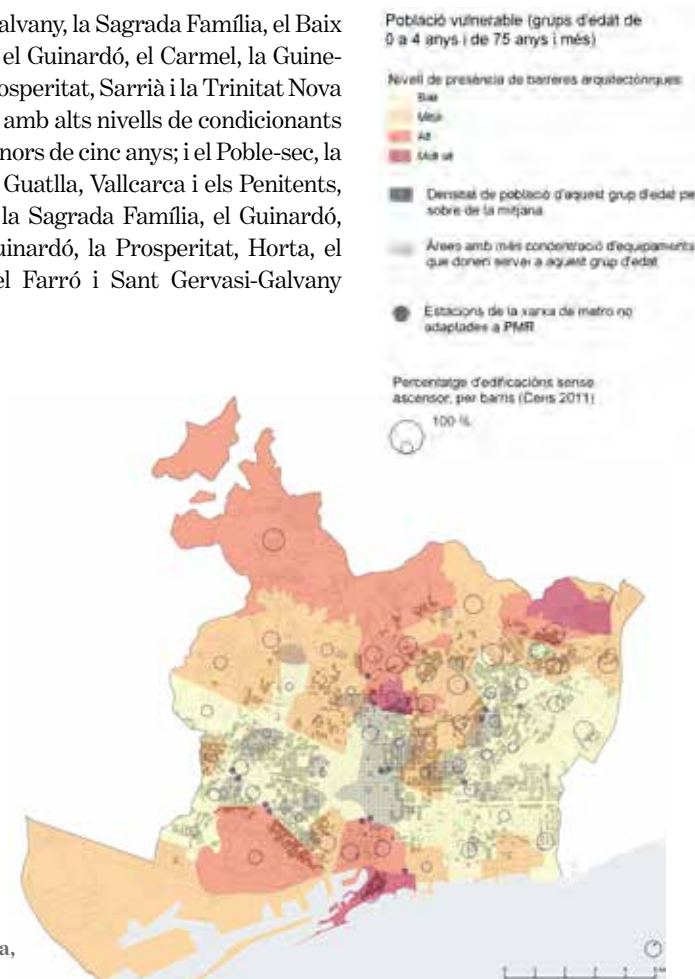

part de l'Eixample central i l'àrea del 22@. Tanmateix, si ens fixem només en els resultats obtinguts en els mapes de població vulnerable, s'observa que s'han d'afegir moltes altres zones de baixa proximitat al verd públic. Hi ha exemples repartits per tota la ciutat, com els barris de Sant Antoni i el Poble-sec, Sants i la Maternitat o la Verneda i el Besòs. Cal destacar també la manca d'espais verds de proximitat a bona part dels barris d'Horta-Guinardó, ja que tot i tenir grans parcs a prop, aquests són de difícil accés ja que es troben en zones de pendents pronunciats. D'altra banda, si es centra l'anàlisi en aquelles parts de la ciutat amb més concentració d'habitants, es poden identificar les àrees on el dèficit d'espais verds revesteix més importància. En el cas de la població en situació de vulnerabilitat, les zones amb major dèficit són al barri del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, el Camp de l'Arpa, Navas, el Poble-sec, Sant Antoni, el Raval, Sants i el Carmel. A nivell global, pràcticament

la meitat de la població d'entre 5 i 74 anys compta amb un espai verd públic de més de 0,5 hectàrees a menys de cinc minuts a peu, mentre que per la població considerada vulnerable la proporció és només del 20%. De fet, prop d'un 50% de la població vulnerable té l'espai verd més proper a més de deu minuts. En aquest sentit, els deu barris per població vulnerable (rondat al centau més proper) amb una menor proximitat als espais verds (més de quinze minuts a peu) són la Vila de Gràcia (6.300), el Camp de l'Arpa del Clot (7.800), l'Antiga Esquerra de l'Eixample (4.900), Sant Antoni (4.600), la Dreta de l'Eixample (4.400), el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova (3.500), Sant Gervasi-Galvany (3.000), el Raval (2.200), Navas (2.100) i el Guinardó (2.000).

També és destacable l'anàlisi que es fa de la incidència en la mobilitat quotidiana dels condicionants a la mobilitat activa. En aquesta línia, s'apunta que el Raval, Sant

Gervasi-Galvany, la Sagrada Família, el Baix Guinardó, el Guinardó, el Carmel, la Guineueta, la Prosperitat, Sarrià i la Trinitat Nova són barris amb alts nivells de condicionants per als menors de cinc anys; i el Poble-sec, la Font de la Guatlla, Vallcarca i els Penitents, Montbau, la Sagrada Família, el Guinardó, el Baix Guinardó, la Prosperitat, Horta, el Putxet i el Farró i Sant Gervasi-Galvany

Nivell de condicionants per a la mobilitat quotidiana. Font: Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

presenten alts nivells de condicionants per a la gent gran. Aquests condicionants novament incideixen negativament en aquells sectors de població més vulnerables i també, en mirada de gènere, en la mobilitat quotidiana de les dones ja que, estadísticament, aquestes fan un ús dels serveis de barri molt per sobre que els homes.

Des del punt de vista dels riscos climàtics, cal fer esment de l'estudi d'onades de calor del Pla clima. En aquest estudi es consideren diferents paràmetres per a determinar la vulnerabilitat de Barcelona a les onades de calor. Els més destacats dels quals es disposen dades són la presència de gent major de 75 anys, la demanda energètica de fred dels edificis, la presència/absència de vegetació dins la trama urbana i la instrucció insuficient. La vulnerabilitat global a les onades de calor (tenint en compte els quatre paràmetres esmentats) mostra unes zones més vulnerables als barris més propers al sector del Besòs i part d'Horta i gran part del districte de Sants-Montjuïc.

Tal com conclou l'estudi, si s'analitza la vulnerabilitat per a cadascun dels quatre paràmetres per separat, les zones més vulnerables són les següents:

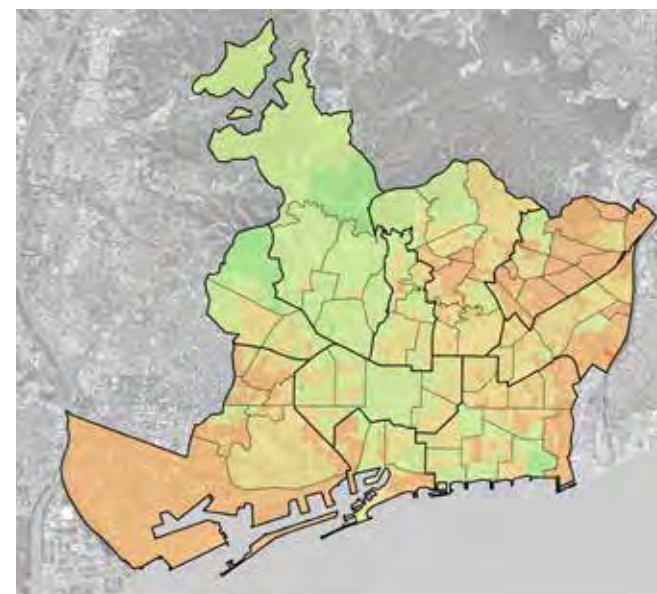
Per al paràmetre de gent major de 75 anys: els barris d'Horta-Guinardó, Nou Barris, els barris de Sant Martí situats més cap al Besòs i part de Collserola.

Per al paràmetre de demanda energètica dels edificis: els districtes de Sarrià-Sant Gervasi, les Corts, l'Eixample, i part dels barris més nous o transformats del districte de Sant Martí.

Per al paràmetre de manca de vegetació: polígon industrial de la Zona Franca i Bon Pastor, el districte de Nou Barris, Sant Andreu o algunes zones de Ciutat Vella, Sants i Horta-Guinardó.

Per al paràmetre de formació insuficient: Sants-Montjuïc i la zona propera al sector Besòs.

Per tant, es constata que, en la gran majoria de barris inclosos en el Pla de Barris, a les vulnerabilitats socials, econòmiques i educatives analitzades en els paràgrafs anteriors se li suma la vulnerabilitat des del punt de vista de la sostenibilitat ambiental i l'emergència climàtica, així que s'accentuen les desigualtats de la població que viu en aquests territoris.

Vulnerabilitat global a les onades de calor.
Font: Pla clima. Departament de Resiliència Urbana, Ajuntament de Barcelona

Visió conjunta

La superposició de les desigualtats en els sis eixos temàtics analitzats aporta una visió de conjunt que permet detectar quines parts de la ciutat són les que presenten unes majors i més accentuades mancances (ponderant el component quantitatiu i el qualitatiu). Amb aquesta aproximació des del punt de vista estadístic de l'anàlisi d'indicadors més el coneixement del territori aportat pels diferents agents intervinents en la definició del Pla de Barris (agents de barri, de districte i municipals) s'ha realitzat la selecció dels nous barris que s'han incorporat en la present edició del Pla de Barris.

Efectes de la Covid-19 sobre les vulnerabilitats existents

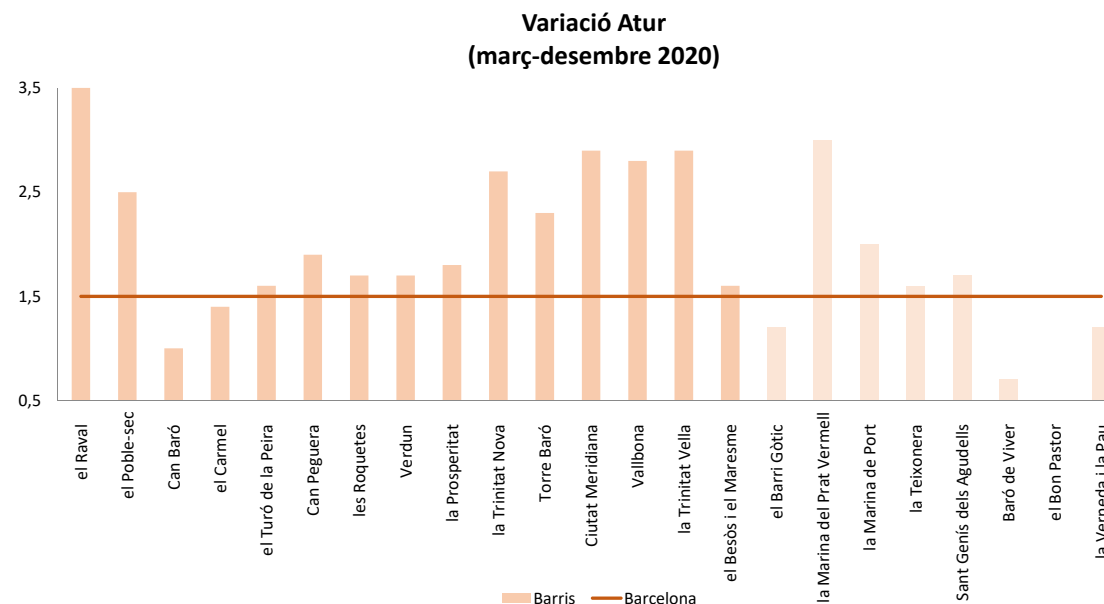
No es pot deixar de banda l'efecte que la Covid-19 està tenint sobre la societat. Si s'analitza la incidència en la població (casos positius per cada 100.000 habitants) i l'efecte en la variació de l'atur (entre els mesos de gener i setembre del 2020) conjuntament amb la resta d'indicadors, s'observa com la seva propagació i els seus efectes nocius tenen una correlació directa estadísticament significativa amb tres aspectes concrets, entre d'altres, el nivell educatiu de la població, les característiques dels habitatges i la situació econòmica i laboral de la població.

En els àmbits amb més proporció de població amb baixa formació acadèmica (sense estudis o només amb estudis obligatoris) s'està produint una major incidència de l'epidèmia. Per contra, allà on hi ha més proporció de població amb estudis universitaris la incidència en la població és menor.

La Covid-19 afecta més aquelles zones on més petita és la superfície mitjana dels habitatges i on la ràtio de superfície d'habitatge per habitant és menor. De la mateixa manera, l'efecte de l'epidèmia està sent més elevat en els àmbits que presenten habitatges amb un valor cadastral més baix (reflex d'unes pitjors condicions de superfície i salubritat).

En general, la Covid-19 té més incidència en barris que presenten una alta proporció de població en pitjor situació econòmica (menor IRFD i major taxa d'atur). En especial, destaca la incidència de l'epidèmia on s'observa major taxa d'atur de llarga durada (de més de dotze mesos). També s'observa un major increment de l'atur entre els mesos de març i desembre del 2020 (possiblement originat, en gran part, pels efectes de la pandèmia) en barris que tenen una proporció de població estrangera elevada, fet que evidencia una possible mostra de la vulnerabilitat d'aquest col·lectiu enfront dels efectes de la crisi sanitària.

Més enllà de les dades sanitàries de la pandèmia, en l'informe de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB), Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona, es fan estimacions de la desigualtat social i pobresa de l'any 2020 a l'àmbit metropolità en dos escenaris. Aquestes estimacions es sumen a altres iniciatives d'innovació metodològica en els àmbits nacional i internacional amb l'objectiu d'informar amb rapidesa de l'impacte social de la pandèmia. El projecte s'emmarca en el programa de recerca metropolità (IERMB-AMB) i està previst realitzar publicacions periòdiques a partir de dades actualitzades. En aquest informe s'aporta una primera fotografia de l'abast de l'impacte social de l'actual crisi econòmica a l'Àrea Metropolitana de Barcelona per efecte de la Covid-19 i aporta les següents conclusions:

Font: Urbaning, a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona (desembre del 2020)

“- Segons les estimacions realitzades, la renda anual neta mitjana de les llars metropolitanades de Barcelona el 2020 s’ha reduït entre un 7% i un 8% i es situa entre els 32.330 € i els 32.036 €.

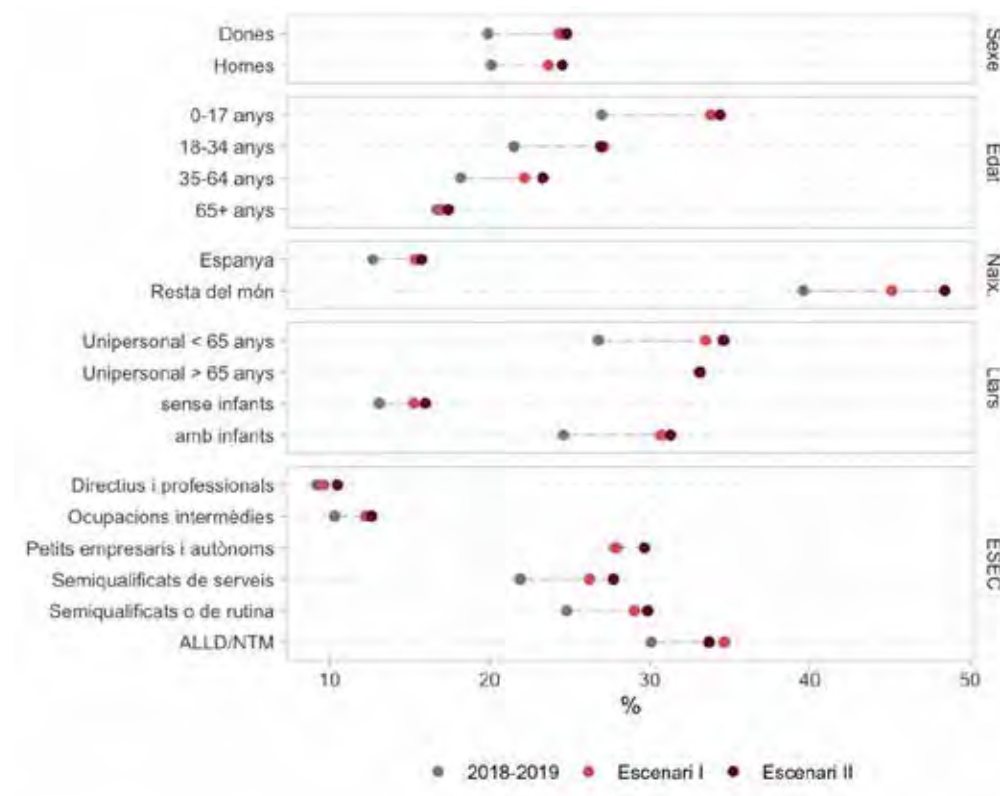
- Hi ha un increment moderat de la desigualtat social a l’Àrea Metropolitana de Barcelona. El coeficient de Gini l’any 2020 es situa en valors d’entre el 0,329 i el 0,331, mentre que l’any 2018-2019 es situava en un 0,321.

- El 2020 s’estima que a l’Àrea Metropolitana de Barcelona hi ha entre 129.000 i 152.000 persones més en risc de pobresa que abans de la pandèmia, les quals s’afegirien a les 648.000 preexistents.

- S’incrementa també la pobresa extrema (50.000 persones més, amb un resultat total de 221.000), i es produeix un lleuger augment de la intensitat de la pobresa.

- Segons les estimacions realitzades, els perfils socials més afectats per l’actual crisi econòmica són els infants, la població jove, la població d’origen migrant i les classes treballadores.

- Es calcula que els ERTA (i els ajuts als autònoms) estan reduint la pobresa moderada en un 18,5% i la pobresa extrema en un 35,7%.

Taxa de risc de pobresa moderada (60% de mitjana) i taxa de risc de pobresa moderada ancorada (2018-2019) segons característiques socials. Total població. Àrea Metropolitana de Barcelona, 2018-19 - 2020. Font: IERMB, Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona.

- El 2020 s'estima que la població metropolitana en règim de lloguer destina una mitjana d'entre un 43,8% i 44,9% de la seva renda a cobrir les despeses d'habitatge, mentre que l'any 2018-2019 aquest percentatge era del 40,5%.

- L'any 2020 es calcula que la població metropolitana que destina més del 40% dels seus ingressos al pagament de l'habitatge es situa al voltant del 16%. Abans de la pandèmia aquest percentatge era del 13%.”(1)

Per tant, s'evidencia que la paràlisi de l'activitat econòmica derivada de les mesures adoptades per combatre la crisi sanitària de la Covid-19 està agreujant aquells aspectes econòmics i socials que es troben en la base de les desigualtats exposades en els paràgrafs precedents, amb greus conseqüències sobre els nivells de renda i la pèrdua de llocs de treball, i amb especial afectació en els sectors de població que prèviament ja patien desigualtats econòmiques i socials.

(1) Una aproximació als efectes socioeconòmics de la Covid-19 a la metròpoli de Barcelona, IERMB

5 - Àmbit territorial d'actuació específic ————— p. 44

- 5.1 Descripció i encaix territorial
- 5.2 Antecedents
- 5.3 Dades generals i sociodemogràfiques

6 - Anàlisi ————— p. 52

- 6.1 Educació i salut pública
 - 6.1.1 Nivell formatiu
 - 6.1.2 Equipaments educatius
 - 6.1.3 Escletxa digital
 - 6.1.4 Salut
- 6.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
 - 6.2.1 Teixit associatiu
 - 6.2.2 Serveis socials
 - 6.2.3 Convivència
 - 6.2.4 Equipaments
- 6.3 Habitatge
- 6.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
 - 6.4.1 Renda familiar disponible
 - 6.4.2 Activitat comercial
 - 6.4.3 Distribució atur
- 6.5 Espai públic i accessibilitat
 - 6.5.1 Planejament urbanístic
 - 6.5.2 Densitat de població
 - 6.5.3 Espais lliures i jocs infantils

- 6.5.4 Mobilitat
- 6.5.5 Pendants del vial
- 6.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica
 - 6.6.1 Contaminació

7 - Diagnosi ————— p. 84

- 7.1 Educació i salut pública
- 7.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 7.3 Habitatge
- 7.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 7.5 Espai públic i accessibilitat
- 7.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

8 - Plans actius i acció de govern ————— p. 98

- 8.1 Educació i salut pública
- 8.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 8.3 Habitatge
- 8.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 8.5 Espai públic i accessibilitat
- 8.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

9 - Síntesi de l'anàlisi de la diagnosi ————— p. 106

- 9.1 Educació i salut pública
- 9.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 9.3 Habitatge
- 9.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 9.5 Espai públic i accessibilitat
- 9.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

Bloc 2 >

Bloc 2 >

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.1 | Descripció i encaix territorial

Situació de l'àmbit respecte de la ciutat
Font: Urbaning

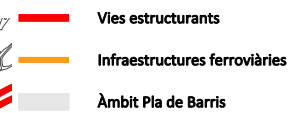
Els barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona conformen l'anomenada **Zona Nord del districte de Nou Barris**. Es situa a la part nord-est de la ciutat i esdevé porta d'entrada i sortida a la ciutat així com zona limítrof amb el Parc Natural de la Serra de Collserola, el riu Besòs, el municipi veí de Montcada i Reixac i els barris barcelonins de la Trinitat Vella (Sant Andreu), la Trinitat Nova i les Roquetes (Nou Barris). La Zona Nord no és, en si mateixa, una unitat administrativa i territorial com a tal, si bé és cert que des de finals dels anys vuitanta i principis dels noranta es comença a fer servir aquesta nomenclatura per a referir-se als barris situats a l'extrem nord de la ciutat i, fins i tot, es desenvolupen projectes comunitaris i de polítiques públiques que recullen aquesta referència nominal.

Malgrat que tots tres barris tenen una identitat i una història pròpies, també presenten trets definitoris comuns i comparteixen equipaments de proximitat i serveis que cobreixen el conjunt del territori com és el cas del centre d'atenció primària, serveis socials, la biblioteca, el centre cívic o l'institut de referència.

A **nivell geogràfic**, la Zona Nord es troba lluny dels nuclis de centralitat tant de districte com de ciutat, fet que, juntament amb les fractures urbanes que impliquen les diferents infraestructures que travessen aquests barris, contribueix a ampliar la sensació d'aïllament d'aquest territori. Autopistes i vies del ferrocarril trenquen el contínuum urbà i dificulten de manera evident la connexió entre els tres barris i d'aquests amb la resta de la ciutat. A més

de les infraestructures, l'orografia de la Zona Nord esdevé condicionant pel que fa a l'accessibilitat i mobilitat. Els forts pendents, els vials interiors estrets i plens de voltes i una desordenada planificació urbanística (més evident a Torre Baró i, parcialment, a Vallbona) dificulten l'accés a les zones comercials i als principals equipaments i serveis.

Tal com s'apunta en apartats posteriors de manera més detallada, els barris de la Zona Nord presenten coincidències també pel que fa a diferents vectors de desigualtat que impacten sobre les persones que hi viuen: alt índex d'atur, baix nivell de renda familiar, situacions de vulnerabilitat residencial i infrahabitatge, nivell formatiu baix en una part significativa de la seva població, etc.

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.2 | Antecedents

La Zona Nord no es reconeix com a unitat territorial ni administrativa. Els tres barris que la conformen presenten una evolució històrica pròpia amb força punts en comú, però també amb trets diferencials evidents. És al final dels anys vuitanta i al principi dels noranta quan es comença a fer servir de manera més habitual el concepte de Zona Nord per fer referència als barris situats a l'extrem nord del terme municipal de Barcelona que són el nexe d'unió física amb el Vallès.

A la col·lecció “Tots els barris de Barcelona” (Barcelona: Edicions 62, 1977), Josep Maria Huertas Claveria defineix Torre Baró i Vallbona com a germans bessons “quant a orígens històrics i formació del barri mitjançant l'especulació més primitiva”. Tots dos eren, durant el segle XIX, zones de cultius agrícoles (a Vallbona en l'actualitat encara es manté una part agrària), però durant les primeres dècades del segle XX va començar el desgavell urbanístic que va afectar aquests dos barris.

En aquesta època, a Torre Baró es va començar a parlar de la construcció d'una ciutat jardí, amb l'objectiu de transfor-

mar el barri en una zona residencial a tocar de Collserola.

Aquest projecte, que no va acabar de materialitzar-se mai, va donar pas a l'autoconstrucció i a la urbanització caòtica per encabir les onades migratòries dels anys seixanta i setanta que arribaven a Barcelona.

El barri, que deu el nom a dues antigues torres, ja desaparegudes, construïdes per la família Pinós als segles XVI i XVIII, està presidit pel “castell”, el qual en realitat és un hotel situat a la cota més alta de Torre Baró. Es va construir a inicis del segle XX, però mai no ha funcionat com a hotel. Avui el castell i el seu entorn esdevenen un mirador privilegiat de la ciutat de Barcelona. A l'interior hi ha un punt d'informació i d'educació ambiental del Parc Natural de la Serra de Collserola des d'on es programen activitats lúdiques i de coneixement i descoberta de l'entorn.

L'orografia marca, de manera evident, la història del barri de Torre Baró. Els més de 180 metres de desnivell que separen la part alta de la part baixa accentuen les di-

ficultats de mobilitat i connectivitat dins el propi barri i amb els que l'envolten.

Vallbona formava part originàriament del terme municipal de Sant Andreu de Palomar. Situat a la vora del riu Besòs, el barri de Vallbona també es troba al peu de la carena que separa Barcelona de Montcada i Reixac. Encara conserva una part del seu passat agrícola a la zona de cultius de la Ponderosa, que ofereix un paisatge gairebé insòlit a Barcelona. Com en el cas de Torre Baró, l'autoconstrucció i el desordre urbanístic han marcat la configuració de Vallbona. Nous habitatges, construïts als anys noranta, han permès substituir part de les edificacions precàries que hi havia i han millorat la dotació d'equipaments i serveis. Les autopistes i les vies del tren que parteixen en dos la Zona Nord accentuen la sensació d'aïllament de Vallbona respecte de Torre Baró i de Ciutat Meridiana. El pont que connecta Vallbona amb Torre Baró, obert al pas l'any 2006 vora de l'estació de Rodalies de Renfe, ha permès millorar les connexions entre els barris.

Un element importat de la història de Vallbona és el lligam amb el món de l'aigua, comú a molts altres indrets de Nou Barris. El barri està travessat pel Rec Comtal, una infraestructura hidràulica que es remunta al segle X i que durant més de mil anys ha estat la principal sèquia per abastir la ciutat de Barcelona. Tot i que bona part del Rec Comtal va ser urbanitzada a la darrer part del segle XIX, a Vallbona encara se'n conserva un tram descobert que, en els últims anys, s'ha convertit en un espai de passeig i

de lleure, amb l'enjardinament de la zona que connecta amb Montcada i Reixac i la col·locació d'elements de senyalització que recorden el paper cabdal d'aquest canal en la construcció de la ciutat. A banda de ser un espai d'esbarjo, a Vallbona el Rec Comtal encara manté parcialment la seva funció originària d'infraestructura de rec, ja que alguns dels horts que queden a la zona de la Ponderosa n'aprofiten l'aigua.

Ciutat Meridiana és el barri més jove de tots tres. L'any 1963 ni tan sols existia i la seva configuració ha esdevingut un dels exemples més evidents de l'urbanisme especulatiu de l'època. Ubicat en una vall que havia estat descartada com a futur cementiri per l'elevada humitat i per la inestabilitat del sòl, la construcció d'aquest barri va significar una autèntica mossegada a la serra de Collserola i la construcció de grans blocs d'habitatges en uns terrenys força costeruts que no tenien la dotació de serveis i equipaments més bàsics. La pressió d'entitats i de veïns i veïnes, així com la implementació de diferents programes de polítiques públiques al llarg de molts anys, han contribuït a anar corregint les greus mancances inicials amb què va néixer el barri.

Igual que Torre Baró i Vallbona, Ciutat Meridiana ha estat un barri d'acollida de les onades migratòries successives que han anat arribant a Barcelona. Si els seus inicis van lligats a l'elevada demanda d'habitatge per part de treballadors i treballadores arribats d'arreu de l'Estat espanyol que fins llavors vivien en condicions precàries, el seu passat més recent i el seu present estan íntimament lligats a l'arribada de persones emigrants d'arreu del món que s'hi estableixen.

Al llarg dels darrers anys, la Zona Nord ha estat territori objecte d'actuació per part de diferents programes d'intervenció de caire sectorial o integral així com de polítiques públiques innovadores d'àmbit ciutat amb un objectiu compartit: contribuir a reduir les desigualtats i millorar les condicions de vida dels veïns i les veïnes. La inclusió de Torre Baró i Ciutat Meridiana a la Llei de millora de barris en la convocatòria del 2006 va permetre articular uns dispositius ocupacionals encara en funcionament (Treball als barris), així com desenvolupar obres de millora a l'espai públic, entre d'altres; l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) in-

clou els barris de la Zona Nord en el programa comunitari de Salut als barris que ara està en fase de manteniment; la prova pilot del programa de renda garantida de ciutadania B-Mincome va tenir com a destinatàries famílies de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona; i la posada en marxa de la moneda ciutadana el rec (recurs econòmic ciutadà) també s'adreça al veïnat de tots tres barris amb una participació activa del teixit comercial. Aquests són només alguns exemples (al llarg del document es desenvolupen amb més detall i se n'expliquen d'altres) de la lògica de treball en clau de la Zona Nord que s'ha anat desenvolupant al llarg dels anys. De la mateixa manera, com que tots tres barris s'enquadren en l'anomenat Eix Besòs de la ciutat, han format part d'estratègies com l'Agenda Besòs, una mirada compartida als territoris amb el riu Besòs com a element de cohesió. La lògica de zona s'incorpora també al treball de Districte que, des de fa tres anys, disposa d'un departament específic de la Zona Nord, conformat per una coordinadora i dues gestores de projectes que treballen des de la proximitat les polítiques quotidianes del territori.

Torre Baró
Font: Ajuntament de Barcelona

5 | Àmbit territorial d'actuació específic

5.3 | Dades generals i sociodemogràfiques

Amb una superfície de 273 ha, en un districte que n'ocupa 805, a la Zona Nord hi viuen, segons dades del padró de gener del 2019, un total de 15.202 persones, el 8,87 % de la població total del districte de Nou Barris. Per barris, Ciutat Meridiana és el més poblat (10.864 persones), seguit per Torre Baró (2.931 persones) i Vallbona (1.407 persones). De tots tres, Ciutat Meridiana és el que presenta una densitat neta més elevada (699 habitants per hectàrea residencial), per sota de la mitjana del districte (de 736 habitants per hectàrea residen-

cial) i per sobre de la densitat neta mitjana de la ciutat (de 590 habitants per hectàrea residencial). La configuració territorial de Vallbona i Torre Baró, amb una notable dispersió de les zones d'habitatge, fa que la seva densitat neta sigui la més baixa del conjunt de Nou Barris: 206 i 136 habitants per hectàrea residencial, respectivament, molt lluny de la mitjana de la ciutat.

Quant a la configuració de la població cal destacar en primer lloc l'alt percentatge de població d'entre 0 i 14 anys que hi ha a

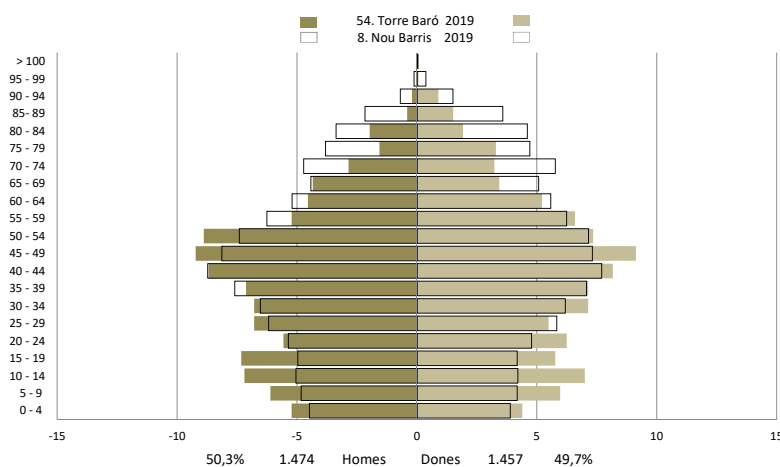
la Zona Nord (17,1 %), força per sobre del districte de Nou Barris (13,3 %) i la resta de la ciutat (12,5 %). I el baix percentatge de població major de 65 anys, que es situa en un 16,4 %, bastant per sota del districte (22,7 %) i de Barcelona (21,3 %). També és força elevat el percentatge de població nascuda a l'estranger (37 %), però amb grans diferències entre els barris. Així, despunta el 41,8 % de població nascuda a l'estranger a Ciutat Meridiana, per sobre del 26,3 % a Torre Baró i el 21,7 % a Vallbona, més propers als percentatges del districte Nou Barris (26 %) i la resta de la ciutat (26,3 %). Les nacionalitats estrangeres de major presència a la Zona Nord són l'hondurenya, la marroquina i la pakistanesa.

Població segons lloc de naixement (2019)					
	Nombre d'habitants total	Nombre d'habitants espanyols	Nombre d'habitants estrangers	% d'habitants espanyols	% d'habitants estrangers
Torre Baró	2.931	2.161	770	73,7%	26,3%
Ciutat Meridiana	10.864	6.322	4.542	58,2%	41,8%
Vallbona	1.407	1.101	306	78,3%	21,7%
Zona Nord	15.202	9.584	5.618	63,0%	37,0%
Districte de Nou Barris	171.290	126.767	44.523	74,0%	26,0%
Barcelona	1.650.358	1.216.512	433.846	73,7%	26,3%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

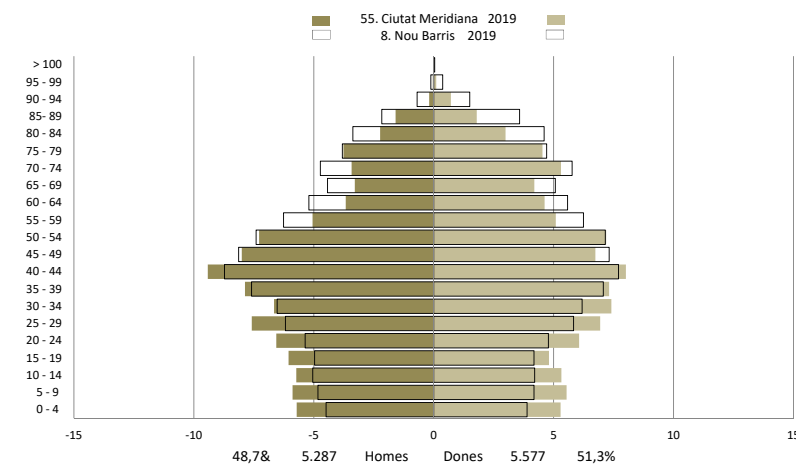
Un altre aspecte que val la pena destacar és el baix percentatge de titulats universitaris i cicles formatius de grau superior que hi ha a la Zona Nord (8%), inferior al districte de Nou Barris (15 %) i molt per sota de la resta de la ciutat (32,8 %).

En relació amb l'atur, les dades del gener del 2020 parlen de 1.199 desocupats, que representen un 11,2 % de la població activa de la Zona Nord. Un fet que ha empitjorat considerablement amb la crisi sanitària de la Covid-19, ja que situa la taxa d'atur de la Zona Nord en el 13,6 % el maig del 2020.

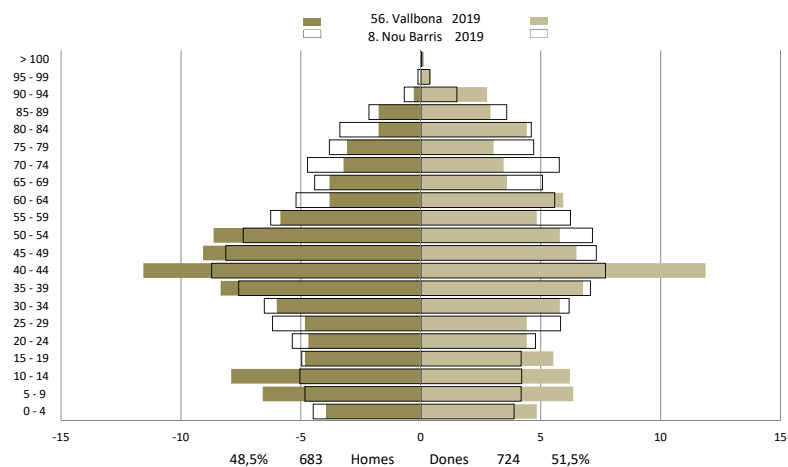
Piràmide de població de Torre Baró (2019)

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Piràmide de població de Ciutat Meridiana (2019)

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Piràmide de població de Vallbona (2019)

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Indicadors socioeconòmics							
		Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Zona Nord	Districte de Nou Barris	Barcelona
Població (2019)		2.931	10.864	1.407	15.202	171.290	1.650.358
Superfície (ha)		174	38	61	273	805	10.135
Densitat neta (hab/ha residencial) (2019)		136	699	206	353	736	590
Població per sexe (2019)	Dones	1.457	5.577	724	7.758	90.919	867.803
	Homes	1.474	5.287	683	7.444	80.371	782.555
Població per edat (%) (2019)	0-14	17,9%	16,7%	17,9%	17,1%	13,3%	12,5%
	15-64	69,2%	66,1%	64,7%	66,6%	64,1%	66,3%
	65 i més	12,9%	17,2%	17,4%	16,4%	22,7%	21,3%
Població per lloc de naixement (%) (2019)	Barcelona	49,6%	35,3%	50,5%	39,4%	47,1%	50,1%
	Resta Catalunya	5,9%	3,7%	7,3%	4,5%	4,9%	7,3%
	Resta Espanya	18,2%	19,2%	20,5%	19,1%	22,0%	16,3%
	Estranger	26,3%	41,8%	21,7%	37,0%	26,0%	26,3%
Població per nacionalitat (%) (gener 2019)	Espanyols	81,3%	68,4%	85,0%	72,4%	81,3%	73,7%
	Estrangers	18,7%	31,6%	15,0%	27,6%	18,7%	26,3%
Principals nacionalitats estrangeres (gener 2019)		Marroc, Hondures, Bolívia	Hondures, Pakistan, Marroc	Pakistan, Marroc, Ucraïna	Hondures, Marroc, Pakistan	Hondures, Pakistan, Marroc	Itàlia, Xina, Pakistan
% Titulats superiors i CFGS (2019)		8,2%	7,8%	9,2%	8,0%	15,0%	32,8%
Taxa natalitat / 1000 hab (2018)		9,70	9,50	5,00	---	7,80	8,00
Població de 65 anys i més que viu sola (2019)		36,1%	48,9%	24,4%	43,9%	52,0%	43,9%
Índex de sobreenvelliment (2019)		1,57	2,23	4,19	2,28	4,32	4,15
Turismes (persones físiques) / 1000 hab (2018)		300,38	255,88	310,00	269,59	272,19	302,12
Motos (persones físiques) / 1000 hab (2018)		79,85	42,46	88,57	54,04	81,00	131,69
Nombre d'aturats registrats (desembre 2020)		228	1.188	138	1.554	12.383	93.842
IRFD (2017)		46,5	38,6	40,9	---	55,0	100,0

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Àmbit: Ortofoto
Font: Urbaning

6.1 | Educació i salut pública

6.1.1 | Nivell formatiu

Quant al nivell formatiu de la població de la Zona Nord, les dades reflecteixen una evident desigualtat en relació amb el conjunt de la ciutat, especialment pel que fa a l'accés als estudis postobligatoris. Només un 16,6 % de persones han cursat el batxillerat (a Barcelona la mitjana és del 25,1 % i al conjunt de Nou Barris del 22,6 %) i aquesta xifra cau a la meitat, al 8 %, en relació amb els estudis universitaris o els cicles formatius de grau superior. Al districte de Nou Barris la dada puja fins al 15% i lluny queda del 32,8 % de la mitjana de Barcelona. La dada de persones que no més disposen d'estudis obligatoris és substancialment més elevada a la Zona Nord (68,9 %) que a la resta de la ciutat (37,9 %).

Nivell formatiu de la població major de 16 anys (2019)				
	Sense estudis	Estudis obligatoris	Batxillerat superior / CFGM	Estudis univers. / CFGS
Torre Baró	3,5%	68,2%	15,3%	8,2%
Ciutat Meridiana	3,3%	69,1%	17,3%	7,8%
Vallbona	4,9%	68,8%	13,3%	9,2%
Zona Nord	3,5%	68,9%	16,6%	8,0%
Districte de Nou Barris	4,3%	56,0%	22,6%	15,0%
Barcelona	2,3%	37,9%	25,1%	32,8%
Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades				

Les dades reflecteixen que hi ha poca continuïtat en estudis d'etapes posteriors a la secundària

Institut Pablo Ruiz Picasso
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.1 | Educació i salut pública

6.1.2 | Equipaments educatius

En matèria d'equipaments docents, la Zona Nord presenta un **mapa educatiu força complet** i que cobreix el conjunt del territori. Està integrat per dues escoles bressol municipals, cinc centres educatius d'educació infantil i primària (quatre de públics i un de concertat que també ofereix educació secundària obligatòria), un institut públic amb oferta de batxillerat artístic i una aula de formació de persones adultes (AFA) que permet cursar idiomes, l'educació secundària obligatòria per a adults (GESO) i treballar aspectes vinculats a les competències digitals.

En l'àmbit de **l'educació en el lleure**, el mapa d'actius es compon d'iniciatives comunitàries i serveis impulsats des de la pròpia Administració. En concret, l'oferta de lleure la conformen dos casals infantils de titularitat municipal (Vallbona i Ciutat Meridiana) ubicats en dependències de les escoles Ciutat Comtal i Elisenda de Montcada, respectivament; tres centres oberts (un a Torre Baró i dos a Ciutat Meridia-

na); un cau de cap de setmana que impulsa l'Associació Cultural i de Lleure Ubuntu i un servei per a joves, el Casal de Joves Llops del Taga, que gestiona Càrites i que duu a terme activitats per a nois i noies fins als setze anys. També s'han d'incloure en aquest apartat les propostes de lleure educatiu que han incorporat els darrers anys a la seva cartera de serveis equipaments com la Biblioteca de Zona Nord (Zona Gaming) o l'Ateneu de Fabricació, així com les accions que es desenvolupen sota el paraigua del programa EducArts, impulsat pel Pla de Barris en horari no lectiu. En l'àmbit del lleure cal destacar també la feina activa i les activitats que duen a terme col·lectius més arrelats al territori com el recentment constituït Casal de Joves de la Zona Nord i la Plataforma Educativa de Salesians Cruïlla, una entitat més veterana que suma a la seva oferta d'activitats de lleure iniciatives de formació ocupacional (de cuina i restauració, fonamentalment) adreçades a adolescents i joves.

El mapa educatiu és força complet i hi ha diferents iniciatives d'educació en el lleure i comunitàries

Plànol d'equipaments educatius
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.1 | Educació i salut pública

6.1.3 | Escletxa digital

A nivell d'escletxa digital, un estudi elaborat a la Mobile World Capital el 2016, revela que **un 38,3 % de les llars de la Zona Nord no disposen de connexió a internet** (17,1 % a Barcelona) i, majoritàriament (52,5 %), aquest fet està vinculat a la manca de recursos per a sufragar els costos que comporta. A nivell d'espais comunitaris de connexió, hi ha l'AFA Ciutat Meridiana, que ofereix també accions d'alfabetització digital, i la Biblioteca de la Zona Nord, amb ordinadors amb connexió a internet per als usuaris i usuàries. Recentment, l'Associació de Veïns de Ciutat Meridiana ha posat a disposició del veïnat una sèrie d'ordinadors per a ús comunitari.

CAP Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

6.1.4 | Salut

En termes de salut pública, la Zona Nord és un dels territoris que formen part del programa Salut als barris que impulsa l'Agència de Salut Pública de Barcelona des del 2009. La intervenció es va iniciar amb una diagnosi on, entre altres aspectes, es detectava el consum de substàncies tòxiques i alcohol entre joves i adults com a un problema a tractar. Malgrat la feina feta de prevenció des d'aquest i altres àmbits, **l'índex de consum de drogues està qualificat de molt problemàtic per l'ASPB (2014)**. Les dades existents dels darrers anys així ho constaten. En el període 2013-2017, la mortalitat per reacció adversa al consum de drogues (taxa per cada 100.000 habitants) es dispara a Torre Baró fins als 22,5 punts i els 7,7 a Ciutat Meridiana, molt per sobre dels 2,4 punts del conjunt de Barcelona. Les urgències hospitalàries derivades del consum de

drogues (taxa per cada 1.000 habitants) s'eleva fins a 11,6 a Torre Baró i 6,7 a Ciutat Meridiana, lluny dels 4 punts que representa la mitjana de ciutat.

El **Grup Motor de Salut (GMS)** és l'espai comunitari de referència en el treball de les propostes i accions vinculades a l'àmbit de la salut. Està conformat per agents professionals i persones vinculades als teixits veïnal i comunitari i, a partir d'aquesta taula, s'han generat altres espais de treball més específics com la Taula de Salut Mental o la Taula d'Alimentació i grups estables de preparació d'activitats concretes com el vinculat al Programa de desenvolupament d'habilitats parentals. A Zona Nord hi ha un centre d'atenció primària que dona cobertura als tres barris i que funciona també, en serveis d'urgències, durant la nit i els caps de setmana.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

El tancament dels centres educatius i dels recursos de lleure educatiu existents a la Zona Nord durant el confinament juntament amb l'escletxa digital i els seus efectes han estat dues de les qüestions més destacades en relació amb els **efectes de la Covid-19 en educació**. Aquestes problemàtiques s'han vist compensades, parcialment, per la feina virtual desenvolupada des de les escoles (a través de trucades i videotrucades, classes grupals virtuals, propostes d'activitats lúdiques i formatives, etc.), per l'entrega de material escolar a les famílies més vulnerables impulsada pel Pla de Barris, i per la dotació d'equips informàtics a les famílies que més ho necessiten.

L'índex de consum de drogues és alt i hi ha prevalença de consum d'alcohol i altres tòxics entre els joves

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.1 | Teixit associatiu

La Zona Nord disposa d'un **sòlid teixit associatiu** conformat per entitats de caire veïnal (amb associacions de veïns actives a tots tres barris), social (impulsors, especialment, del treball amb infants i famílies), comercial, feminista, juvenil, cultural i de lleure, esportiu i de defensa del patrimoni natural. Tot i que no existeix cap entitat de segon ordre a la Zona Nord, sí que és freqüent l'aliança entre entitats tant per impulsar projectes conjunts com per dur a terme accions de reivindicació relatives al barri.

Al marge del teixit associatiu formal, i constituït com a tal, hi ha **col·lectius de caire més informal** que desenvolupen accions conjuntes en àmbits d'interès per a ells (és el cas del grups de cuina, grups de famílies que s'apleguen pel carnestoltes o grups de ball i música actius al territori, entre d'altres). Per altra banda, al barri hi ha formes d'associació temporals, mitjançant les taules de treball, que estan vinculades especialment al calendari festiu (cas, per exemple, de les taules de festa major o del projecte Menjars del món).

Vista aèria de Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

6.2.2 | Serveis socials

Els barris de la Zona Nord disposen d'un centre d'atenció de referència que dona cobertura a tots tres, el **Centre de Serveis Socials (CSS) de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona**. El centre va tancar el 2019 amb 2.198 persones ateses, dada que representa el 18,09% de les atencions efectuades al conjunt de centres de Nou Barris, i 5.156 activitats realitzades, ja siguin a nivell d'atenció individual, familiar o grupal. La mitjana d'atencions acumulades per cada persona que accedeix al centre (2,35) està lleugerament per sobre de les dades de la ciutat (2,28) i del districte (2,20). El temps mitjà d'espera per a una primera atenció (26,76 dies) es situa vuit dies per sobre de la mitjana de ciutat (18,78). La dotació ordinària de professionals del centre es complementa, des del 2017, amb un equip d'educadors i educadores socials que treballen als centres educatius públics i a les escoles bressols. Ho fan en el marc del programa De l'equip docent a l'equip educatiu que impulsen el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) i el Pla de Barris. A la Zona Nord no hi ha equip d'educadors i educadores a peu de carrer (APCs).

El CSS manté un vincle molt important i és agent actiu en relació amb tota l'activitat comunitària que es desenvolupa a la Zona Nord. Combina la participació en taules diverses amb el lideratge d'algunes d'elles com la **Xarxa d'Oportunitats (XAPÓ)**, que aplega professionals i entitats del territori per abordar el treball amb la infància i les seves famílies. Recentment, des de Serveis Socials s'ha impulsat al barri el **projecte Radars**, una xarxa comunitària que té com a objectiu tenir cura de les persones grans. A més de Serveis Socials, diferents serveis i projectes vinculats a l'atenció social que tenen la seu central a altres barris del districte disposen d'actius per fer atenció presencial determinats dies a la setmana a equipaments del territori. És el cas de l'Equip Interdisciplinari per a la Petita Infància (EIPi), que atén al Casal de Barri de Torre Baró; del Punt d'Informació Juvenil (PIJ), que ofereix atenció al Centre Cívic Zona Nord; del punt d'atenció del Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ), o del Servei d'Acompanyament Jurídic que desenvolupa la xarxa 9Barris Acull i que tots dos tenen presència setmanalment al Centre Cívic Zona Nord.

El CSS que dona atenció als barris de la Zona Nord va tancar el 2019 amb un total de 5.156 activitats d'atenció i un temps mitjà d'espera per la primera atenció de 26,76 dies

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.3 | Convivència

Pel que fa a la convivència, la **Zona Nord manté actiu un equip específic de gestió de conflictes a l'espai públic** i de suport a les comunitats veïnals que és compartit amb el barri de Verdum. Es tracta d'un servei molt ben valorat a nivell comunitari pel seu treball de mediació al territori i per la seva tasca de regularització de la situació de les comunitats veïnals (òrgans de govern, documentació, normes de bon veïnatge, etc.).

D'altra banda, la Zona Nord manté actius dos projectes d'acció comunitària: el **Pla de desenvolupament comunitari** que gestiona l'entitat PES Cruïlla i el **Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural (ICI)** que gestiona l'Associació El Torrent amb la col·laboració de l'Obra Social "la Caixa". Tots dos finalitzen el seu encàrrec a començaments del 2021 i, en el moment de redacció d'aquesta anàlisi, hi ha obert un procés de reflexió per definir el futur del model comunitari del territori amb una triple voluntat: definir uns objectius clars d'intervenció a mitjà termini vin-

culats al treball amb la infància, l'adolescència i la joventut; acostar noves veus a les propostes comunitàries que es desenvolupen, i aprofundir en una cultura relacional basada en la corresponsabilitat i l'actitud propositiva.

En relació amb els espais comunitaris, hi ha diferents taules de treball centrades en àmbits com la salut, la salut mental, la petita infància, el treball amb famílies, el civisme, la convivència, l'ocupació o les qüestions de gènere. Els darrers anys s'ha fet un esforç per incorporar a aquests espais un major nombre de veïns i veïnes i entitats, atès que fins aleshores estaven conformades majoritàriament per professionals. Al marge de les taules que tenen un funcionament periòdic durant l'any, n'hi ha d'altres (vinculades especialment al calendari festiu) que tenen una existència temporal (cas, per exemple, de les taules de festa major o del projecte Menjars del món). A més d'això, hi ha un espai de coordinació, equipaments i serveis municipals liderat pel Districte de Nou Barris.

Escola Bressol Aqüeducte
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

6.2.4 | Equipaments

El teixit comunitari es complementa amb la **xarxa d'equipaments de proximitat existents**. Un equipament sanitari (centre d'atenció primària), dos casals de barri (Torre Baró i Vallbona), un centre cívic (ubicat a Ciutat Meridiana), una biblioteca, un ateneu de fabricació, dos camps de futbol a Ciutat Meridiana (on recentment s'han reformat els vestidors) i Vallbona, un centre esportiu municipal, un mercat municipal (el 2019 l'altre que hi havia es va reconvertir en un supermercat després del seu tancament) i diferents espais per a la pràctica esportiva lliure conformen un mapa que, sovint, és objecte de reivindicació per completar-lo amb nous equipaments o la reforma dels existents. A més d'això, hi ha també un espai de coordinació, equipaments i serveis municipals liderat pel Districte de Nou Barris.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

Durant el confinament derivat de la crisi sanitària, a Zona Nord s'ha impulsat una **Xarxa de Suport Mutu** que ha centrat els seus esforços a acompanyar les famílies i resoldre les seves necessitats més bàsiques (alimentació, material escolar, connexió a internet, etc.). La Xarxa, conformada per entitats i veïnat a títol individual, ha comptat també amb la complicitat del Pla comunitari de la Zona Nord i ha esdevingut un espai que, més enllà del període de confinament, continua treballant en la difusió d'activitats educatives i de lleure així com dels recursos socials que s'ofereixen al barri.

Al marge d'això, hi ha dos aspectes més que la crisi sanitària ha situat com a centrals: l'impacte que provoca sobre la població el tancament físic de serveis essencials (Oficina d'Atenció Ciutadana, centres de serveis socials, equipaments socials diversos...) i els problemes de convivència derivats del confinament i les sortides esglaonades al carrer dels primers moments de la fase de desescalada (acumulació de brutícia als carrers, augment del soroll a la via pública, increment dels problemes dins les comunitats veïnals, etc.).

Llistat d'equipaments:

Equipaments de la Zona Nord	
Equipaments administratius i de proveïment	
1	Oficina d'Atenció al Ciutadà - Zona Nord
2	Oficina de Correus
3	Punt Verd de Barri - Ciutat Meridiana
4	Punt Verd de Barri - Vallbona
5	Mercat de Ciutat Meridiana
Equipaments culturals i cívics	
6	Ateneu de Fabricació Ciutat Meridiana
7	Antena PiJ Ciutat Meridiana
8	Centre Cívic Zona Nord
9	Casal de Barri Vallbona
10	Casal Infantil Vallbona
11	Biblioteca Zona Nord
12	Casal de Barri Torre Baró
13	Casal Infantil Ciutat Meridiana
Equipaments socials i d'atenció a les persones	
14	Centre de Serveis Socials Ciutat Meridiana - Torre Baró - Vallbona
15	Suport Materno-infantil
16	Centre Obert Ciutat Meridiana - Salesians Sant Jordi
17	Dispositiu de Treball als Barris Torre Baró - Ciutat Meridiana
18	Oficina d'Afers Socials i Famílies de Barcelona - Ciutat Meridiana
19	Centre Obert Torre Baró
20	Centre Obert Ubuntu
21	Punt d'Assessorament Energètic
22	Centre de Distribució d'Aliments

Equipaments sanitaris i assistencials

23 CAP Ciutat Meridiana

Equipaments educatius

24 Escola Bressol Municipal Aqüeducte

25 Escola Bressol La Muntanya

26 Escola Elisenda de Montcada

27 Escola Ferrer i Guàrdia

28 Escola Mestre Morera

29 Escola Ciutat Comtal

30 Institut Pablo Ruiz Picasso

31 Centre Educatiu Mare Alfonsa Clavín

32 Col·legi d'Educació Especial Sant Joan de la Creu

33 Aula de Formació de Persones Adultes Ciutat Meridiana

34 Aula Taller Cruïlla - Parròquia de Sant Bernat de Claravall

Equipaments esportius

35 Centre Esportiu Municipal Can Cuiàs

36 Camp Municipal de Futbol Ciutat Meridiana

37 Camp Municipal de Futbol Vallbona

38 Instal·lació esportiva provisional - Av. Rasos de Peguera

Equipaments religiosos

39 Església de Sant Marc

40 Església de Sant Bernat de Claravall

41 Església de Santa Bernardeta

42 Església de Sant Lluc

43 Església Evangèlica Ciutat Meridiana

44 Església Evangèlica Congregació Cristiana Cristo Viene

45 Església Evangèlica Rey de Reyes

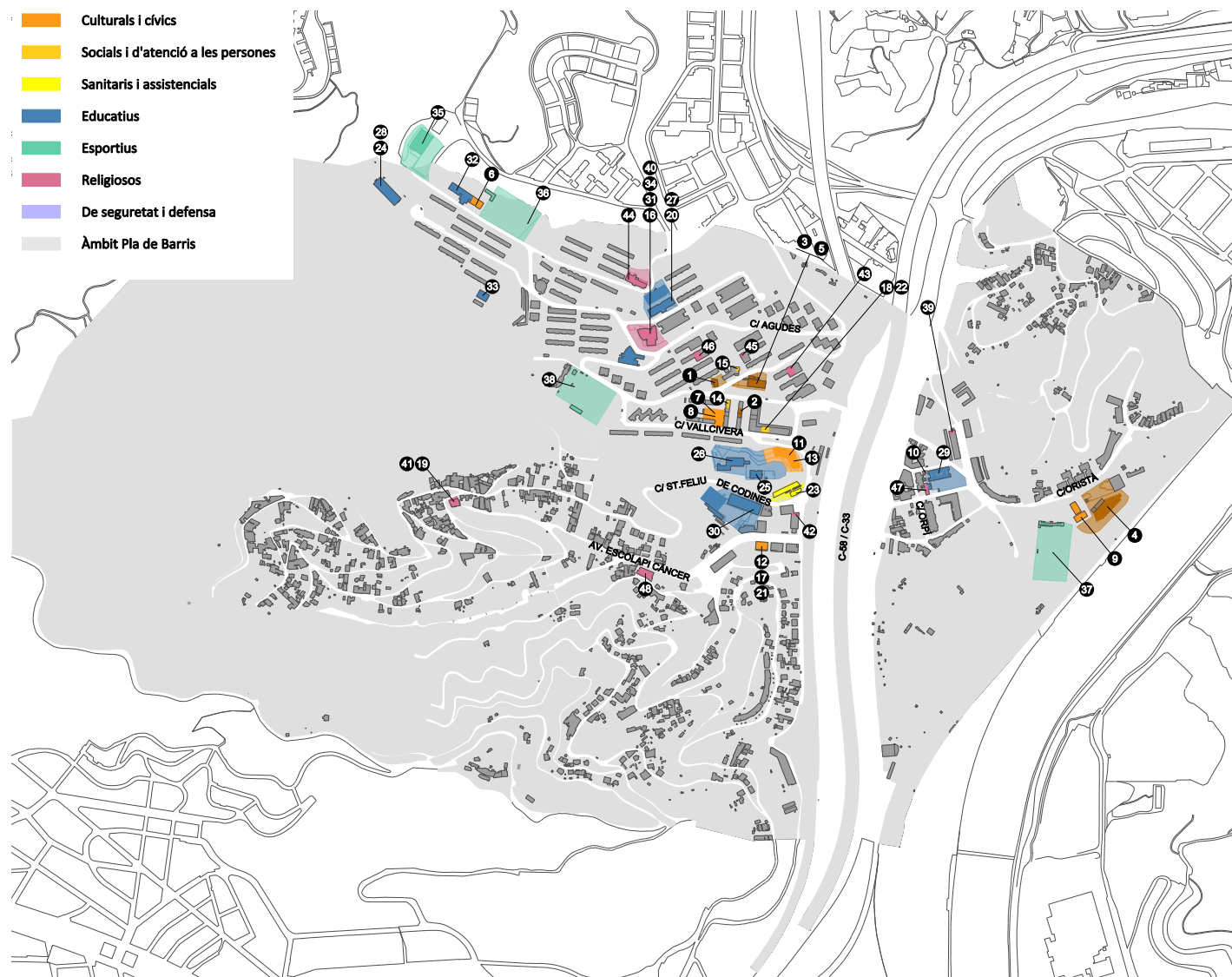
46 Mesquita Madani - World Islamic Mission

47 Església Evangèlica de Filadèlfia - Vallbona

48 Associació Islàmica de Ciutat Meridiana

49 Església Evangèlica Cristiana Cristo Viene Shekinah

- Administratius i de proveïment
- Culturals i cívics
- Socials i d'atenció a les persones
- Sanitaris i assistencials
- Educatius
- Esportius
- Religiosos
- De seguretat i defensa
- Àmbit Pla de Barris

Plànol d'equipaments
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.3 | Habitatge

L'orografia de la Zona Nord condiciona de manera evident la seva tipologia d'habitatges. És així com es defineixen tres realitats ben diferents pel que fa a l'estructura urbana dels tres barris. **Ciutat Meridiana** presenta una trama més densa, en forma de blocs d'habitatges amb una característica particular en molts d'ells: l'existència d'una planta jardí, situada un pis per sota de la planta baixa aprofitant el desnivell de la muntanya, a la qual s'hi accedeix des de la part de darrere de l'edifici amb entrada pròpia. **Torre Baró** combina una part baixa (al voltant de la plaça dels Eucaliptus), on s'estan construint els edificis més moderns i de promoció pública (en aquests moments està en construcció una nova promoció d'habitatges), amb la part mitjana i alta del barri, on es barregen cases unifamiliars edificades recentment amb finques d'autoconstrucció que s'han anat escampant al llarg de la falda de la muntanya i han salvat els forts pendents amb nuclis d'escales que comuniquen més d'un habitatge. **Vallbona** congrega també habitatges d'autoconstrucció, a tocar del

barri veí de Can Sant Joan (Montcada i Reixac), amb una zona de cases unifamiliars que conformarien el nucli antic del barri, i amb promocions d'habitatge construïdes a cavall entre els anys noranta i la primera dècada dels anys 2000.

Aquesta diversitat en la morfologia dels habitatges s'evidencia en veure les dades de densitat de la Zona Nord, el **nombre d'habitatges per hectàrea de sòl**. Si bé la mitjana dels tres barris és de 23 hab./ha, molt per sota dels 80,2 hab./ha del conjunt de la ciutat, cal matisar que en el cas de Ciutat Meridiana aquesta xifra puja fins als 105 hab./ha, i pel que fa a Torre Baró cau fins als 9,8 hab./ha.

La superfície de les cases és de 60,3 m², lluny dels 78m² del conjunt de la ciutat. En aquests habitatges hi viuen 2,3 persones de mitjana, si bé és cert que en el cas concret de Ciutat Meridiana la dada puja fins a les 2,7 persones per immoble, per sobre de les 2 persones de mitjana a la ciutat.

L'antiguitat del parc habitacional de la Zona Nord es mou entre els 50,6 anys de mitjana a Ciutat Meridiana (el conjunt del barri es va construir a cavall entre els anys seixanta i setanta i des d'aleshores no s'hi han construït noves promocions) i els 42,3 i els 39,5 anys de Torre Baró i Vallbona, respectivament. En aquests dos barris, les promocions construïdes més recentment han ajudat a baixar l'edat mitjana per habitatge. En tots els casos, el parc habitacional és força més jove que al conjunt de la ciutat (60,6 anys).

En relació amb el règim de tinença dels habitatges, i malgrat no disposar de dades concretes al respecte, cal esmentar les **ocupacions d'habitatges vacants** com a un fenomen present al barri (el Pla pel dret a l'habitatge 2016-2025 de l'Ajuntament de Barcelona destaca Ciutat Meridiana com el barri on es detecta un major nombre d'ocupacions), així com l'existència de grups de persones que aprofiten per fer negoci amb la situació d'emergència de les persones que necessiten un habitatge.

Ciutat Meridiana és també un barri on **l'índex de desnonaments és elevat**. L'alta concentració de llançaments al territori ha fet que l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana consideri la defensa del dret a l'habitatge i l'acompanyament i el suport en les situacions de pèrdua de l'habitatge com un dels seus eixos de treball. La feina de l'entitat es complementa amb els serveis de què disposa l'antena de l'Oficina d'Habitatge de la Zona Nord (en funcionament des de l'hivern del 2019) per a la mediació en els processos de desnonament (Servei d'Intervenció en situacions de Pèrdua de l'Habitatge i Ocupacions-SIPHO i la Unitat Contra l'Exclusió Residencial-UCER).

L'índex de desnonaments és elevat a Ciutat Meridiana, fet que genera vulnerabilitat i malestar emocional

El suport a les persones en situació de vulnerabilitat residencial es completa amb un servei específic d'acompanyament emocional que es duu a terme des de fa anys a la Zona Nord i que realitza el Col·lectiu Sísifo amb el suport del Pla de Barris i l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

La crisi sanitària provocada per la Covid-19 i el confinament decretat durant gairebé dos mesos i mig en el context de la primera onada de la pandèmia han evidenciat una qüestió clau **en relació amb l'habitatge**: persones que no podien complir en condicions confortables el confinament atesa la sobreocupació de l'immoble, les seves petites dimensions o la manca de ventilació. Malgrat que el decret de l'estat d'alarma ha provocat la suspensió temporal dels llançaments, la seva finalització ha fet revifar l'angoixa i la por de les famílies sobre la possibilitat de perdre l'habitatge.

Blocs d'habitatges a Torre Baró
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.1 | Renda familiar disponible

La **renda familiar disponible** (RFD) és la renda de la qual disposen les persones i les famílies per fer front a les despeses i estalvis. Si prenem com a referència la mitjana de Barcelona (100) i l'any 2017, l'últim del qual disposem de dades, els barris de Ciutat Meridiana (38,6), Vallbona (40,9) i Torre Baró (46,5) estan 50 punts per sota del conjunt de la ciutat i lluny també de les dades de Nou Barris (55), tot i que aquestes no són tampoc excessivament altes. L'acumulat d'aquest indicador entre els anys 2008 i 2017 mostra una caiguda que en el cas de Ciutat Meridiana o Vallbona es situa al voltant dels 20 punts.

En termes de **renda mitjana per persona i llar**, les xifres de la Zona Nord (de mitjana 8.143 € per persona i 23.516 € per llar) són força més baixes que en el conjunt de

Evolució anual de l'índex de renda familiar disponible (2008-2017)										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Torre Baró	62,1	65,6	56,9	54,5	52,4	44,7	45,6	47,1	45,1	46,5
Ciutat Meridiana	58,8	53,9	49,7	39,9	37,5	43,2	39,2	34,5	34,3	38,6
Vallbona	59,6	61,2	48,2	53,2	52,6	41,7	39,9	37,8	51,9	40,9
Districte de Nou Barris	70,1	65,7	63,2	59,4	57,1	56,2	53,7	53,8	55	55
Barcelona	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

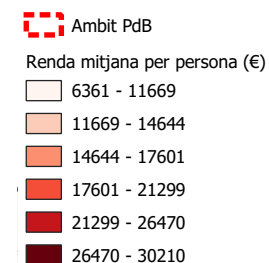
Font: Ajuntament de Barcelona. Oficina Municipal de Dades

la ciutat (15.755 €/persona i 37.881 €/llar). Per barris, és Ciutat Meridiana (7.781 € per persona i 22.441 €/llar) el que presenta unes dades més baixes. Vallbona és el que té unes dades de renda més positives (8.556 €/persona i 23.377 €/llar). La xifra és força homogènia a totes les seccions censals de la zona tot i que s'observa una lleugera diferència que fa de la part alta de Ciutat Meridiana (a l'entorn del carrer de Perafita) la zona amb la renda més baixa de la Zona Nord.

Malgrat que els ingressos per salaris són la font principal d'entrada de recursos a les llars (63,2 % de mitjana a la Zona Nord), destaca el pes que representen les prestacions per desocupació (3,3 %, dos punts per sobre de la mitjana de ciutat) i els ingressos derivats d'altres prestacions (6,7 %, gairebé quatre punts més que al conjunt de Barcelona).

Plànol de renda mitjana per persona per secció censal
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

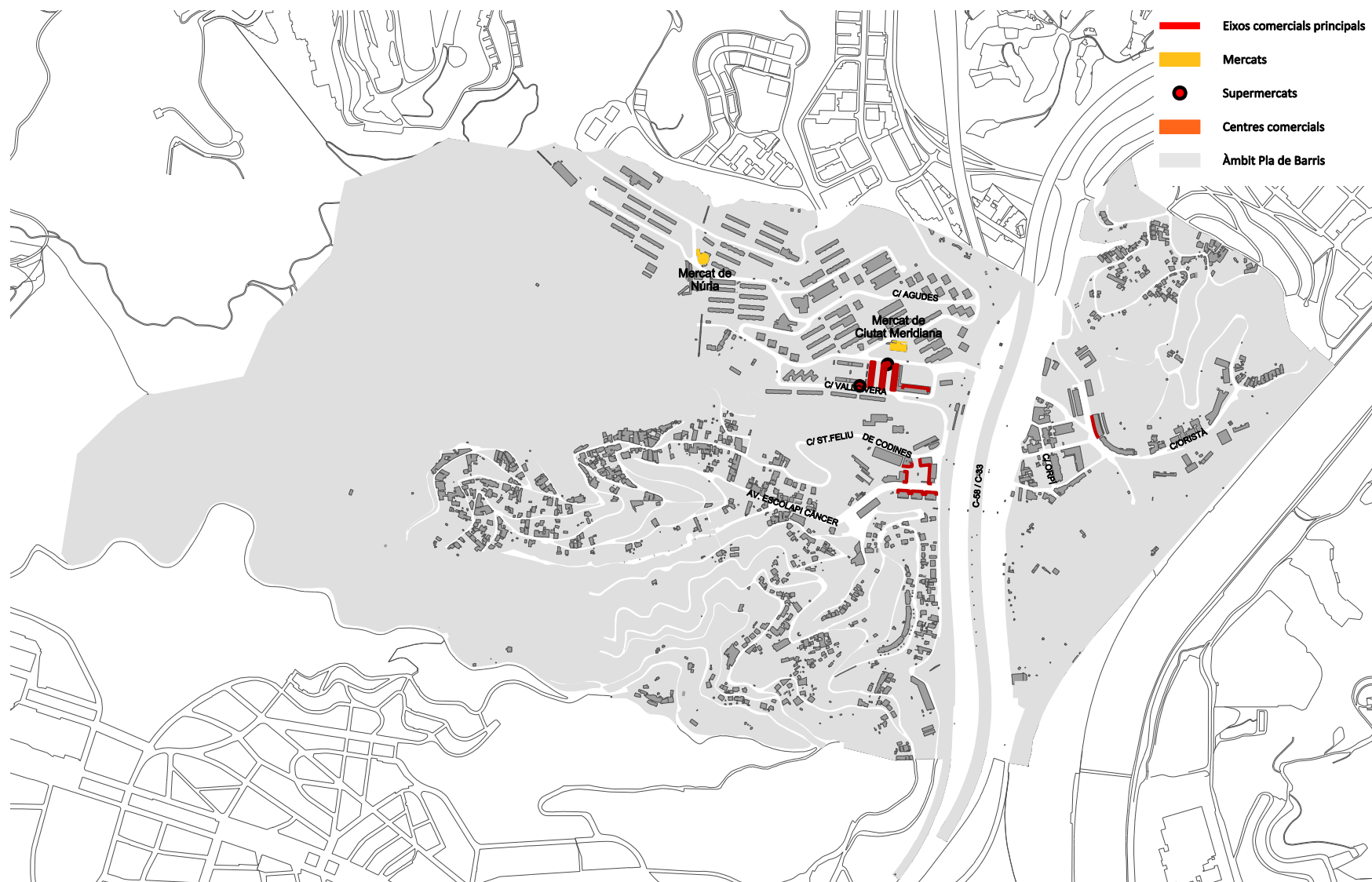
6.4.2 Activitat comercial

La Zona Nord concentra bona part de la seva **activitat comercial a la part baixa de Ciutat Meridiana i Torre Baró**. A Vallbona la presència de comerços es limita a establiments d'hostaleria i d'alimentació, a banda de tenir una farmàcia de recent obertura. Al voltant de les places Roja i Verda de Ciutat Meridiana i de la plaça dels Eucaliptus a Torre Baró es concentren tant el Mercat Municipal de Ciutat Meridiana com bona part dels principals supermercats i botigues que hi ha al territori. El comerç al detall (especialment el dedicat al quotidià alimentari) i els serveis (fonamentalment bars) hi completen l'activitat econòmica. Un 34,8 % dels locals estan buits o en reformes. **L'orografia i la tipologia d'immobles condiciona també el desenvolupament d'activitat econòmica** en planta baixa als barris de Zona Nord. L'estructura de cases unifamiliars a Torre Baró no ajuda al desenvolupament d'activitat comercial i, en el cas de Ciutat Meridiana, la degradació de bona part dels locals comercials existents (molts d'ells situats en espais interblocs) en dificulta l'activació.

En relació amb la presència de **l'economia solidària** al barri cal destacar la creació d'una cooperativa, Ca l'Abril, impulsada amb el suport del Pla de Barris i Barcelona Activa i que presta servei en l'àmbit de les cures. Aquest projecte ha estat fruit d'un treball d'acompanyament i formació en emprenedoria col·lectiva que va cristal·litzar en el naixement d'aquest projecte la primavera del 2019.

Mercat de Núria
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol d'eixos comercials
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

6.4.3 | Distribució d'atur

Les dades del mes de desembre del 2020 reflecteixen una situació força complexa amb un total de **1.554 persones, d'entre 16 i 64 anys, que no tenen feina**. Aquesta xifra representa un 14,4 % de la població total en edat laboral, més de cinc punts per sobre de les dades de Barcelona (8,6 %). Per barris, la incidència de l'atur impacta en major mesura a Ciutat Meridiana, amb 1.188 persones desocupades (16,5 %), seguit de Vallbona, amb 138 persones aturades (15,3 %). Torre Baró, amb 228 persones en situació d'atur (11,5 %), és el que presenta unes xifres d'atur més baixes de tots tres barris. La mirada amb perspectiva de gènere a aquestes dades evidencia una escletxa important amb un major pes de l'atur femení (entre nou i deu punts per sobre de l'atur masculí).

Segons les dades, un 24,3 % de les persones a l'atur portaven menys de sis mesos en aquesta situació, un 32 % entre sis i dotze mesos, i un 43,6 % més d'un any sense feina. Tots tres indicadors estan en línia amb les dades tant de ciutat com de districte.

El conjunt de dades d'atur no reflecteixen, però, una realitat ben present a la Zona Nord, que és la de les persones en situació adminis-

Atur registrat (desembre 2020)				
	Nombre d'aturats registrats	% d'aturats	Repartiment per sexes	
			Dones	Homes
Torre Baró	228	11,5%	52,6%	47,4%
Ciutat Meridiana	1.188	16,5%	52,7%	47,2%
Vallbona	138	15,3%	52,9%	47,1%
Zona Nord	1.554	...	52,7%	47,2%
Districte de Nou Barris	12.383	11,2%	54,5%	45,5%
Barcelona	93.842	8,6%	52,8%	47,2%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

trativa irregular que es troben sense poder accedir a feina i/o permisos de residència. Una part important d'aquesta població són adolescents i joves que reben el suport i l'acompanyament d'entitats i projectes ocupacionals que treballen al territori.

A nivell de **recursos sobre ocupació**, es manté actiu el dispositiu del projecte Treball als barris de Barcelona Activa (creat a l'empara de la Llei de barris promoguda per la Generalitat de Catalunya), que ofereix servei d'assessora-

L'atur impacta de manera considerable a la Zona Nord, amb especial èmfasi a Ciutat Meridiana i Vallbona

ment i acompanyament ocupacional al veïnat de Ciutat Meridiana i Torre Baró (tots dos inclosos a la Llei de barris) però no a les persones de Vallbona. En aquest darrer barri funciona, des del 2019, un servei itinerant d'orientació laboral (anomenat Tuc-Tuc) que atén les persones a peu de carrer i promou itineraris de capacitat laboral a mida. La Zona Nord disposa, també, d'un dispositiu del programa Làbora de formació, orientació i acompanyament a persones en situació d'atur; un projecte d'orientació laboral impulsat per Càrites; el servei d'ocupació que desenvolupa el Punt d'Informació Juvenil a través de la seva antena al territori, i projectes de formació

ocupacional i inserció que duu a terme Pes Cruïlla. Amb l'arribada del Pla de Barris, s'han impulsat projectes i programes ocupacionals específics adreçats a col·lectius concrets (adolescents i joves, persones en situació irregular, entre d'altres).

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

Malgrat no disposar de dades a nivell de barri de l'afectació dels ERTOS, el contacte amb equipaments i serveis que treballen amb la ciutadania de la Zona Nord permet evidenciar un impacte alt sobre la població de la crisi econòmica i social

que ha seguit la crisi sanitària. Persones que han perdut la feina, d'altres que treballaven sense contracte i han deixat de fer-ho, contractacions precàries que s'han extingit, processos formatius aturats i itineraris de treball o de cerca de feina que s'han hagut de traslladar a l'àmbit virtual, amb les dificultats que això comporta, són alguns dels efectes detectats. Alguns programes que intervenen en Zona Nord indiquen que aquesta situació comporta un major patiment per a la població quant a la **salut mental i emocional**, a més d'un canvi significatiu en la situació econòmica de les famílies derivada de la pèrdua de les principals fonts d'ingressos.

Evolució de l'atur registrat entre la població de 16 a 64 anys									
	mitjana 2013	mitjana 2014	mitjana 2015	mitjana 2016	mitjana 2017	mitjana 2018	mitjana 2019	mitjana 2020	Var. 2013-2020
Torre Baró	17,5%	14,2%	18,2%	11,0%	9,5%	8,9%	8,5%	10,5%	-9,1%
Ciutat Meridiana	19,4%	19,2%	16,6%	16,5%	14,2%	13,2%	12,6%	15,1%	-5,9%
Vallbona	18,5%	17,8%	16,4%	14,7%	12,7%	12,1%	11,6%	14,0%	-6,6%
Districte de Nou Barris	14,3%	13,6%	12,5%	11,1%	9,9%	9,2%	8,6%	10,4%	-5,2%
Barcelona	10,5%	9,9%	11,6%	7,9%	7,1%	6,7%	6,4%	7,9%	-4,2%

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Hi ha actives iniciatives sociolaborals com el servei Tuc-Tuc o el programa formatiu Làbora per afavorir l'ocupabilitat als barris

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.1 | Planejament urbanístic

La Zona Nord manté encara oberts alguns reptes de planejament que haurien d’ajudar a definir el futur a mitjà termini del territori. En el cas de **Torre Baró** encara continua sense resolució el Pla especial de reforma interior (PERI) que afecta el barri, especialment la part mitjana i alta, i que haurà de determinar el model de barri del futur així com la seva relació i encaix en l’espai limítrof amb el Parc Natural de Collserola. Pel que fa a **Vallbona**, es manté la incògnita sobre la fórmula a treballar que permeti la preservació de la darrera plana agrícola que queda a la ciutat de Barcelona (els horts de la Ponderosa). Finalment, en el cas de **Ciutat Meridiana** dos són els reptes en relació amb la planificació urbanística que té pendents: d’una banda, resoldre la situació dels espais interblocs, actualment titularitat de les comunitats de propietaris, fet que genera força distorsions de cara a les intervencions a realitzar (neteja, obres, manteniment, etc.); i de l’altra, portar a terme les modificacions oportunes per tal de destinar sòl que permeti construir els equipaments pendents.

Planejament urbanístic							
		Torre Baró	Ciutat Meridiana	Vallbona	Zona Nord	Districte de Nou Barris	Barcelona
Sòl residencial	m²	211.878	151.270	67.924	431.072	2.327.684	27.465.210
	% respecte total àmbit	12,2%	40,2%	11,2%	15,8%	28,9%	27,1%
	m²/hab	72,29	13,92	48,28	28,36	13,59	16,64
Sòl d'equipaments	m²	58.357	58.843	124.856	242.056	809.693	10.273.156
	% respecte total àmbit	3,4%	15,6%	20,5%	8,9%	10,1%	10,1%
	m²/hab	19,91	5,42	88,74	15,92	4,73	6,22
Sòl de parcs urbans	m²	204.567	57.946	148.007	410.520	1.236.480	13.614.327
	% respecte total àmbit	11,7%	15,4%	24,3%	15,1%	15,4%	13,4%
	m²/hab	69,79	5,33	105,19	27,00	7,22	8,25
Superfície total àmbit	m²	1.741.825	376.683	608.294	2.726.802	8.050.925	101.357.926

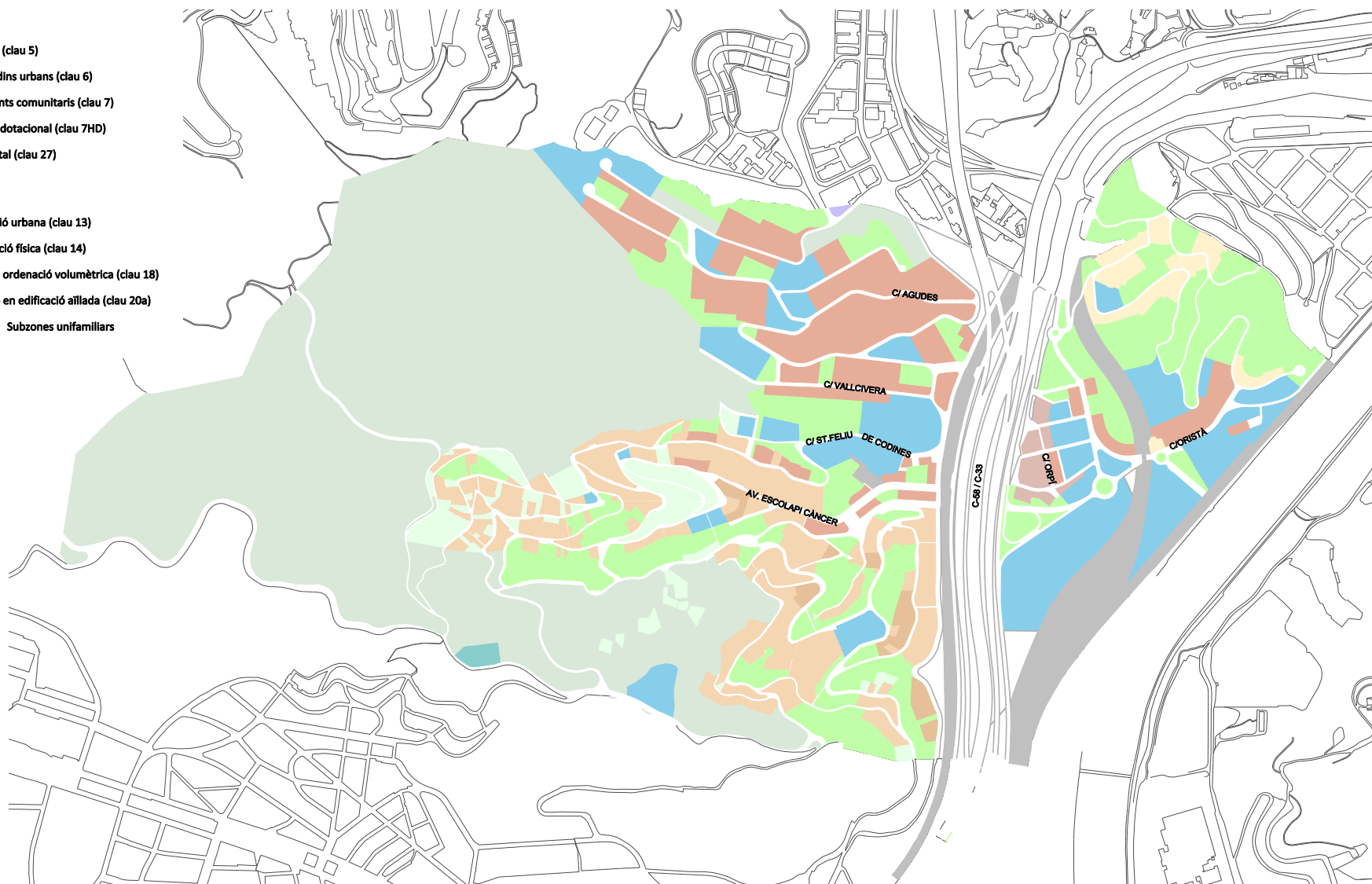
Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Sistemes

- Viari bàsic (clau 5)
- Parcs i jardins urbans (clau 6)
- Equipaments comunitaris (clau 7)
- Habitatge dotacional (clau 7HD)
- Parc forestal (clau 27)

Zones

- Densificació urbana (clau 13)
- Remodelació física (clau 14)
- Subjecta a ordenació volumètrica (clau 18)
- Ordenació en edificació aïllada (clau 20a)
- Subzones unifamiliars

Plànol del planejament urbanístic vigent
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.2 | Densitat de població

A nivell de superfície, el conjunt de la Zona Nord ocupa un total de 272,7 hectàrees, Torre Baró és el més extens (174,2 ha) i Ciutat Meridiana el més petit (37,7 ha). Això repercuteix de manera directa en la densitat neta (habitants per hectàrea residencial): Ciutat Meridiana és el barri amb una densitat neta més elevada (699 hab./ha), molt per sobre de la mitjana de la ciutat (590 hab./ha) i similar a les dades del districte (736 hab./ha). En el pol oposat hi ha Torre Baró, amb 136 hab./ha. Del total de superfície de la Zona Nord, 41 hectàrees es corresponen amb sòl destinat a parcs urbans, un 15,8 % és sòl residencial i un 8,9 % per a equipaments. La proximitat amb la serra de Collserola s'evidencia en les més de 104 hectàrees qualificades de parc forestal.

Les hectàries de sòl residencial a la Zona Nord representen el 15,8% de la superfície total

Carrer de les Agudes
Font: Ajuntament de Barcelona

Vista aèria de Vallbona
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

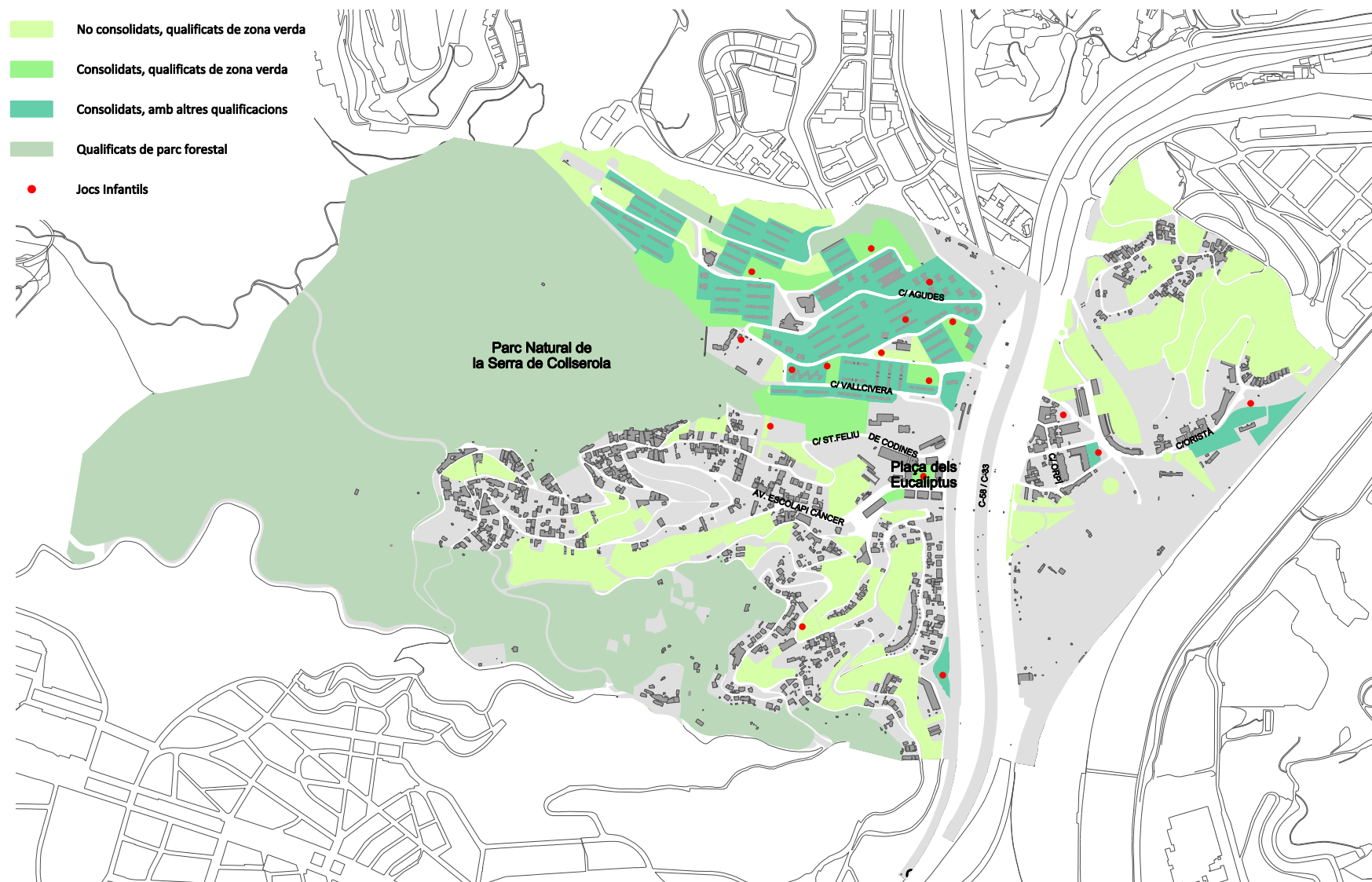
6.5.3 | Espais lliures i jocs infantils

Al marge dels reptes esmentats sobre planejament, Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona estan vivint moments de canvis significatius pel que fa a l'espai públic. Les obres en curs a les escales mecàniques del carrer de les Agudes a Ciutat Meridiana o la remodelació de la zona de l'antic camp de futbol del barri (la coneguda com a Zona Esportiva Provisional) permetran disposar de dues grans zones d'esbarjo, amb nous jocs infantils, espais per a la pràctica esportiva, major dotació de verd urbà, etc. En el cas de Torre Baró, l'espai en reforma és el Campillo de la Virgen, en una intervenció que permetrà la generació d'una pista poliesportiva coberta i l'adequació dels entorns. A Vallbona, l'obertura d'un itinerari per a vianants al carrer d'Oristà que connecta amb Can Sant Joan i diferents obres de millora als punts de connexió amb Montcada i Reixac permeten una millora significativa tant de la connectivitat com de l'espai públic al barri.

Espais lliures	
Zona Nord	
Qualificats de zona verda	31,37 ha
No consolidats	
Qualificats de parc	104,96 ha
Qualificats de zona verda	6,37 ha
Consolidats	
No qualificats de zona verda	12,66 ha
Consolidats	

Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística i Difusió de Dades

Hi ha hagut intervencions que milloren l'accessibilitat i adequen els espais lliures i de joc infantil

Plànol d'espais lliures i jocs infantils
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.4 | Mobilitat

En relació amb la xarxa de **bus urbà**, ressalten algunes millores. Les més destacables són la implementació de la línia de bus D50 (que connecta aquests barris amb el centre de la ciutat passant per equipaments sanitaris de referència i per la seu del Districte), l'ampliació de les freqüències d'algunes de les rutes de bus convencionals que connecten la Zona Nord amb nusos de transport (Sant Andreu Arenal), l'entrada del servei de bus nocturn (N3) a l'interior del barri de Vallbona, o la implementació del servei de bus a demanda El Meu Bus a Torre Baró el 2019. En termes de mobilitat cal destacar les obres de remodelació efectuades a

l'estació de Rodalies de Barcelona-Torre Baró. Aquesta intervenció, executada entre els anys 2018 i 2019, va permetre millorar l'accessibilitat, la coberta i el paviment de les andanes, incorporar noves pantalles informatives i ampliar la zona de vestíbul d'entrada i sortida.

Així mateix, en matèria de foment de l'ús de la bicicleta es va donar resposta a una demanda històrica als barris de la Zona Nord amb la instal·lació d'un punt d'ancoratge del servei del Bicing. Aquesta estació, ubicada a la part baixa de Ciutat Meridiana, és la primera de la qual disposen al territori.

S'han realitzat algunes millores en la xarxa de bus, a l'estació de Rodalies Barcelona-Torre Baró, i s'ha instal·lat un punt de servei de Bicing

Parada de metro Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

6 | Anàlisi

6.5 | Espai públic i accessibilitat

6.5.5 | Pendants del vial

Tal com s'ha apuntat en apartats anteriors, l'espai públic a la Zona Nord està molt condicionat per dos factors clau: **l'orografia** (amb forts pendents a Ciutat Meridiana, Torre Baró i part de Vallbona) i les **fractures urbanes** que provoquen les infraestructures que travessen els barris i que generen problemes de connectivitat i accessibilitat.

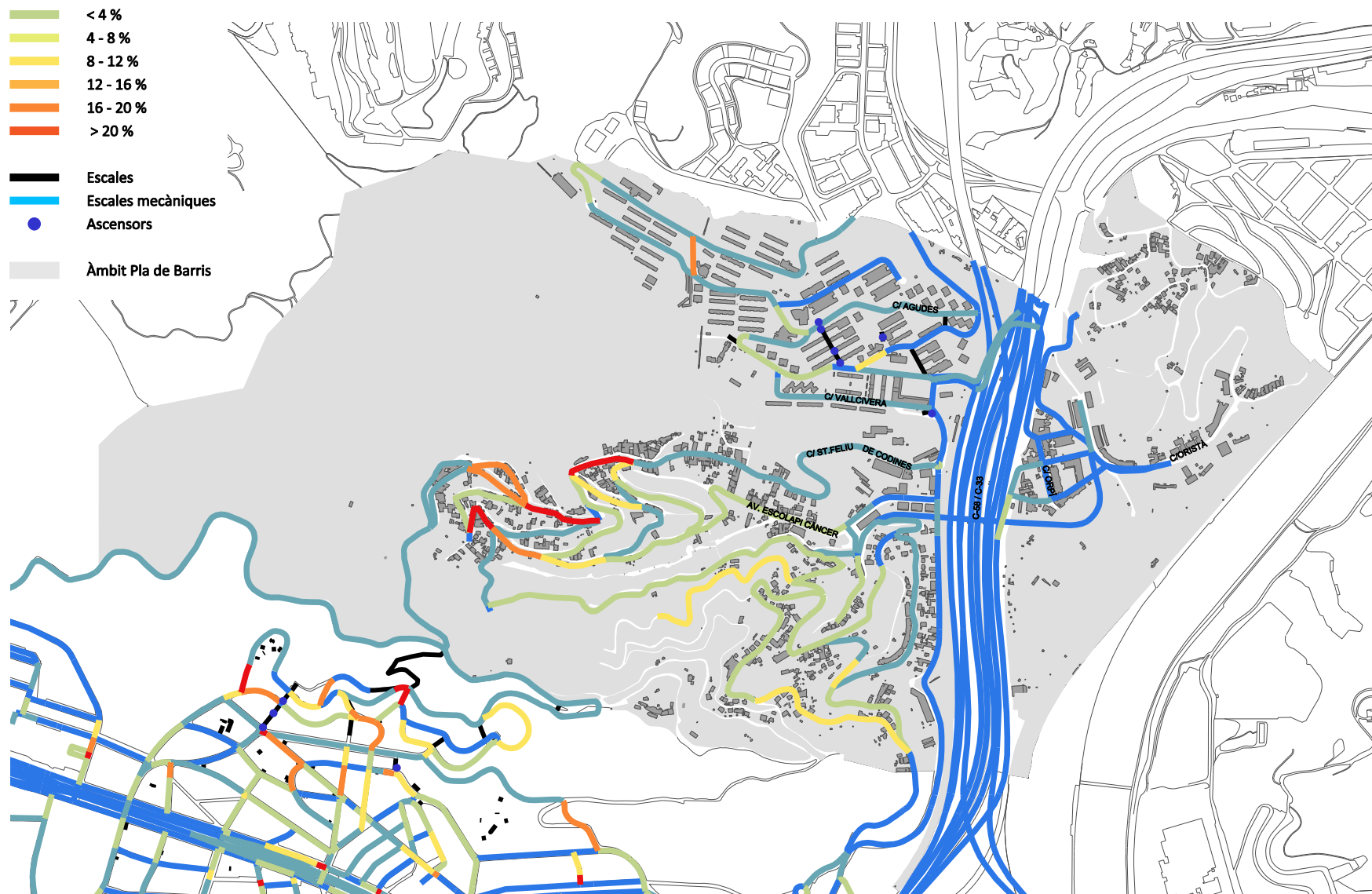
Referent a l'accessibilitat, s'han dut a terme recentment accions que pretenen millorar la dotació d'itineraris accessibles i de la connectivitat dins els barris i entre ells. Les obres en curs per a la construcció d'unes escales mecàniques que connecten el carrer de les Agudes amb la plaça del Metro de Ciutat Meridiana, la reforma del carrer del Pedraforca per permetre'n l'obertura i guanyar un vial de sortida a Ciutat Meridiana (pendent de finalització) o la generació d'unes escales d'accés a l'Aula de Formació d'Adults en són exemples.

Situació d'excepcionalitat per la Covid-19

La crisi sanitària provocada per la Covid-19, sobretot durant la primera onada de la pandèmia, ha evidenciat un ús molt intensiu de l'espai públic al conjunt de barris de la Zona Nord, especialment per part de la gent gran, adolescents i joves fruit del tancament dels seus equipaments de referència (casals de gent gran, centres oberts, escoles i instituts, entre d'altres).

L'espai públic de la Zona Nord està ple d'escales i ascensors per salvar els importants desnivells
Font: Ajuntament de Barcelona

Plànol de pendents, escales i ascensors
Font: Urbaning

6 | Anàlisi

6.6 | Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

6.6.1 | Contaminació

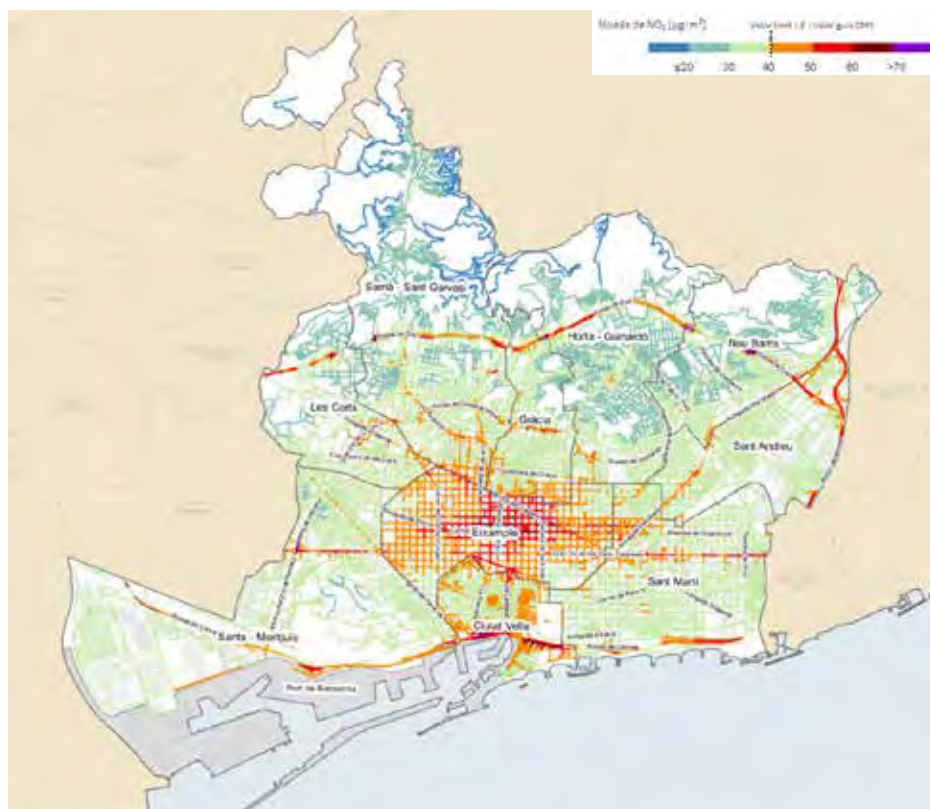
La ubicació al mapa de la Zona Nord condiciona també el seu grau d'exposició a la contaminació, tant ambiental com acústica. La **proximitat a les vies de circulació d'alta capacitat**, que esdevenen punt d'entrada i sortida a la ciutat de Barcelona, impacta de manera directa sobre el territori, especialment sobre Vallbona. El barri presenta una mitjana anual de nivells de diòxid de nitrogen d'entre 40 i 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, una xifra lleugerament inferior a les dades de Barcelona (45-50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) però fins a deu punts superior a la mitjana del districte. Pel que fa a les partícules PM_{10} (material particulat de 10 micres o menys de diàmetre), les dades de Vallbona tampoc són gaire optimistes (25-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), similars a la mitjana de ciutat.

Als efectes que sobre aquests indicadors tingui la circulació de vehicles a motor cal afegir-hi l'impacte que provoca sobre els barris de la Zona Nord **l'existència d'una indústria cimentera just al límit amb Montcada i Reixac**. Aquesta indústria és focus de conflicte i crítica per part d'entitats veïnals i de defensa del medi

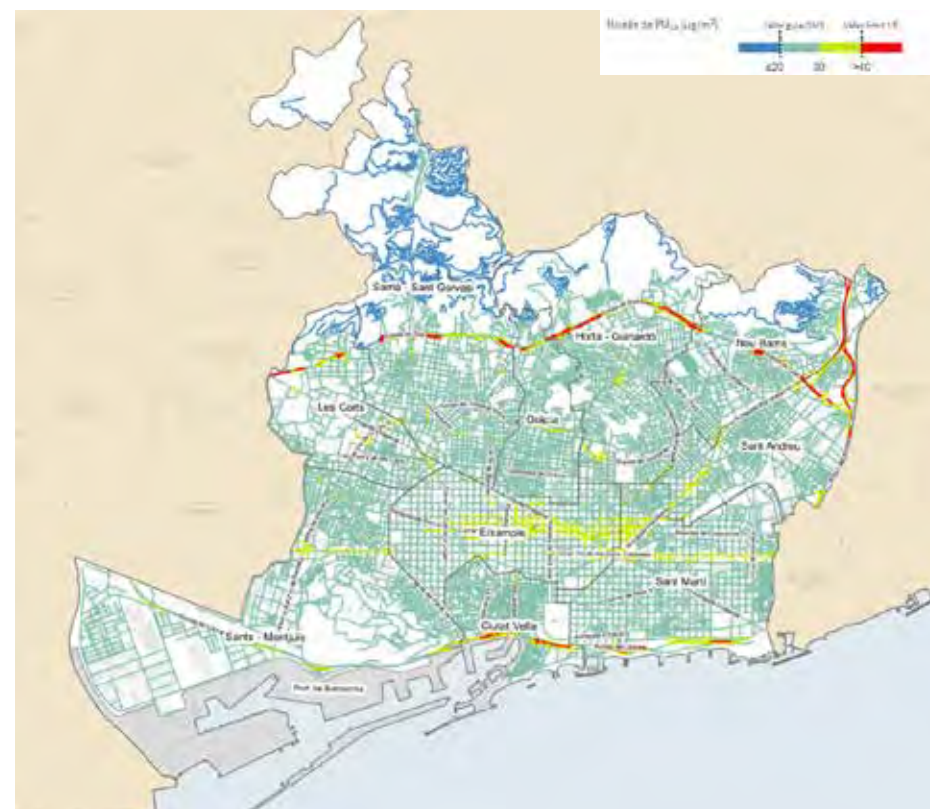
ambient des de fa anys. La seva activitat no només es centra en la fabricació de ciment, sinó que també funciona com a incineradora de residus, un tema que ha estat durament rebutjat, fins i tot a instàncies judicials, pels moviments veïnals dels barris propers.

Pel que fa a la **presència de verd urbà** o zones que poden esdevenir refugi climàtic en cas d'episodis d'alta temperatura, la Zona Nord esdevé un espai força privilegiat en relació amb el conjunt de la ciutat; en especial per la seva proximitat al Parc de Collserola i al riu Besòs, que esdevenen espais d'ombra i refresc força freqüentats pel veïnat.

Un element que preocupa, especialment a Ciutat Meridiana, és **l'impacte del soroll**, tant diürn com nocturn, sobre la vida de les persones. Les xifres així ho acrediten, sobretot en horari nocturn, on el percentatge de persones exposades al soroll en aquesta franja horària és del 88,54 %, molt per sobre de les dades de Torre Baró (10,79 %) i Vallbona (22,65 %), i lluny del 32,5 % del conjunt de Barcelona.

Plànol dels nivells de NO₂ a Barcelona
Font: Ajuntament de Barcelona (Qualitat de l'aire)

Plànol dels nivells de PM₁₀ a Barcelona
Font: Ajuntament de Barcelona (Qualitat de l'aire)

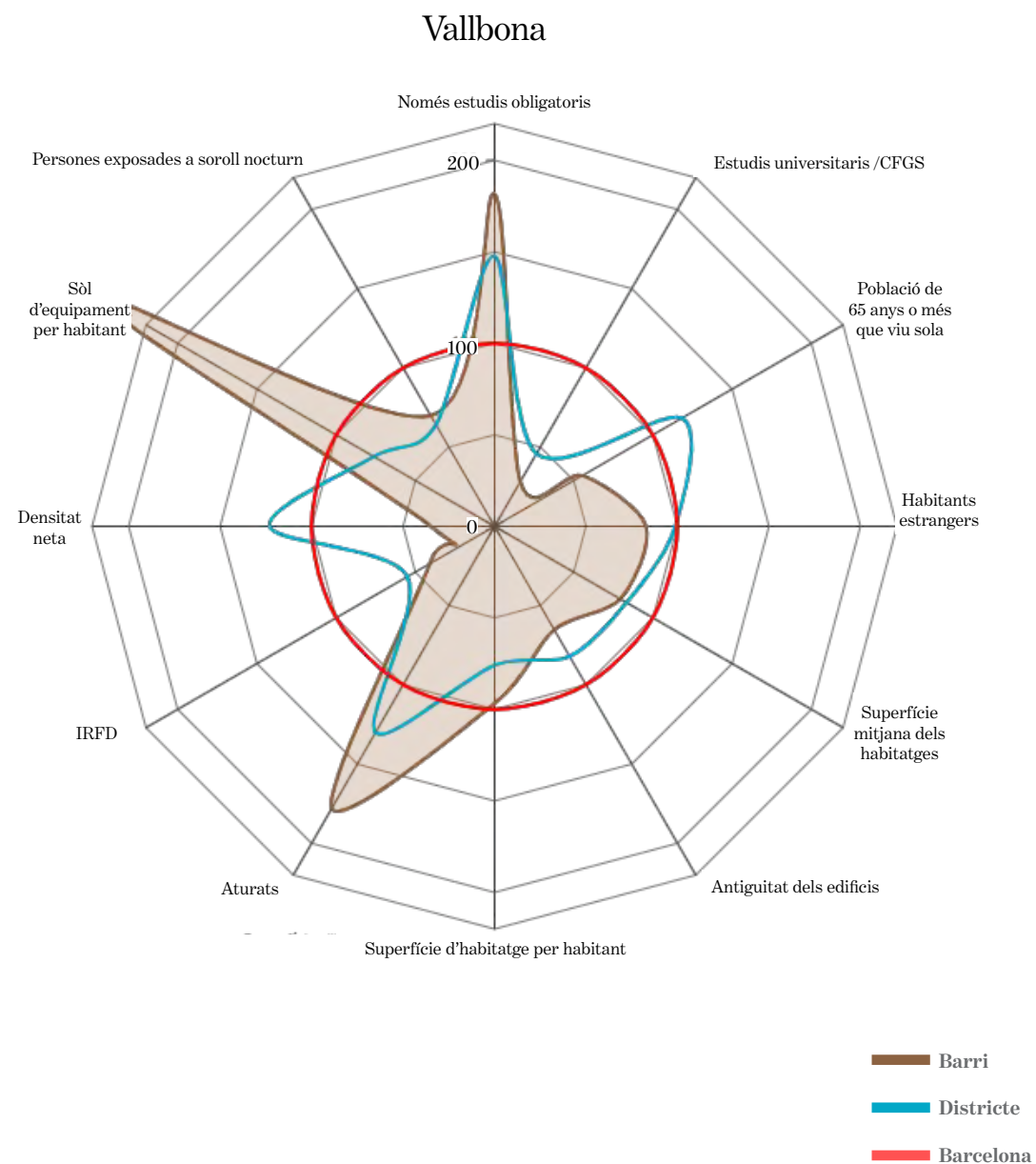
La diagnosi és el vincle necessari entre l'anàlisi feta fins ara i la definició de les estratègies que desplegarà el Pla de Barris (objectius, àmbits d'actuació i accions), i que ocupen els apartats posteriors d'aquest mateix document. S'estructura, tal com s'ha fet fins ara, mitjançant els sis àmbits d'actuació, és a dir, **educació i salut pública; drets socials, equitat de gènere i acció comunitària; habitatge; ocupació, impuls econòmic i economia social; espai públic i accessibilitat, i sostenibilitat ambiental i emergència climàtica**. A diferència de l'anàlisi, en la diagnosi s'aporta una visió més qualitativa que no pas quantitativa de la situació.

Prèviament a la presentació de la diagnosi, es poden veure uns diagrames sintètics que tenen per objectiu comparar la situació de cada barri en relació amb el districte i el conjunt de la ciutat. Per fer aquests diagrames s'han escollit dotze indicadors representatius repartits entre cadascun dels àmbits d'actuació estratègica. La

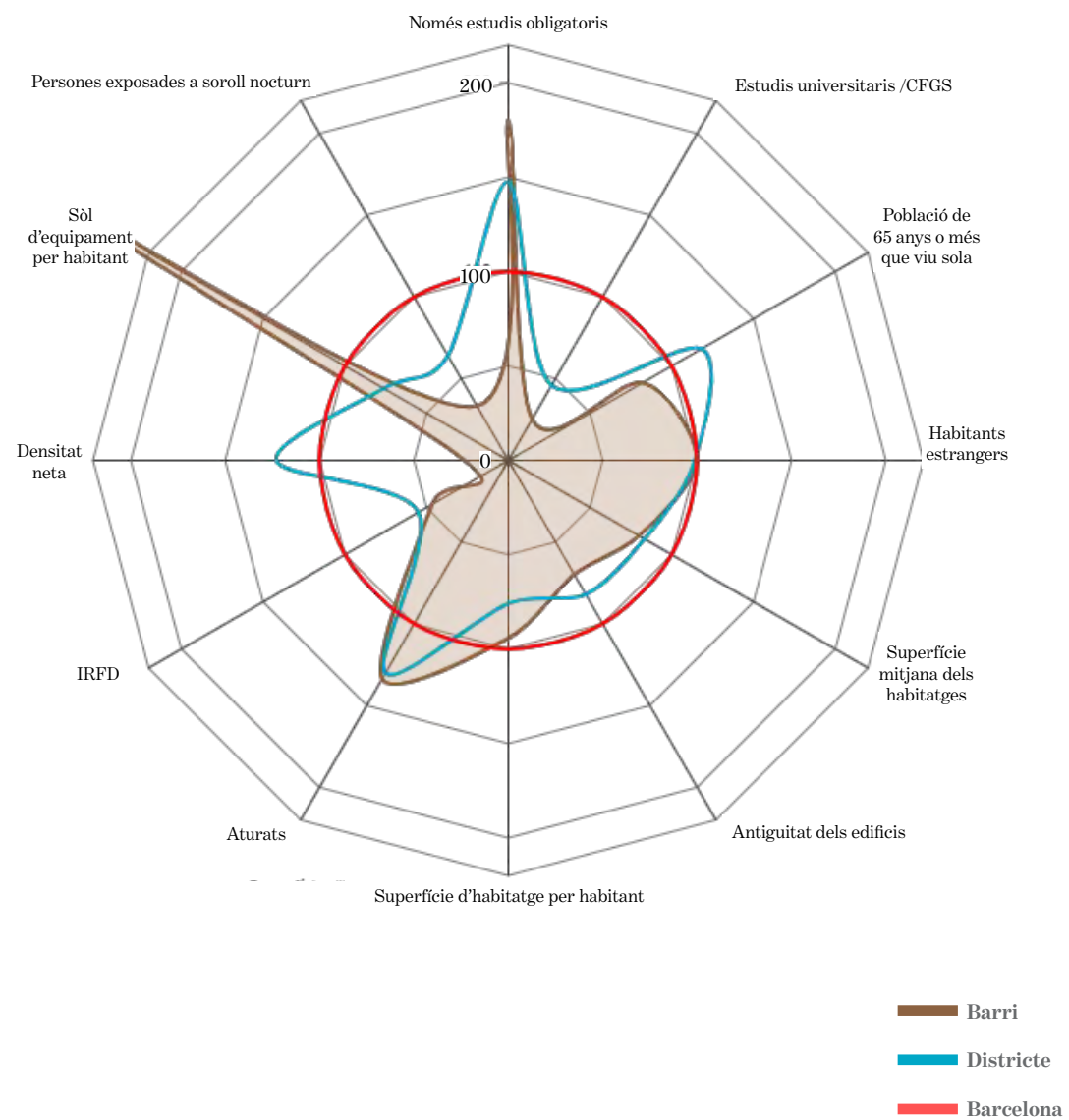
comparativa s'ha fet prenent com a valor de referència 100, que és la mitjana de Barcelona per a cada indicador, i comparant en termes relatius aquest valor amb el valor del barri i del districte.

Els indicadors seleccionats per fer el diagrama són comuns amb la resta de plans de barri, de manera que també es facilita una comparativa entre tots ells.

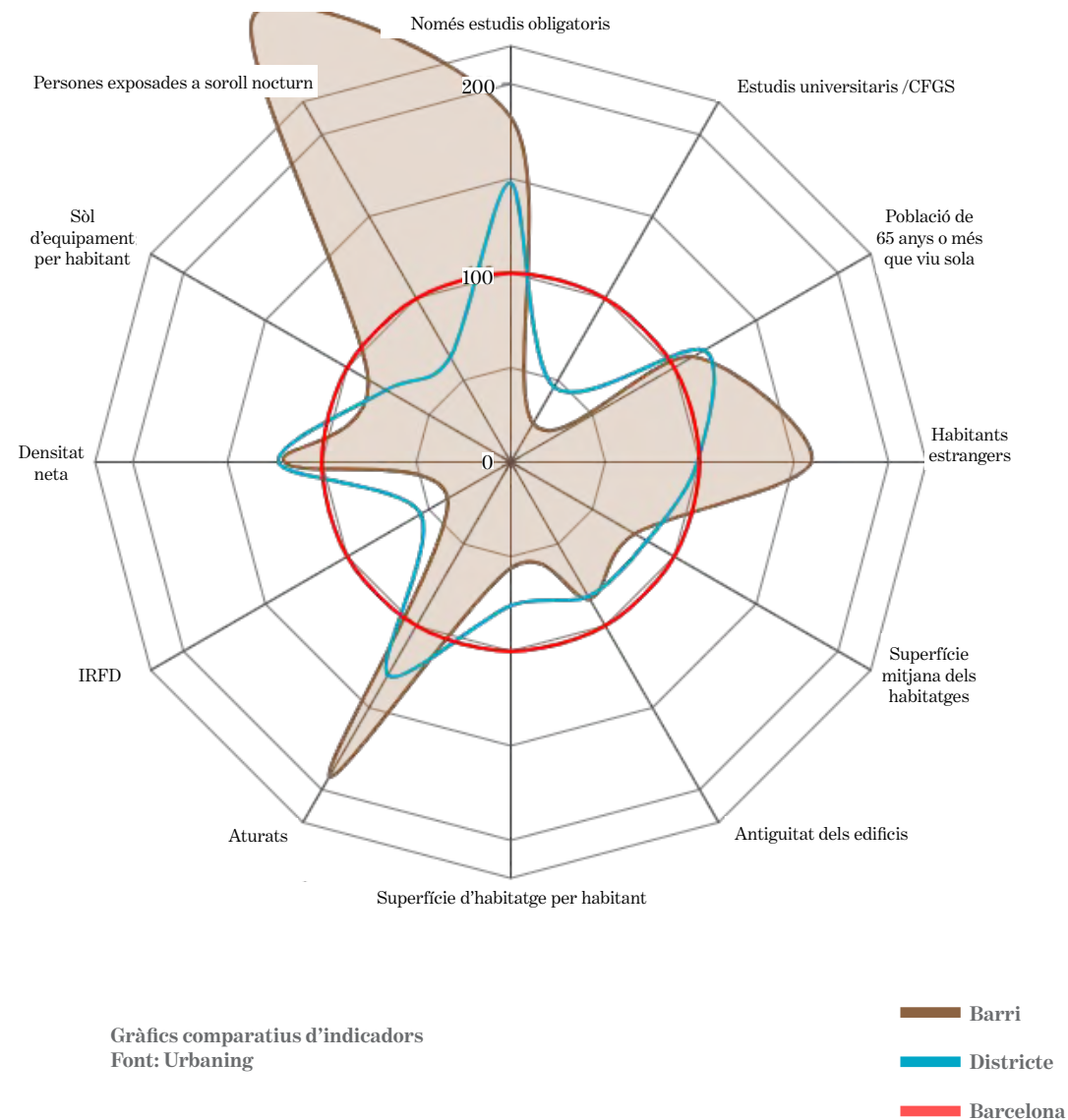
A Vallbona la ràtio de sòl d'equipament per habitant és molt superior a la mitjana del districte i la ciutat degut a l'existència de la zona d'horts situada entre la C-58, el riu Besòs i el camp municipal de futbol. El mateix succeeix a Torre Baró, on es disposa de sòl qualificat d'equipament que encara no s'ha materialitzat i fa augmentar aquella ràtio. D'altra banda, a Ciutat Meridiana s'evidencien unes diferències molt acusades, especialment pel que fa a les persones exposades al soroll nocturn (a causa del trànsit de l'avinguda Meridiana), taxa d'aturats i ingressos familiars.

Torre Baró

Ciutat Meridiana

7.1 | Educació i salut pública

Les escoles i l'institut que conformen el mapa educatiu de la Zona Nord són **centres d'alta complexitat** molt condicionats pels determinants socioeconòmics de l'entorn on s'ubiquen (pobresa que afecta les condicions de vida saludables, problemàtiques de salut mental, atur crònic, situacions d'infrahabitatge i/o vulnerabilitat residencial...), amb un alt nivell d'absentisme entre l'alumnat i on, sovint, les dades en relació amb les competències bàsiques en llengua i matemàtiques són inferiors a la mitjana. En aquest sentit, el Pla de Barris2016-2020 ha desplegat accions que van des de la petita infància fins a la secundària i que contribueixen a la promoció de la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu. Entre d'altres, cal destacar la **incorporació dels perfils psicosocials als centres educatius**, professionals que formen part de l'equip educatiu (educadors socials, tècnics d'integració social, educadors emocionals, etc.) i que treballen les relacions amb les famílies, promouen la seva participació en la vida dels centres, aborden la situació emocional de l'alumnat...; la **millora dels equipaments tecnològics** d'escoles i institut, el treball per a la millora de les competències lec-

tores, a través del projecte Menja Llibres; **l'espai d'acompanyament de famílies** en la criança dels seus infants a les escoles bressol, a través del projecte Espiral, o la **introducció de les arts escèniques i plàstiques** com a eines socioeducatives a les aules a través del projecte EducArts.

L'impuls d'accions del Pla de Barris es suma a la llarga tradició de les escoles i l'institut de la Zona Nord d'incorporar al seu projecte educatiu **iniciatives innovadores**, ja sigui en col·laboració amb universitats, instituts de recerca, museus, administracions o departaments de responsabilitat social d'empreses. A més, els darrers anys s'han generat **dinàmiques de treball conjunt** entre les escoles, afavorides des del Pla comunitari de Zona Nord i per part del teixit comunitari, a través de diverses accions.

Un altre aspecte a destacar és el **baix nivell d'instrucció** que hi ha a la Zona Nord, bastant per sota de la mitjana de la ciutat i del districte. El percentatge de persones amb estudis postobligatoris, de cicles de grau superior i universitaris és molt menor en relació amb la mitjana del

districte i de la ciutat. Això representa una situació de vulnerabilitat davant les **dificultats d'accés al mercat laboral**. A nivell de transicions educatives, és destacable que una part significativa d'alumnat de la Zona Nord decideix continuar els estudis de secundària (des de l'ESO fins al batxillerat) en centres defora del barri. El Pla de Barris2016-2020 ja ha començat a treballar aquest repte a través del **projecte Prometeus**, que es centra a acompanyar la continuïtat cap als estudis superiors dels i les joves que estudien al centre de secundària de referència, l'IES Pablo Ruiz Picasso.

La situació de pandèmia ha posat de manifest un element que ja era recurrent a Zona Nord de manera prèvia: l'impacte de **l'escletxa digital** tant sobre els infants com sobre les seves famílies. La manca de recursos per a disposar de connexió a internet de banda ampla al domicili, el fet de no disposar d'equips informàtics o el baix nivell de competències digitals d'una part de la població esdevenen un important eix de desigualtat. Els darrers anys els centres educatius, així com alguns equipaments del barri (casals de barri de Torre Baró i Vallbona, Ateneu de Fabricació, biblioteca, Casal de Gent Gran Pedraforca, etc.), han impulsat millores a les instal·lacions i un increment de la dotació d'equips informàtics per poder facilitar una major capacitat de connectivitat tant a l'alumnat com als veïns i veïnes. Al mateix temps, entitats de la Zona Nord han contribuït a reduir l'escletxa digital dotant les famílies d'equips i dispositius electrònics, especialment durant les

fases de confinament domiciliari derivades de la crisi sanitària de la Covid-19.

De l'anàlisi del territori també se n'extreu la necessitat de reconèixer i potenciar les **iniciatives d'educació no reglada existents**, que són de caire educatiu, de lleure, esportiu o cultural. Tots els centres educatius ofereixen activitats extraescolars en l'àmbit esportiu, artístic, cultural i audiovisual que sorgeixen de la iniciativa tant dels propis centres com de les associacions de famílies (AFAs). Les AFAs treballen per enfortir el seu treball en xarxa i propiciar una programació d'extraescolars conjunta. L'oferta impulsada per les AFAs es suma a aquelles propostes en clau educativa que neixen dels centres oberts del territori (CO Torre Baró, CO Ubuntu i CO Cruïlla), des dels casals infantils de Ciutat Meridiana i Vallbona, les entitats esportives (especialment el CEU Ciutat Meridiana i el Ràcing Vallbona, ambdós amb categories inferiors amb notable presència d'infants) així com des dels equipaments culturals de proximitat. En aquest últim àmbit, per exemple, cal destacar l'oferta que adrecen a adolescents i joves tant la Biblioteca Zona Nord (amb la posada en marxa de

la Zona Gaming vinculada als videojocs) i l'Ateneu de Fabricació (amb una incipient programació per a adolescents i joves).

En termes **d'educació en el lleure**, un dels fets més rellevants dels darrers anys a la Zona Nord és l'emergència i consolidació de l'entitat **Casal de Joves de la Zona Nord**. Amb la reivindicació d'un espai propi per a les activitats del jovent com a reclam principal, l'entitat ha esdevingut agent molt actiu en la vida comunitària de la zona, amb la participació en festes majors i altres iniciatives. Disposen del suport d'una figura de dinamització que ajuda l'entitat en la seva activitat quotidiana i que també té l'encàrrec de promoure les sinergies entre les diferents propostes i accions que desenvolupa el jovent, organitzat i no organitzat, de la Zona Nord.

En matèria de salut, cal destacar l'**alt índex de consum de tòxics i alcohol** entre joves i adults, els **embarassos d'adolescents** i la **situació de solitud i accessibilitat al carrer** que viu la gent gran. A partir de la diagnosi efectuada l'any 2009 en el marc del programa Salut als barris i la seva revisió posterior, s'estableixen

una sèrie d'accions per donar resposta a les problemàtiques plantejades en aquest àmbit. És així com comencen a implementar-se programes encara vigents com Baixem al carrer, d'acompanyament a la gent gran que viu sola; Divendres alternatius, un programa que fomenta l'oci saludable, molt assentat al barri i que forma part de la vida comunitària a la Zona Nord, i projectes de prevenció d'embarassos adolescents que es duen a terme des dels equipaments de proximitat i els centres educatius. També ha estat important la consolidació del Grup Motor de Salut com a espai de referència en el treball de propostes i accions vinculades a l'àmbit de la salut així com l'entrada en funcionament de la Taula de Salut Mental de la Zona Nord. Aquest espai, en marxa des del 2018, neix a demanda del teixit comunitari atesa la preocupació generalitzada, i agreujada a partir de la pandèmia, per la salut emocional del veïnat. La Taula, a més d'espai de debat i treball comunitari, ha posat les basses per al desenvolupament d'alguns projectes en matèria de formació ocupacional en l'àmbit del lleure, per exemple, i ha contribuït a fomentar les sinergies entre els diferents agents que treballen en salut mental.

Tal com s'apuntava anteriorment, la crisi sanitària de la Covid-19 ha agreujat aquestes problemàtiques de salut, especialment pel que fa al **benestar emocional de la població**. La manca d'ocupació i de perspectives laborals positives, la por a la pèrdua de l'habitatge o l'angoixa generalitzada són factors que serveis i equipaments que treballen en salut mental han vist com creixia la seva incidència. La Xarxa de Suport de Zona Nord, impulsada pel veïnat, així com les iniciatives puntuals d'entitats diverses, ha procurat donar resposta a aquesta situació des de l'acompanyament emocional, el suport a la tramitació d'ajuts o la distribució de material escolar. En clau de Pla de Barris cal destacar la posada en marxa de dues accions en resposta a reivindicacions d'entitats, equipaments i serveis al barri: la Xarxa de Suport Socioeconòmic, que ofereix un acompanyament a la tramitació d'ajuts, donant suport en l'aspecte burocratoadministratiu, en la capacització digital i en matèria emocional, i el projecte Concilia, que ofereix un espai de cures per a famílies en general, però especialment per a les monoparentals o sense xarxa de suport.

7.2 | Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

La Zona Nord, especialment Ciutat Meridiana, és un territori amb una presència important de **persones d'origen cultural divers**. Tot i que les dinàmiques del territori no plantegen problemes relacionals ni de convivència greus, tots els agents que actuen a la Zona Nord consideren que cal continuar treballant per consolidar un treball comunitari que promogui el coneixement i el reconeixement de les comunitats procedents d'altres països. Activitats puntuals com la celebració de l'esdeveniment Menjars del món, els espais de diàleg interreligiós que hi ha o la promoció de la participació en activitats comunitàries de persones d'origen divers, com el cas de les activitats d'estiu a l'espai públic, són exemples d'aquesta dinàmica. Així mateix, les accions en defensa del dret a l'habitatge de diverses entitats actives al territori han aconseguit la participació d'aquestes persones en processos associatius. I la feina feta per part de projectes comunitaris ha contribuït a reforçar les relacions interculturals, especialment entre els infants i joves (Ciutat Esperança, Casal de Joves de

la Zona Nord, entre d'altres).

Tanmateix, encara és **baixa la representació de la població d'origen estranger en el conjunt del teixit associatiu i en els diversos processos comunitaris** que es desenvolupen a la Zona Nord. Quan la participació es produeix és habitualment de caire individual i no continuada, cosa que en dificulta la consolidació. Per això, cal seguir aprofundint en processos de reconeixement mutu entre les diverses comunitats del territori que permetin reforçar la convivència intercultural i la cohesió social.

D'altra banda, a la Zona Nord es manté una demanda de major intervenció per part de l'Administració en **qüestions d'igualtat de gènere**. A nivell de recursos, a més de la feina que desenvolupen des de Serveis Socials, el territori disposa d'una antena del PIAD (Punt d'Informació i Assessorament a les Dones) i cal posar en valor la feina cabdal de prevenció i detecció de situacions de violències masclistes que duen

a terme les persones que conformen el Servei de Suport a les Comunitats i Mediació a l'Espai Públic que s'impulsa des del Districte. L'existència de l'entitat Amb Cor de Dona i, en el marc de la Taula amb Veu de Dona que aplega equipaments, entitats, serveis i veïnat, ha permès desenvolupar activitats de prevenció i conscienciació en relació amb la igualtat, especialment adreçades a la població infantil, adolescent i juvenil (grafitis, enganxada de missatges al carrer, campanyes del 25N i el 8M...).

Pel que fa a la **convivència**, bona part dels problemes tenen a veure amb un ús intensiu de l'espai públic i amb qüestions derivades de la neteja. Els espais privats d'ús públic que es formen entre els edificis del barri i la zona esportiva provisional a Ciutat Meridiana, el Campillo de la Virgen i la plaça dels Eucaliptus a Torre Baró, i els entorns del Rec Comtal a Vallbona són, sovint, escenaris on es produeixen conflictes de convivència: incivisme, consum d'alcohol a la via pública, brutícia, locals que no compleixen els horaris o que

duen a terme activitats no adequades a la llicència, i problemes derivats de la tinença d'animals, entre d'altres, són les problemàtiques més freqüents. A través del Pla de Barris, conjuntament amb altres serveis del Districte, s'està treballant per buscar una entesa en la gestió i dinamització dels usos d'alguns d'aquests espais, com el de la zona esportiva provisional i el Campillo de la Virgen. Així mateix, d'un temps ençà funciona una Taula de Prevenció en què es plantegen i tracten algunes d'aquests problemàtiques, i una Taula de Neteja on el veïnat, juntament amb personal tècnic, procura resoldre els problemes existents i millorar i optimitzar la prestació del servei.

En matèria de **vida comunitària** és cabdal continuar treballant per l'enfortiment dels equipaments de proximitat com a epicentres de l'impuls a l'activitat comunitària juntament amb el teixit associatiu existent. Tots ells desenvolupen una frenètica activitat, sovint marcada pel calendari festiu, que procura dinamitzar

la vida social al barri des d'una lògica participativa, intergeneracional i diversa. Les activitats impulsades des de la Biblioteca Zona Nord, els casals infantils, els centres oberts, els casals de barri, el Centre Cívic Zona Nord o l'Ateneu de Fabricació de Ciutat Meridiana en són exemples.

A nivell **d'equipaments** es manté viva al territori la demanda de construcció de diversos espais pendents. Un local per a l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana, que porta més de 25 anys en un barracó; un espai per a la gent gran; un espai per a joves, o la rehabilitació o construcció d'un nou centre esportiu són reivindicacions que venen de lluny i que es mantenen ben vives entre el teixit associatiu i veïnal. En els darrers mesos s'han dut a terme tasques d'adequació del local que ocupa actualment l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana i, en el marc del Pla de Barris, està prevista l'execució d'un espai de referència per al jovent i l'entitat Casal de Joves de la Zona Nord.

7.3 | Habitatge

Quant a l'habitatge, l'elevat nombre **d'ordres de desnonament** setmanal és una constant, especialment a Ciutat Meridiana. L'Associació de Veïns i Veïnes continua centrant bona part de la seva feina en la defensa del dret a l'habitatge i complementa així la tasca que desenvolupen dos serveis que van ser molt ben rebuts al barri: la Unitat Contra l'Exclusió Residencial (UCER) i el Servei d'Intermediació en la Pèrdua d'Habitatges i Ocupacions (SIPHO).

No es pot obviar, tampoc, la situació de complexitat que presenten moltes de les comunitats veïnals a la Zona Nord. En aquest sentit, cal tenir present les **dificultats habitacionals** que es deriven de l'orografia de muntanya i l'alta densitat demogràfica, en el cas de Ciutat Meridiana, o les **vulnerabilitats que generen l'autoconstrucció i l'urbanisme informal**, en el cas de Torre Baró o Vallbona. Així mateix, alguns dels aspectes que afecten les comunitats de veïns i veïnes de la Zona Nord són **l'alt índex d'ocupacions i de pisos buits**, la vulnerabilitat de les persones que hi vi-

uen, la manca de recursos econòmics de les famílies per abordar despeses comunitàries, o la dificultat perquè entitats financeres i fons d'inversió es facin càrrec de les despeses comunitàries que els afecten. Quant a l'habitabilitat, una de les qüestions que més preocupa és la **situació dels elements comuns** (façana, desaignes, estat de les connexions comunes) i la **manca d'ascensor** en bona part de les finques, cosa que provoca situacions d'aïllament domiciliari especialment preocupants en el cas de la gent gran. Les ajudes a la rehabilitació en la seva convocatòria ordinària no arriben i no acaben de tenir una alta demanda des del barri, i programes com l'emprèn per part de Pla de Barris, de rehabilitació per a finques d'alta complexitat (amb un servei d'acompanyament social i arquitectònic específic), topen sovint amb dificultats afegides derivades de la normativa urbanística. Això alenteix i dificulta una intervenció de caire més intens. En el marc d'aquest programa s'està treballant amb sis comunitats veïnals i s'estan executant obres en quatre d'aquestes.

El **Servei de suport a les comunitats de veïns/es i espai públic** de Nou Barris, amb un equip adreçat de manera exclusiva a la Zona Nord, treballa en la detecció i el plantejament de solucions a aquelles situacions derivades dels problemes de convivència a les escales. També cal destacar l'acompanyament psicològic i emocional a situacions **d'emergència habitacional** que duu a terme el Col·lectiu Sísifo en un projecte iniciat per de l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana i que ara s'ha transformat en un encàrrec municipal per dur a terme aquesta tasca.

Mitjançant el Pla de Barris s'ha obert una **antena de l'Oficina d'Habitatge** amb l'objectiu d'aproximar els recursos i serveis públics d'habitatge al barri. Aquest servei comparteix equipament amb el Punt d'Assessorament Energètic (PAE) i l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania (OAC) amb la voluntat d'aprofundir en les sinergies entre tots tres serveis.

7.4 | Ocupació, impuls econòmic i economia social

Els dos principals problemes de la Zona Nord referents a l'ocupació són **l'elevada taxa de persones aturades**, especialment les que porten més d'un any en aquesta situació, i la baixa qualificació acadèmica de la població, fet que en dificulta l'ocupabilitat. Precisament són els **aturats de llarga durada, els joves i les dones en situació de vulnerabilitat** les persones sobre les quals la crisi econòmica del 2007 i la crisi sanitària del 2020 han tingut un major impacte, a aquestes cal afegir-hi, tot i que no hi ha dades concretes al respecte, les persones en situació administrativa irregular que resideixen al territori, les dificultats de les quals s'agreugen.

Entitats com Càritas o PES Cruïlla desenvolupen **projectes d'assessorament i formació ocupacional** al barri, on també opera el programa Làbora, així com el dispositiu d'orientació laboral de Barcelona Activa en el programa Treball als barris per a la millora de l'ocupabilitat. Aquest darrer servei només atén veïnat de Torre Baró i Ciutat Meridiana, fet que ha motivat que, en el Pla de Barris2016-2020, s'hagi posat en marxa el projecte Tuc-Tuc, que dona cobertura al barri de Vallbona, a través d'un servei itinerant d'orientació laboral a l'espai públic.

La Zona Nord és també un dels territoris on el **programa de Plans d'ocupació** que impulsa Barcelona Activa incideix en un major nombre de persones participants en les seves diferents convocatòries.

En el Pla de Barris2016-2020 s'han reforçat els recursos que hi havia al territori sobre **ocupabilitat i inserció laboral** amb projectes concrets. Destaquen el Barri d'oficis, que ofereix formació i experiència laboral amb contracte per un any als beneficiaris; el projecte d'inserció amb persones en situació administrativa irregular; l'homologació d'estudis cursats a l'estranger, o l'acompanyament a l'emprenedoria col·lectiva, com és el cas la cooperativa Ca l'Abril, que ofereix servei de cures i neteja i que s'ha consolidat com una iniciativa cooperativa de referència a la ciutat en aquest sector fruit del procés seguit per la seva constitució.

En l'àmbit comercial, tal com s'apuntava en l'apartat d'anàlisi, existeix un **teixit comercial feble i no gaire dinàmic**, especialment a Torre Baró i a Vallbona, dos barris on el comerç és força escàs. La majoria de comerços es concentren a les parts més baixes de Ciutat Meridiana i Torre Baró.

Tot i que no s'ha fet un estudi específic pel que fa als hàbits de consum, es pot afirmar que una part de les compres dels veïns i veïnes de la Zona Nord es duen a terme en eixos i centres comercials situats fora dels barris que la formen. De la mateixa manera, cal esmentar els **efectes perjudicials que provoca en el comerç de proximitat l'existència de diverses grans superfícies** a l'entorn de la Zona Nord, tant dins la pròpia ciutat de Barcelona com en comarques properes, com el Vallès.

En el programa Treball als barris també hi ha la figura d'un professional de la dinamització econòmica que es centra en **l'impuls de la promoció econòmica del territori**.

Tanmateix, una de les qüestions que es posa de manifest de manera reiterada és la **manca d'una oferta formativa més àmplia i diversificada** que incorpori un reforç de les competències lingüístiques de la població.

Cal tenir en compte que **la crisi sanitària de la Covid-19 ha tingut un gran impacte** en aquests barris: moltes persones han perdut la feina, amb contracte o sense, les contractacions precàries s'han extingit, els processos formatius s'han aturat i els itineraris d'inserció o de cerca de feina s'han traslladar a l'àmbit virtual, amb les dificultats que això comporta. Així mateix, el teixit comercial de barri ha experimentat un important debilitament, amb el tancament de molts comerços.

7.5 | Espai públic i accessibilitat

Tot i les particularitats dels tres barris de la Zona Nord, quant a l'ecologia urbana, hi ha diversos elements comuns que dificulten **l'accessibilitat i els espais públics de qualitat**: la situació en un extrem de la ciutat, una orografia predominantment de muntanya que genera forts pendents, les múltiples fractures urbanes provocades per les infraestructures que la travessen, àmbits de planejament pendents de desenvolupar i la proximitat al Parc Natural de la Serra de Collserola i al riu Besòs.

A Torre Baró un dels elements més problemàtics relacionat amb la diferència de cotes té a veure amb la **impossibilitat de desplaçament entre la part alta del barri i la part baixa mitjançant transport públic**, sense haver de passar per la plaça de la República, al centre del districte de Nou Barris. Els vials estrets i amb un traçat ple de voltes, molt condicionat per la desordenada planificació urbanística del barri, dificulten aquesta connexió. El Pla de Barris ha posat en marxa el servei El Meu Bus de transport a la demanda amb una clara intencionalitat

de millorar la connectivitat entre els barris. No obstant això, i malgrat la bona acollida del projecte, cal seguir avançant per millorar l'accessibilitat de la mobilitat quotidiana dels vianants.

En el cas de Ciutat Meridiana, malgrat les intervencions fetes, per afavorir els desplaçaments de les persones (ascensors i escales mecàniques), **els pendents segueixen provocant problemes d'accessibilitat** a les zones comercials, d'equipaments i de serveis, i limiten les dinàmiques relacionals entre el veïnat que viu en les diferents parts del barri. Cal afegir-hi, també, les dificultats que això comporta en els desplaçaments de les persones amb mobilitat reduïda. A través del Pla de Barris s'han executat obres per a la col·locació d'un itinerari assistit mitjançant escales mecàniques que connecten el carrer de les Agudes i la plaça del Metro de Ciutat Meridiana i la reurbanització de la zona verda contigua. La mateixa intervenció inclou la generació d'una nova àrea de jocs infantils i la millora de la tanca perimetral de l'Es-

cola Ferrer i Guàrdia. Així mateix, actuacions del Pla d'actuació del districte han possibilitat l'obertura del carrer del Pedraforca, una demanda històrica al barri que permet la connexió amb Can Cuiàs, i la construcció d'unes escales que connecten el carrer de Perafita amb l'Escola d'Adults. Queden, però, pendents algunes altres intervencions que millorin la connectivitat al barri, especialment a la zona alta (carrer de Perafita) i la part baixa del torrent del carrer de les Agudes.

Pel que fa a Vallbona, situada en un terreny pla i amb pendents molt més suaus que els altres dos barris, l'accessibilitat als equipaments de què disposa és molt més senzilla. Tanmateix, el barri té reptes a mitjà o llarg termini vinculats al **soterrament d'una part de les vies ferroviàries** que travessen el barri i que permetrà l'alliberament d'una bona quantitat d'espai públic i la millor connexió amb el barri veí de Can Sant Joan. Així mateix, el teixit associatiu de Vallbona, juntament amb altres entitats a nivell de Districte i ciutat, recla-

ma la conservació i posada en valor de la plana agrícola de la Ponderosa, darrera finca agrària existent a la ciutat. A través del Pla de Barris, i liderat pel Consorci del Besòs i el Districte de Nou Barris, s'ha posat en marxa la redacció del Pla director per a la transformació urbana de Vallbona. Aquest document té com a objectiu principal planificar el futur a mitjà i llarg termini d'aquests àmbits i del conjunt del barri de Vallbona, ateses les transformacions urbanes previstes al seu entorn. Dins aquest pla director, el manteniment de la zona agrària, a partir del projecte AgroVallbona, esdevé un eix central del document.

La Zona Nord manté encara oberts alguns reptes de planejament que haurien d'ajudar a definir el futur a mitjà termini del territori. En el cas de Torre Baró encara continua sense resolució el **Pla especial de reforma interior (PERI)** que afecta el barri, especialment la seva part mitjana i alta, i que haurà de determinar el model de barri del futur i la seva relació i encaix en l'espai limítrof amb el Parc Natural de

Collserola. Per la seva banda, Ciutat Meridiana té dos reptes pendents en relació amb la planificació urbanística: per un costat, resoldre la **situació dels espais interblocs**, actualment titularitat de les comunitats de propietaris, fet que genera força distorsions de cara a les intervencions a realitzar (neteja, obres, manteniment, etc.); i, per l'altre, dur a terme les modificacions oportunes per tal de **destinar sòl que permeti construir els equipaments pendents**.

Pel que fa a l'espai públic, el Pla de Barris 2016-2020 ha intervingut en dues zones centrals de Ciutat Meridiana i Torre Baró. D'una banda, a la zona de **l'antic camp de futbol** s'està fent una intervenció de remodelació i condicionament de l'espai que esdevindrà un parc públic amb espai per a activitats esportives i de lleure a més d'estar pensat com a zona de centralitat de les activitats comunitàries que es desenvolupin al barri. En el cas de Torre Baró, la construcció d'un **espai cobert al Campillo de la Virgen** esdevindrà una zona en la

qual es puguin fer activitats comunitàries i esportives, a més de l'adequació de la zona.

Un element que aporta oportunitats per a la Zona Nord, tant des del punt de vista paisatgístic com de qualitat de vida i d'activitat econòmica, és la proximitat a dos entorns naturals de referència a la ciutat: **el Parc Natural de la Serra de Collserola i el riu Besòs**. A aquests dos àmbits cal afegir-hi també els entorns del **Rec Comtal** i la darrera zona eminentment agrícola de què disposa la ciutat: **la Ponderosa**, a Vallbona. En diferents espais de participació del districte de Nou Barris vinculats a la Zona Nord s'ha posat de manifest la demanda veïnal de reforçar els lligams comunitaris amb aquests entorns, promovent-ne els usos cívics, afavorint-ne el manteniment i definint-los com una oportunitat per al foment de l'ocupabilitat. En el cas del Parc Natural de la Serra de Collserola, una de les queixes més repetides té a veure amb la presència, cada cop més habitual, de porcs senglars a Ciutat Meridiana i a Torre Baró.

7.6 | Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

La situació a tocar de Collserola i a la vora del riu Besòs permet que els veïns i veïnes de la Zona Nord disposin d'espais de **refugi climàtic, d'ombra i de verd** propers al seu domicili. Sovint aquests entorns són escenari de passeig i esport tot i que també concentren crítiques per la presència d'activitats incíviques. D'altra banda, en termes de sostenibilitat i sobirania alimentària, l'oportunitat que planteja la **plana agrícola de Vallbona** en clau formativa i de sensibilització és ben evident.

Tot i així, la situació al mapa de la Zona Nord, envoltada de vies de circulació d'entrada i sortida a la ciutat i amb la presència al seu entorn de fàbriques cimenteres, provoca les crítiques de veïnat i entitats en relació amb la **contaminació ambiental i acústica** que aquests dos pols generen. Les entitats de la Zona Nord reivindiquen que la pacificació de l'avinguda Meridiana arribi als seus barris i transformi el que ara són autopistes o vies d'alta capacitat en espais de trànsit més humanitzats. Així mateix, juntament amb entitats de Montcada i Reixac, han reclamat, sovint, el **cessament de les activitats de la cimentera**.

Vista aèria de Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 2 >

8 | Plans actius i acció de govern

Al llarg dels darrers anys, i al marge del paper transversal que ha desenvolupat el Pla de Barris, han estat diferents les accions de govern, d'àmbit ciutat o Districte, que s'han desplegat a la Zona Nord amb més o menys intensitat. El Pla de Barris té com a objectiu complementar i accelerar l'acció ordinària que duen a terme al territori tant el Districte de Nou Barris com les diferents àrees del consistori. Des de l'equip de govern del Districte s'han aprovat, al llarg de la legislatura 2015-2019 i en el decurs de l'actual, diverses mesures de govern amb l'objectiu de marcar el rumb de les polítiques públiques amb impacte a Nou Barris. Alhora, el marc en què es desplegarà el Pla de Barris està definit per altres propostes a escala de ciutat que impulsen les diferents àrees i departaments de l'Ajuntament de Barcelona i que tenen incidència al districte Nou Barris.

Finalment, cal destacar altres actuacions específiques d'àmbit territorial de barri: el Pla d'actuació municipal (PAM) estableix les línies prioritàries, els objectius i les actuacions de l'acció de govern i s'elabora a l'inici de cada mandat. Dins el PAM hi ha el Pla d'actuació de Districte Nou Barris 2020-2023 (PAD), que es basa en les propostes elaborades pel mateix Ajuntament, la ciutadania, organitzacions i entitats socials, i també en les que provenen de cites presencials i que estan sobre la taula perquè es consensuin amb la resta de grups polítics amb representació a l'Ajuntament. Tot seguit es presenta un resum dels plans actius i de l'acció de govern Nou Barris, agrupats segons els sis àmbits temàtics en què s'estructura aquest document.

Educació i salut pública

El febrer del 2016 es va impulsar, a escala de ciutat, la **Mesura de govern per a l'impuls del projecte educatiu de ciutat** per fer de Barcelona una capital de la innovació pedagògica. D'altra banda, hi ha el Pla estratègic d'educació, creat pel Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), que inclou el desplegament del model d'escoles enriques i perfils professionals, el qual té una incidència especial en els barris on hi ha Pla de Barris. Darrerament s'ha aprovat el Pla d'educació i cultura per aprofundir la relació entre les pràctiques artístiques i culturals i els programes escolars dins la Mesura de govern per combatre les desigualtats socials integrant cultura i educació. Es preveu la creació de l'Espai Transversal de Cultura i Educació de Barcelona per consolidar una estructura col·laborativa entre l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB), l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i el CEB.

Així mateix, el Districte de Nou Barris es troba immers en un procés de reflexió estratègica per tal de promoure l'èxit educatiu d'infants i joves al Districte. A partir d'un exercici de diagnòstic de la situació actual, efectuat de manera conjunta amb l'Institut de la Infància i l'Adolescència de Barcelona, s'està treballant en dos grups (un centrat en petita infància i l'altre en les transicions educatives) per tal de configurar una línia de treball específica al Districte en relació amb aquesta matèria. D'aquesta manera es pretén donar coherència al treball que es duu a terme tant des de la pròpia administració local com des dels agents comunitaris que hi participen.

Tal com s'apuntava en apartats anteriors, el programa **Salut als barris** de l'Agència de Salut Pública de Barcelona està actiu en fase de manteniment amb diferents taules tècniques i comunitàries així com a través del

desplegament d'intervencions específiques.

El **Pla d'educació i criança de la petita infància i les seves famílies a Barcelona 2020-2024** començarà a desplegar-se enguany a la ciutat i té per objecte impulsar una política pública municipal per a la petita infància que avanci en la universalització, diversificació i articulació de serveis i recursos per a l'educació i criança dels infants dels 0 als 3 anys. Dona resposta a les necessitats de les famílies i reforça la mirada comunitària i amb vocació de reduir les desigualtats educatives, socials i de gènere.

L'acció de govern del present mandat, a través del Districte, aposta per l'educació, la cultura, l'esport i la ciència i la tecnologia com a drets bàsics que cal garantir per tenir una ciutadania formada, crítica, creativa i saludable.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

En l'àmbit dels drets socials, s'han impulsat mesures de govern relatives a qüestions com la infància en risc, la promoció de la convivència o l'envelliment actiu, així com la més destacada per la implicació del moviment veïnal en la seva concreció: **el Pla d'acció per a la cohesió i els drets socials de Nou Barris 2016-2019**.

L'acció de govern, a través del Districte de Nou Barris, aposta pels drets socials a través de la lluita contra les desigualtats i la defensa dels drets socials, la diversitat i el feminisme. Es caracteritza per abordar l'erradicació de la pobresa i la garantia dels drets socials per totes les franges d'edat, fent èmfasi especialment en les persones que pateixen situacions de vulnerabilitat més greus, reconeixent la diversitat com un valor i assegurant la igualtat d'oportunitats i de gènere. Treballa en les línies següents: persones grans i envelliment,

discapacitat, salut i cures, feminisme, infància, adolescència i joventut, migració i acollida, diversitat sexual i de gènere, i lluita contra la soledat.

Una proposta innovadora ha estat el desplegament al territori del programa B-Mincome, un projecte pilot de lluita contra la pobresa i la desigualtat en zones desfavorides de Barcelona. El projecte, ja finalitzat, consistia a testar l'eficiència i l'eficàcia de combinar un ajut econòmic, en la forma de suport municipal d'inclusió (SMI), amb polítiques socials actives. Una altra acció innovadora és la inclusió del projecte de moneda ciutadana o social, a través del B-Mincome i del treball amb el teixit comercial dels barris.

En relació amb les mesures culturals, una de les més destacades ha estat l'arribada al territori, al Centre Cívic Zona Nord, del

programa **Barcelona Districte Cultural**. També s'ha redactat el **Pla d'equipaments del districte de Nou Barris 2020-2030**, un projecte fruit d'un procés participatiu que preveu la construcció de nous espais i la remodelació o trasllat d'altres ja existents al llarg de tot el districte. Aquest document recull algunes de les demandes que el teixit comunitari de la Zona Nord ha posat damunt la taula al llarg dels darrers anys (centre esportiu municipal, espais per a entitats, la construcció d'un espai per a joves...).

Per la seva banda, el Departament d'Acció Comunitària, el Districte de Nou Barris i el propi Pla de Barris es troben en el procés de disseny d'una nova estratègia comunitària al territori que permeti fer front als reptes que planteja el territori i, alhora, contribuir a augmentar la participació ciutadana als diversos espais i activitats comunitàries.

Habitatge

A escala de ciutat hi ha el **Pla pel dret a l'habitatge de Barcelona 2016-2025**, que marca l'objectiu de garantir la funció social de l'habitatge i avançar en la construcció d'un servei públic d'habitatge a l'alçada de les millors pràctiques d'altres ciutats europees. Aquest pla, promogut per la Gerència d'Habitatge i Drets Socials, determina fites i accions concretes per afrontar problemes endèmics, com les dificultats dels joves per accedir als habitatges, fenòmens més recents com la substitució d'habitatges principals per pisos d'ús turístic o el creixent envelliment de la població. Així mateix, es plantegen noves metodologies de treball, com els ajuts a la rehabilitació de l'interior dels habitatges o l'impuls de convenis de rehabilitació d'edificis, amb l'objectiu que els ajuts públics arribin allà on més es necessiten.

L'acció de govern del present mandat, a través del Districte de Nou Barris, aposta pel dret a l'habitatge, impulsant la rehabilitació i la transformació urbana als barris i apostant per un habitatge públic per a la convivència. S'aposta per fer política d'habitatge com a eina d'integració i de lluita contra la desigualtat social, amb més construcció d'habitatge públic, visió metropolitana, coresponsabilitat publicoprivada i esforç pressupostari i planificador, especialment amb mesures de protecció del dret a l'habitatge.

La posada en marxa d'una antena de l'Oficina d'Habitatge a la Zona Nord ha estat una de les mesures més destacades dels últims anys. Això l'ha convertit en un espai que apropa els recursos en matèria habitacional als veïns i veïnes.

Vista aèria de Torre Baró
Font: Ajuntament de Barcelona

Ocupació, impuls econòmic i economia social

El Pla de Desenvolupament Econòmic de Nou Barris (PDE) és el paraigua sota el qual s'integren el conjunt d'intervencions vinculades al desenvolupament econòmic que es duen a terme al Districte, ja siguin impulsades o co-impulsades per l'administració o bé pel teixit social, comunitari o econòmic. Aquest instrument vol impulsar el desenvolupament local i, per tant, generar activitat econòmica equilibrada, sostenible i arrelada al territori. El primer document de PDE es va aprovar el 2016 amb una vigència de quatre anys. Coincidint amb la seva finalització, el desembre de 2020, el Districte de Nou Barris, juntament amb Barcelona Activa, va celebrar les jornades “El desenvolupament econòmic de Nou Barris: reptes i oportunitats”, l'objectiu de les quals era servir com a espai de debat, reflexió i treball dins la pròpia administració però també amb agents socials i econòmics del Districte per construir el nou PDE 2021-2023 que es presentarà com a mesura de govern al Districte aquesta primavera.

El nou PDE s'estructura en base a vuit línies d'intervenció que es concreten en diferents accions que s'aniran desplegant al llarg de la seva durada. L'aposta pel treball de qualitat per sortir de la crisi social i econòmica derivada de la Covid-19, la reactivació econòmica del territori, l'impuls a projectes que dinamitzin l'economia del Districte, la promoció econòmica en clau tecnològica, l'enfortiment de l'economia social i solidària, l'atracció de visitants per a esdeveniments culturals i creatius, l'increment de la participació veïnal i del teixit empresarial en les accions de promoció econòmica i el suport al comerç de proximitat són els pilars sobre els quals es construeix aquest nou PDE. Així mateix, en relació al comerç, el Districte de Nou Barris presentarà aquesta primavera una mesura de govern específica amb propostes per a la reactivació del teixit comercial de proximitat.

En clau d'equipaments de referència des dels quals s'impulsen accions de govern en matèria d'ocupació i activació econòmica,

Barcelona Activa (BASA) va posar en marxa el 2017 l'espai Nou Barris Activa, amb l'objectiu d'apropar els recursos de BASA al veïnat del Districte així com ampliar la cobertura d'accions destinades a tots els seus agents socioeconòmics. L'equipament incorpora serveis i programes d'ocupació, assessorament en drets laborals i accions d'acompanyament per a l'enfortiment del teixit comercial, empresarial i l'emprenedora a Nou Barris. Ofereixen els següents serveis: punt d'informació laboral, punt d'atenció a l'activitat econòmica, Espai de recerca de feina, programa Ubica't, Barcelona Treball i Punt de Defensa dels Drets Laborals.

El Districte acull un altre equipament de referència en les polítiques de Barcelona Activa, en aquest cas d'abast ciutat. Es tracta del Parc Tecnològic, un espai que acull la major concentració d'empreses al nord de la ciutat de Barcelona. Ofereix serveis avançats de suport a la innovació, la consolidació i el creixement de les empreses, especialment les tecnològiques i del sector de les enginyeries.

Espai públic i accessibilitat

Pel que fa al planejament urbanístic, la Zona Nord té en marxa diversos reptes en aquesta matèria a mitjà o llarg termini. D'una banda, queda pendent el desenvolupament del **PERI de Torre Baró**, un projecte de llarg recorregut que esdevé clau per al futur del barri, així com també la **modificació de planejament** que ha de permetre encabir els futurs equipaments a la zona coneguda com a l'Antic Camp de Futbol. A Vallbona, la preservació de **la plana agrícola de la Ponderosa** i els efectes sobre l'espai públic del soterrament ferroviari implicaran una transformació significativa de la fesomia del barri en els propers anys.

La millora de l'accessibilitat i la connectivitat, amb actuacions concretes en aquesta matèria són alguns dels reptes municipals per aquest mandat a la Zona Nord. El **Pla de mobilitat del districte de Nou Barris** es proposa situar amb més nivell de detall el Pla de mobilitat urbana de la ciutat i aplicar les mesures generals que s'hi inclouen, adaptant-les al màxim possible a les característiques de Nou Barris. Aquest pla conté vuit línies d'actuació que es concreten en diferents mesures que s'aniran desplegant durant la seva durada.

Camp de futbol de Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

L'acció de govern del present mandat aposta fermament per lluitar contra l'emergència climàtica i la contaminació. L'acord de govern aposta per una ciutat verda, blava i de residu zero. En aquest sentit, s'actua en les següents línies: la transició ecològica, el nou model energètic, el verd urbà i la biodiversitat, la mobilitat sostenible i el residu zero. El **Pla clima i energia 2030** liderat per l'Agència Metropolitana de Barcelona (AMB) és el marc dissenyat pels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona per tal d'implementar accions coordinades amb els municipis i la ciutadania per fer front al canvi climàtic.

Vista aèria de les infraestructures que separen Vallbona de Torre Baró i Ciutat Meridiana
Font: Ajuntament de Barcelona

Educació i salut pública

- Els centres educatius són d'alta complexitat i molt condicionats per la precarietat.
- Destaca un baix nivell d'instrucció i poca continuïtat en etapes postobligatòries.
- Cal reconèixer i potenciar les iniciatives d'educació no reglada i l'educació en el lleure.
- En matèria de salut, destaca l'alt índex de consum de tòxics i alcohol entre joves i adults.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

- La Zona Nord és diversa en orígens culturals i caldria estimular més la participació associativa.
- Hi ha usos intensius que susciten problemes de convivència.
- Es demanen més equipaments als barris que enforteixin la comunitat.
- Les intervencions per fomentar la igualtat i per acabar amb les violències masclistes es fan necessàries.

Habitatge

- Els desnonaments són una constant i causen més precarietat i vulnerabilitat.
- Hi ha edificis en situació d'infrahabitabilitat i diversos problemes a les comunitats amb els elements comuns.
- Hi ha finques amb pisos buits, ocupats o que no tenen ascensor, fets que en dificulten l'habitabilitat.
- Les situacions d'emergència habitacional i l'accessibilitat es treballen en diferents línies, des d'assessorament energètic fins al suport en mediació.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

- Hi ha col·lectius d'aturats en situació vulnerable: de llarga durada, joves, dones, etc.
- Es promouen programes d'ocupabilitat i inserció laboral.
- El teixit comercial de barri és feble i es veu absorbit per les grans superfícies de l'entorn.
- La crisi de la Covid-19 ha tingut un efecte multiplicador de les situacions precàries que ja existien.

Espai públic i accessibilitat

- L'orografia complicada genera dificultats en l'accés i gaudi dels espais públics.
- Es fa difícil la connexió amb transport públic de la part alta i baixa de Torre Baró.
- Hi ha problemes d'accessibilitat derivats dels pendents de Ciutat Meridiana, tot i les intervencions fetes.
- A Vallbona hi ha el repte de soterrar part de les vies ferroviàries que travessen el barri.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

- La Zona Nord disposa d'un entorn amb espais naturals, per la proximitat amb Collserola i el riu Besòs.
- Hi ha espais verds, d'ombra, que poden actuar com a refugis climàtics i permeten l'exercici físic.
- Les vies de circulació d'entrada i sortida de la ciutat, que envolten Zona Nord, generen contaminació.
- Les entitats de la Zona Nord reclamen el cessament d'activitats de la cimentera.

10 - Objectius específics ————— p. 110

- 10.1 Educació i salut pública
- 10.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 10.3 Habitatge
- 10.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 10.5 Espai públic i accessibilitat
- 10.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

11 - Accions ————— p. 116

- 11.1 Educació i salut pública
- 11.2 Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària
- 11.3 Habitatge
- 11.4 Ocupació, impuls econòmic i economia social
- 11.5 Espai públic i accessibilitat
- 11.6 Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

12 - Pressupost ————— p. 134

13 - Visió global ————— p. 136

Bloc 3 **Intervenció**

Bloc 3 >

10 | Objectius específics

A la diagnosi s'apunten quines mancances o debilitats té el territori, però també les oportunitats o fortaleeses. A partir de la diagnosi, el Pla de Barris proposa una sèrie d'objectius específics que defineixen quins elements es volen abordar en el territori i fins on es vol arribar. Per tant, els objectius donen resposta a la diagnosi realitzada i indiquen quin és el futur desitjat.

S'agrupen d'acord amb l'estructura dels sis àmbits d'actuació del Pla de Barris, és a dir, **educació i salut pública; drets socials, equitat de gènere i acció comunitària; habitatge; ocupació, impuls econòmic i economia social; espai públic i accessibilitat, i sostenibilitat ambiental i emergència climàtica**. Aquests àmbits esdevenen el fil conductor o leitmotiv de les diferents accions en què els objectius s'acabaran concretant.

Educació i salut pública

A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.

A partir de projectes educatius que s'han consolidat, com la introducció de les arts dins i fora l'horari lectiu (EducArts) o la incorporació dels perfils psicosocials als centres educatius, cal desenvolupar noves accions i projectes que impliquin la comunitat educativa i el teixit comunitari per tal d'assolir un ensenyament de qualitat a primària i secundària que vetlli pel suport a les transicions educatives i el foment de l'accés als estudis post-obligatoris o la represa dels estudis d'aquelles persones que els han abandonat. En la mateixa direcció i de forma complementària, és important generar una oferta d'activitats extraescolars que incideixin en el reforç educatiu de les competències bàsiques i els hàbits saludables en el lleure.

B | Fomentar la criança responsable, les habilitats familiars i promoure projectes comunitaris adreçats a la petita infància i les seves famílies.

Dins i fora les escoles bressol i escoles de primària, en col·laboració amb altres serveis i equipaments de la Zona Nord, es proposa dissenyar coordinadament un projecte educatiu de barri que incideixi en tot allò relatiu als hàbits familiars saludables en l'etapa de criança, les necessitats específiques de cada infant, la gestió emocional en les relacions familiars i el reforç del vincle comunitari entre famílies, escoles, equipaments i serveis.

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

En coordinació amb el Grup Motor de Salut i la Taula de Salut Mental, es plantegen intervencions en matèria de salut emocional, de foment dels hàbits d'alimentació saludables, de prevenció del consum d'al-

cohol i drogues i de promoció de l'activitat física. Caldrà implicar en aquestes accions els agents en matèria de salut que treballen a la Zona Nord i treure profit dels nous espais públics generats als barris per a la promoció de l'esport com a eina saludable.

D | Millorar les condicions de vida de la gent gran per a un envelliment saludable i de qualitat.

Davant l'alt índex de població major de 65 anys que viu sola a la Zona Nord, cal assegurar que aquest col·lectiu pugui gaudir d'un acompanyament a l'envelliment digne i de qualitat. El desplegament del programa Radars, liderat per Serveis Socials, representa un primer pas per aquest objectiu. S'ha d'aprofitar el desplegament d'aquest programa per promoure altres accions que es complementin per reduir els efectes negatius de l'aïllament i la solitud de les persones en general i, especialment, de la gent gran. Així doncs, entre altres coses, es vol afavorir l'accessibilitat d'aquests col·lectius a l'espai públic i al benefici d'activitats comunitàries i de promoció dels hàbits saludables.

E | Incorporar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en tots els àmbits de la vida comunitària.

La diversitat cultural que hi ha als barris de la Zona Nord no està gaire present a la vida comunitària i el teixit associatiu. En aquest sentit, cal contribuir al coneixement i reconeixement de les diferents identitats culturals que conviuen a la Zona Nord a través de projectes i accions comunitàries diverses i de forma transversal (en els diferents àmbits del Pla de Barris). I d'aquesta manera promoure la incorporació de noves veus a l'acció comunitària i el teixit associatiu, des de la mirada àmplia de la interculturalitat.

F | Reforçar el paper dels i les joves i adolescents en el teixit comunitari de la Zona Nord.

Al marge de consolidar la dinamització juvenil al territori, que dona suport a l'entitat Casal de Joves de la Zona Nord, i contribuir al reforç de la base social del col·lectiu, s'ha de treballar per dotar el jovent d'un espai físic de referència que sigui punt d'acollida per a activitats de lleure, per a l'assessorament i la informació juvenil així com escenari a partir del qual desplegar, juntament amb els equipaments que ja treballen en aquesta línia (equipaments culturals de proximitat, biblioteca, Ateneu de Fabricació, etc.), accions que responguin a les voluntats d'adolescents i joves en clau de lleure educatiu i saludable.

G | Fomentar l'equitat de gènere i les relacions no violentes.

En tots els àmbits de la vida comunitària s'ha de treballar en el desenvolupament de dinàmiques (formacions, accions puntuals,

projectes, etc.) que contribueixen a la prevenció de les violències masclistes així com a l'aposta per la igualtat de gènere, les relacions respectuoses i la incorporació de dones diverses als espais de treball comunitari.

H | Impulsar la capacització digital i contribuir a la reducció de l'escletxa digital.

Mitjançant accions de capacització digital adreçades al conjunt de la població, però també reforçant la connectivitat al servei del veïnat en espais i equipaments públics, cal avançar en la reducció de l'escletxa digital als barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona.

Habitatge

I | Promoure la rehabilitació i la millora de l'accessibilitat de finques complexes i vulnerables.

Avançar cap a la millora dels elements comuns (façanes, caixes d'escala, terrats, etc.) dels blocs d'habitatge que es troben en situació de degradació i contribuir a la instal·lació d'ascensors que pal·lin la manca d'accessibilitat d'alguns immobles. Aquesta millora haurà d'ajudar, entre d'altres, a resoldre problemes d'humitat, aïllament i eficiència energètica.

J | Desenvolupar accions que contribueixin a pal·liar l'emergència habitacional i a reduir la vulnerabilitat residencial.

Davant una realitat on el nombre de desnonaments és elevat, la precarietat residencial una constant i la complexitat en les relacions de convivència un fet sovint comú a les comunitats veïnals del territori, és important treballar accions que ajudin a minvar els efectes d'angoixa i patiment emocional que aquestes situacions provo-

quen sobre la salut de les persones, treure partit dels recursos i serveis en matèria habitacional de què disposa la Zona Nord i promoure les relacions de bon veïnatge entre les persones que conformen les comunitats veïnals.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

S'ha de promoure la formació professional, l'ocupació i l'autoocupació de les persones en situació d'atur, millorant i ampliant les seves competències professionals i impulsant oportunitats d'inserció que s'adaptin a la realitat del barri, amb especial incidència en els col·lectius més vulnerables (atur adult de llarga durada en homes i dones, atur juvenil, persones en situació administrativa irregular).

L | Donar eines per a l'impuls de l'economia social i el comerç de proximitat.

Les iniciatives d'emprenedoria i economia, especialment de l'àmbit de l'economia social i solidària, així com el suport al comerç de proximitat, seran objecte d'actuacions per a la recuperació del paper del petit comerç al barri i el desenvolupament de l'esperit cooperatiu i emprenedor, mitjançant programes formatius i de capacitat.

Espai públic i accessibilitat

M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.

A través d'accions de millora de l'espai públic, de la generació d'itineraris assistits o de l'eliminació de barreres arquitectòniques, cal treballar perquè la mobilitat dins els barris de la Zona Nord sigui més senzilla i permeti l'accés còmode a equipaments, comerços i serveis.

N | Generar nous espais d'ús comunitari a l'espai públic i promoure el seu ús esportiu, lúdic i cultural.

La generació de zones d'estada, d'ombra o de jocs infantils adaptades a l'orografia del terreny, i la dinamització d'espais recentment reformats amb una mirada esportiva, lúdica i cultural, parant atenció a la diversitat cultural existent a la Zona Nord, són una oportunitat per al reforç de les relacions comunitàries.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

O | Promoure accions encaminades a pal·liar l'impacte que l'emergència climàtica té en els col·lectius en situació de vulnerabilitat.

La lluita contra la contaminació ha d'esdevenir un cavall de batalla per a la millora de la salut pública a la Zona Nord. En aquest sentit, en són exemples el foment del transport públic, la col·locació de plaques fotovoltaiques a equipaments i serveis o la creació d'una xarxa d'espais climàticament confortables durant els pics de calor.

P | Promoure la sostenibilitat ambiental i el desenvolupament econòmic del territori.

El Pla director de Vallbona hauria de servir com a guia de treball per a accions en aquesta línia i de cara a preservar la darrera zona hortícola. En aquest sentit, cal aprofitar l'entorn agrícola de Vallbona com a un agent positiu per promoure accions d'activació econòmica i formativa de sostenibilitat ambiental.

Al marge dels objectius específics, el Pla de Barris de la Zona Nord també pretén abordar objectius generals, que són els següents:

L'alimentació sostenible en el marc de la capitalitat de Barcelona

S'han d'abordar els hàbits saludables des de l'enfocament d'una alimentació saludable, sostenible i de proximitat, amb especial atenció a la infància i l'adolescència.

Salut mental i soledat no volguda

Cal acompanyar, des d'una perspectiva de salut emocional, les persones que es troben en una situació de patiment com a conseqüència d'estar en una situació de vulnerabilitat o de soledat no volguda.

Les accions són les eines emprades per a assolir els objectius. Es desplegaran de manera comunitària al llarg dels propers anys.

En aquest document es recullen aquestes accions, de vegades en forma ja concreta i de vegades en clau d'estratègia.

Cal entendre que el desplegament del Pla és un procés viu que es va definint i assentant de forma col·lectiva. És en aquest punt que les estratègies es concretaran en accions o que les accions que aquí apareixen podran adaptar-se, si cal, a noves realitats i/o oportunitats.

Per tant, cal entendre aquest document no com un pla tancat i immutable, sinó com un full de ruta a desplegar que concreta aquelles accions més definides i apunta estratègies cap a aquelles que encara cal construir.

Àmbit d'actuació estratègica

Educació i salut pública

1. Zona Nord

Incorporar perfils professionals complementaris en aquells centres educatius de la Zona Nord on es consideri adient per tal de donar la mirada i el saber dels professionals de l'àmbit social.

Descripció de l'acció

Amb aquest programa, iniciat com a pilot en la primera edició de Pla de Barris i que ara es consolida, dona un impuls a l'acció social dins l'escola i tot el que això comporta: apropar el centre de serveis socials a l'escola, l'atenció i prevenció de conflictes, educació en valors, la relació amb famílies, el lligam entre el dins i fora escola, i la connexió amb les iniciatives sorgides del propi barri.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats en l'àmbit educatiu i reduir el risc de segregació escolar als centres educatius.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitat educativa
Salut emocional	Adolescència/joves	Famílies

- Títol de l'acció
- Descripció de l'acció
- Objectius de l'acció
- Subàmbits d'actuació, franges poblacionals i col·lectius a qui va destinada l'acció
- Imatge relacionada amb l'acció

Educació
i salut
pública

1. Zona Nord

Perfils psicosocials a les escoles.

Descripció de l'acció

Mantenir els equips de professionals de l'àmbit psicosocial que treballen als centres educatius de primària adaptant, d'acord amb el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) i les direccions dels centres, els perfils proposats a la realitat i les necessitats de cada escola i l'institut.

Aquestes figures amb perfils psicosocials ajuden en la detecció de risc en els infants, apropen el centre de serveis socials a l'escola i a les famílies, promouen accions encaminades a la convivència, al respecte dins les aules, així com altres reflexions al voltant del valor i de la justícia social, fan de pont entre família i escola i són connexió amb les iniciatives sorgides del propi barri.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.

B | Fomentar la criança responsable, les habilitats familiars i promoure projectes comunitaris adreçats a la petita infància i les seves famílies.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural Famílies
Educació petita infància	Adolescència/joves	

Educació
i salut
pública

2. Zona Nord

Consolidar el programa EducArts d'ensenyaments artístics als centres educatius de la Zona Nord.

Descripció de l'acció

Mantenir actiu el programa en horari lectiu dins les escoles i l'institut i consolidar l'oferta fora l'escola en equipaments culturals de proximitat així com de les activitats d'estiu als casals i a l'espai públic.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.

B | Fomentar la criança responsable, les habilitats familiars i promoure projectes comunitaris adreçats a la petita infància i les seves famílies.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitat amb diversitat d'origen i cultural Famílies
Educació en el lleure i/o fora l'escola	Adolescència/joves	

3. Zona Nord

Promoure programes i accions que fomentin la continuïtat dels estudis i garanteixin l'accés als estudis postobligatoris.

Descripció de l'acció

Entre d'altres, comptar amb la continuïtat del programa Prometeus a l'IES Picasso i desenvolupar altres accions per combatre el fracàs escolar i l'abandonament dels estudis, i per fomentar la motivació per la continuïtat dels estudis. En aquesta línia, es proposa un programa formatiu en monitoratge de lleure i/o esportiu, com una forma de promoure i reprendre l'interès pels estudis, incorporant una experiència laboral amb retorn social, a través de la xarxa de serveis de lleure o esportius del territori.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural
Educació postobligatòria	Adolescència/joves	Famílies

4. Zona Nord

Millorar i ampliar l'oferta d'activitats extraescolars.

Descripció de l'acció

Donar continuïtat i aprofundir en la feina feta per tal de contribuir a l'ampliació de l'oferta d'activitats extraescolars especialment en matèria de reforç educatiu de competències bàsiques, en matèria esportiva i diferents disciplines artístiques, a través de la col·laboració entre les AFAs i la xarxa d'equipaments i serveis de proximitat (casals, centre cívic, Ateneu de Fabricació, casals infantils, Centre Obert de Torre Baró, biblioteca, etc.). Així mateix, es proposa aprofitar també les instal·lacions esportives de l'espai públic.

S'haurà de posar especial atenció en la reducció d'aquells impediments que frenen l'accés dels infants i adolescents a aquestes activitats, ja sigui per raons econòmiques, d'accés a la informació o de conciliació familiar.

Objectius de l'acció

A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Infància	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural
	Adolescència/joves	Famílies

Educació
i salut
pública

5. Zona Nord

Impulsar un projecte educatiu i de lleure adreçat a la petita infància i les seves famílies.

Descripció de l'acció

Un dels objectius de l'acció és donar continuïtat a la figura de l'educador social vinculada al centre de serveis socials a les escoles bressol de la Zona Nord. I l'altre, donar suport als projectes existents i a les noves iniciatives que surtin de la xarxa de serveis i equipaments compromesos amb la petita infància i les seves famílies.

Objectius de l'acció

B | Fomentar la criança responsable, les habilitats familiars i promoure projectes comunitaris adreçats a la petita infància i les seves famílies.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Educació obligatòria	Petita infància	Famílies
Educació petita infància	Infància	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural

Educació
i salut
pública

6. Zona Nord

Accions de promoció dels hàbits saludables.

Descripció de l'acció

En col·laboració amb la Taula de Prevenció, la Taula d'Alimentació i el Grup Motor de Salut, i amb la participació del teixit educatiu i de lleure, s'impulsaran iniciatives i accions que incideixen en la millora de la salut comunitària, especialment entre els i les joves. Es parlarà especial atenció a aspectes vinculats a la salut sexual i reproductiva; la prevenció i conscienciació del consum de tòxics i alcohol; i a l'alimentació saludable, donant continuïtat al projecte d'enxarxament comunitari a través de l'alimentació saludable i altres iniciatives de salut comunitària.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut i hàbits saludables	Adolescència/joves	Aturats
Salut sexual i reproductiva	Població en general	Públic general

7. Zona Nord

Accions per combatre la solitud no volguda i l'aïllament.

Descripció de l'acció

Desenvolupament d'activitats de caire esportiu i cultural que ajudin a combatre la solitud no volguda, que afecta col·lectius diversos (especialment gent gran), i que contribueixen al foment de les relacions comunitàries. En aquest sentit, cal planificar un programa d'accions des de la Taula del projecte Radars liderada per Serveis Socials i en la qual participen diferents agents, serveis i equipaments del territori. En matèria d'habitatge, i en el marc del programa de rehabilitació de finques d'alta complexitat, s'han d'executar accions de millora de l'accessibilitat.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

D | Millorar les condicions de vida de la gent gran per a un envelliment saludable i de qualitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut emocional	Gent gran	Aturats
Salut i envelliment saludable	Població en general	Públic general

8. Zona Nord

Desenvolupar projectes en l'àmbit de la salut mental des d'una perspectiva comunitària.

Descripció de l'acció

A partir del treball conjunt amb la Taula de Salut Mental de la Zona Nord, l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) i la resta d'actors que treballen la salut des d'una perspectiva comunitària al territori, es mirarà de formular actuacions per a la millora del benestar emocional de la població.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Salut emocional	Població en general	Públic general
Salut i hàbits saludables		

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

9. Zona Nord

Construcció del nou espai per a joves de la Zona Nord i suport a les iniciatives dels i les joves en el camp de l'associacionisme i el lleure educatiu i saludable.

Descripció de l'acció

L'acció té tres objectius destacables: per una banda, acompanyar la creació del pla funcional i la construcció del nou equipament per al jovent del barri. En segon lloc, mantenir el Servei de Dinamització Juvenil i el suport a l'entitat Casal de Joves de la Zona Nord. I per últim, aprofitar el treball amb aquest col·lectiu per treballar plegats projectes de reducció de consums, potenciació d'hàbits saludables i treball de les noves masculinitats. En aquest sentit, s'han de desenvolupar accions per a fomentar les relacions afectivosexuals equitatives i promoure tallers, jornades i debats des d'una mirada feminista i intercultural.

Objectius de l'acció

F | Reforçar el paper dels i les joves i adolescents en el teixit comunitari de la Zona Nord.

G | Fomentar l'equitat de gènere i les relacions no violentes.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reforç del sistema d'equipaments comunitaris	Adolescència/joves	Públic general
Foment de l'equitat de gènere	Població en general	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural
Cultura i acció cultural		
Esport com a eina social		

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

10. Zona Nord

Projectes específics per a dones.

Descripció de l'acció

Més enllà de considerar la perspectiva de gènere a les diferents accions que componen el Pla de Barris de la Zona Nord, es preveu desenvolupar projectes específics per a les dones, en el marc de les polítiques que desplega la Regidoria de Feminismes i LGTBI. Entre d'altres, es vol promoure la professionalització de feines “precaritzades”, tradicionalment associades a la dona; generar accions formatives específiques per a dones i creació d'espais de suport i enxarxament; i estudiar la possibilitat de dur a terme un projecte específic que contribueixi a la conscienciació en relació amb les desigualtats estructurals de gènere i les violències masclistes.

Objectius de l'acció

G | Fomentar l'equitat de gènere i les relacions no violentes.

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Foment de l'equitat de gènere	Població en general	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural
Reforç capital social del barri		Dones

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

11. Zona Nord

Programa d'accions de dinamització i acompanyament a la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en l'àmbit comunitari.

Descripció de l'acció

Tot i que la perspectiva intercultural estarà present de forma transversal en el conjunt de les accions del Pla de Barris de la Zona Nord, es preveu un programa d'accions específiques per al reconeixement de la diversitat cultural i d'origen del territori. Entre d'altres, projectes de recuperació de la memòria popular del barri, com instrument per reconèixer l'origen divers de la construcció històrica de la Zona Nord.

Objectius de l'acció

E | Incorporar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en tots els àmbits de la vida comunitària.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reconeixement de la diversitat cultural	Població en general	Comunitats amb diversitat d'origen i cultural
Cohesió i convivència		Públic general

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

12. Zona Nord

Impulsar accions que contribueixin a la millora de la convivència i al foment del bon veïnatge, en especial a la Plaça Verda i els seus entorns.

Descripció de l'acció

En el cas de la plaça verda es proposa crear una comissió d'agents veïnals i tècnics per dissenyar un programa accions que incideixin des de diversos àmbits: millora de la neteja, campanyes comunicatives, accions de dinamització (monitoratge), més seguretat, canvi de mobiliari i petites obres d'adequació.

Per altra banda, s'acompanyarà altres iniciatives d'acció comunitària a l'espai públic (ja sigui als espais privats d'ús públic o a places i carrers) que, mitjançant la participació activa del veïnat, permeti treballar aspectes com la neteja del barri i la consciència de comunitat.

Promoure una marxa exploratòria en clau de gènere per detectar els espais que generen més inseguretat i desenvolupar accions per a millorar-los.

Objectius de l'acció

C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.

E | Incorporar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en tots els àmbits de la vida comunitària.

G | Fomentar l'equitat de gènere i les relacions no violentes.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Foment de l'equitat de gènere	Població en general	Públic general
Cohesió i convivència		

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

13. Zona Nord

Reduir l'escletxa digital i fomentar l'ús responsable i educatiu de les tecnologies.

Descripció de l'acció

Aprofitar les oportunitats i aliances que es puguin generar amb l'Ateneu de Fabricació i l'espai Zona Gaming de la biblioteca per desenvolupar accions específiques sobre l'ús responsable i educatiu de les tecnologies i per fomentar les vocacions formatives en matèria tecnològica.

Per altra banda, es vol continuar amb la millora de la dotació de connectivitat als equipaments públics amb la voluntat de combatre l'escletxa digital i garantir un accés ampli i en condicions a internet de banda ampla. Així mateix, es pretén facilitar l'ús de dispositius electrònics (ordinadors o tauletes) als equipaments i centres comunitaris.

Finalment, es desenvoluparan accions formatives que contribueixen a la millora de la capacitat digital dels veïns i veïnes i al trencament de l'escletxa digital.

Objectius de l'acció

H | Impulsar la capacitat digital i contribuir a la reducció de l'escletxa digital.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reducció de l'escletxa digital	Població en general	Públic general

Drets
socials,
equitat
de gènere
i acció
comunitària

14. Zona Nord

Facilitar la creació d'un espai comunitari al Centre Obert de Torre Baró.

Descripció de l'acció

Es tractaria de donar accessibilitat a la planta baixa del Centre Obert des de la via pública, per tal de facilitar l'ús comunitari de l'espai, més enllà de l'activitat del Centre Obert (trobades veïnals, activitats per gent gran, festes del barri).

Objectius de l'acció

N | Generar nous espais d'ús comunitari a l'espai públic i promoure el seu ús esportiu, lúdic i cultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la connectivitat/ accessibilitat	Població en general	Públic general
Reforç del sistema d'equipaments comunitaris		

Habitatge

15. Zona Nord

Programa de rehabilitació per a finques d'alta complexitat.

Descripció de l'acció

A partir de la informació i les conclusions recollides a l'estudi elaborat per la UPC, s'ha de continuar el treball de remodelació de finques al barri, incidint de manera específica en la millora de l'accessibilitat (col·locació d'ascensors). Així mateix, es facilitarà i promourà la rehabilitació energètica dels edificis per a millorar el confort i l'estalvi dels veïns i veïnes.

Objectius de l'acció

I | Promoure la rehabilitació i la millora de l'accessibilitat de finques complexes i vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes de rehabilitació d'habitatges	Població en general	Públic general

Habitatge

16. Zona Nord

Ampliació de la cartera de serveis que ofereix l'Oficina de l'Habitatge de la Zona Nord.

Descripció de l'acció

Estudiar la viabilitat de crear un servei d'assessorament jurídic, vinculat a l'Oficina de l'Habitatge, que faci seguiment dels casos en curs i un servei de suport a comunitats no incloses al Programa de rehabilitació per a finques d'alta complexitat, en qüestions com la petició de subvencions o les reclamacions de morositat, entre d'altres.

Objectius de l'acció

I | Promoure la rehabilitació i la millora de l'accessibilitat de finques complexes i vulnerables.

J | Desenvolupar accions que contribueixin a pal·liar l'emergència habitacional i a reduir la vulnerabilitat residencial.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes de rehabilitació d'habitatges Altres programes de millora de la qualitat de vida dins els habitatges	Població en general	Públic general

Habitatge

17. Zona Nord

Servei de suport psicològic a persones que es troben en situació de vulnerabilitat residencial.

Descripció de l'acció

Consolidar el Programa de Suport Psicològic i Emocional a persones en situació de vulnerabilitat residencial dins la lògica de treball de l'oficina d'habitatge i/o de les línies prioritàries en matèria de salut mental d'àmbit ciutat.

Objectius de l'acció

J | Desenvolupar accions que contribueixin a pal·liar l'emergència habitacional i a reduir la vulnerabilitat residencial.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes d'acompanyament social o emocional en l'àmbit de l'habitatge	Població en general	Públic general

Ocupació, impuls econòmic i economia social

18. Zona Nord

Programes de formació ocupacional i experiènciació laboral.

Descripció de l'acció

Programes de formació ocupacional i experiència laboral vinculant-los als sectors amb més perspectives de contractació de la ciutat, com el sector de les cures, tenint també en compte les potencialitats econòmiques del propi territori, com l'estratègia de Nou barris Tech. Aniran adreçats a col·lectius amb majors dificultats d'inserció sociolaboral, com la població jove o les dones.

Objectius de l'acció

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Aturats

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

19. Zona Nord

Programes de regularització mitjançant la contractació i d'homologació d'estudis.

Descripció de l'acció

Millorar l'ocupabilitat de persones en situació irregular a través de la formació, la contractació i l'acompanyament en el procés legal d'obtenció de permisos de treball per la via de l'arrelament social. També es preveu implementar un programa d'homologació d'estudis per a persones que han estudiat a l'estranger. Aquest programa es va fer durant el Pla de Barris 2016-2020, amb uns resultats molt positius, i és un eix de desigualtat en termes d'accés al mercat laboral.

Objectius de l'acció

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals	Població adulta (en edat laboral)	Col·lectiu en situació administrativa irregular

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

20. Zona Nord

Servei d'orientació Laboral a Vallbona.

Descripció de l'acció

Equips d'ocupació de proximitat a Vallbona que facin la tasca de "tutors ocupacionals" i ofereixin una atenció integral a les persones que es troben en situació d'atur o precarietat laboral oferint assessorament laboral i formatiu, derivació a recursos, seguiment personalitzat, tallers de recerca de feina i de competències transversals, facilitació d'accés als recursos i prospecció d'empreses per oferir ofertes laborals a les persones ateses. També s'oferirà acompanyament i assessorament a les persones que vulguin emprendre.

Objectius de l'acció

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

L | Donar eines per a l'impuls de l'economia social i el comerç de proximitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Programes formatius i/o ocupacionals Emprenedoria	Població adulta (en edat laboral)	Públic general

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

21. Zona Nord

Xarxa de Resposta Socioeconòmica (XARSE).

Descripció de l'acció

Desplegament de la XARSE a la Zona Nord. Atenció integral a les persones que s'han vist afectades per la crisi de la Covid-19, amb suport pràctic en tramitació telemàtica d'ajudes o recursos, derivació als recursos que més s'adeqüin a la seves necessitats, l'acompanyament i la formació TIC i el suport emocional. El programa comptarà amb servei de mediació i traducció a qualsevol llengua necessària per apropar els recursos a tot el veïnat.

Objectius de l'acció

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Reducció de l'escletxa digital	Població adulta (en edat laboral)	Públic general

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

22. Zona Nord

Activació de locals buits en planta baixa i suport a l'emprenedoria.

Descripció de l'acció

S'exploraran les diverses opcions de promoció d'activitat econòmica i dinamització dels locals buits existents en coordinació amb l'estratègia de dinamització de locals que s'està elaborant a nivell de ciutat, potenciant i facilitant l'emprenedoria de persones residents a l'entorn proper.

Objectius de l'acció

K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.

L | Donar eines per a l'impuls de l'economia social i el comerç de proximitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Dinamització de locals buits Emprenedoria	Població adulta (en edat laboral)	Públic general

Ocupació,
impuls
econòmic i
economia
social

23. Zona Nord

Programa integral de suport i enfortiment del comerç de proximitat.

Descripció de l'acció

Es treballarà de manera coordinada amb el Pla de comerç de Districte i les accions impulsades des de la Direcció de comerç.

- Assessorament general al comerç pel seu enfortiment i sostenibilitat.
- Formació, acompanyament i suport econòmic per a implementar millores en termes d'eficiència energètica, digitalització, imatge exterior i interior.

Objectius de l'acció

L | Donar eines per a l'impuls de l'economia social i el comerç de proximitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Dinamització de comerç	Població adulta (en edat laboral)	Públic general

Espai públic
i
accessibilitat

24. Zona Nord

Millores a l'espai públic de Vallbona - Pla director de Vallbona-fase 0.

Descripció de l'acció

Estudiar la viabilitat d'execució d'una sèrie d'accions de millora de l'espai públic, infraestructures i accessibilitat en clau de fase 0 en el marc del Pla director per a la transformació urbana de Vallbona previst arran del soterrament de les vies ferroviàries (pont dels Dos Ulls).

Objectius de l'acció

M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.

N | Generar nous espais d'ús comunitari a l'espai públic i promoure el seu ús esportiu, lúdic i cultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora integral de places i/o carrers no pacificats	Població en general	Públic general
Millora de la connectivitat/accessibilitat		

Espai públic
i
accessibilitat

25. Zona Nord

Dignificació de l'espai públic de Torre Baró.

Descripció de l'acció

Explorar quins són els eixos-carrers principals de major circulació de vianants per dignificar el seu estat: soterrament de línies elèctriques i retirada de pals que impedeixen el pas, reforç de talussos que deteriorenen voreres, aprofitar zones en desús per a desenvolupar espais d'estada, d'exercici per a la gent gran, el joc o el descans o bé per a establir bosses d'aparcament que permetin retirar vehicles de les voreres que impedeixen el pas, ampliació o millora de jocs infantils, etc. En aquest sentit, cal assegurar i concretar abans el consens de les actuacions amb el veïnat.

Objectius de l'acció

M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.

N | Generar nous espais d'ús comunitari a l'espai públic i promoure el seu ús esportiu, lúdic i cultural.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora o ampliació d'espais de joc infantil	Població en general	Públic general
Millora de la connectivitat/ accessibilitat		

Espai públic
i
accessibilitat

26. Zona Nord

Consolidació del servei de transport a la demanda i millora de la connectivitat mitjançant transport públic al barri.

Descripció de l'acció

Continuar el desplegament del servei El Meu Bus a Torre Baró i valorar la seva extensió a altres zones del barri i/o a la Zona Nord. En el cas de Vallbona, tal com s'ha recollit durant el procés participatiu, seria un bon instrument per facilitar l'accessibilitat de les famílies de Ciutat Meridiana i Torre Baró que porten els seus infants a l'Escola Ciutat Comtal de Vallbona.

Objectius de l'acció

M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la connectivitat/accessibilitat	Població en general	Públic general
Millora de l'accessibilitat en transport públic		

27. Zona Nord

Promoure la generació de nous itineraris accessibles a Ciutat Meridiana.

Descripció de l'acció

Completar la segona fase de les escales mecàniques que connecten el carrer de les Agudes amb la plaça del metro de Ciutat Meridiana.

Objectius de l'acció

M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la connectivitat/ accessibilitat	Població en general	Públic general

Sostenibilitat
ambiental i
emergència
climàtica

28. Zona Nord

Desenvolupament de la primera fase del projecte AgroVallbona.

Descripció de l'acció

En paral·lel a la definició i concreció final del projecte AgroVallbona (una intervenció que implica accions en clau de gestió del sòl per a la protecció dels horts de la Ponderosa però també la conceptualització del propi projecte en clau de matèria formativa, de recerca o d'activitat econòmica), es proposa l'execució d'una primera fase, de caire més experimental i amb vocació comunitària i educativa, als entorns de la Granja del Ritz. Es tractaria d'impulsar una zona d'horta que combini un entorn de bosc comestible (a base d'aromàtiques o fruiters) amb una zona de cria d'animals o apicultura que pugui esdevenir llavor del futur d'AgroVallbona i espai per treballar amb els centres educatius de la Zona Nord, i de la mà dels equipaments de proximitat, aspectes vinculats a l'agroecologia, la sobirania alimentària i la memòria del Rec Comtal.

Objectius de l'acció

O | Promoure accions encaminades a pal·liar l'impacte que l'emergència climàtica té en els col·lectius en situació de vulnerabilitat.

P | Promoure la sostenibilitat ambiental i el desenvolupament econòmic del territori.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Creació d'horts comunitaris/educatius Ampliació/millora del verd existent	Població en general	Públic general

Xarxa de refugis climàtics.

Descripció de l'acció

Estudiar i promoure una xarxa de proximitat de refugis climàtics (ja siguin a l'espai públic o en equipaments) que garanteixin el confort dels veïns i les veïnes durant èpoques de calor intensa: millora del verd, generació d'espais d'ombra i ubicació de punts d'aigua a l'exterior. S'ha de fer un estudi de la climatització d'equipaments i de l'obertura puntual dels refugis durant les onades de calor.

Objectius de l'acció

O | Promoure accions encaminades a pal·liar l'impacte que l'emergència climàtica té en els col·lectius en situació de vulnerabilitat.

Subàmbit	Franja poblacional	Col·lectiu específic
Millora de la xarxa de refugis climàtics	Població en general	Públic general

Agents implicats en el desenvolupament de les accions

Agents municipals

Districte Nou Barris
Institut Municipal Educació Barcelona (IMEB)
Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
Consorci d'Educació Barcelona (CEB)
Barcelona Activa, SA (BASA)
Barcelona Infraestructures Municipals, SA (BIMSA)
Institut Municipal de l'Habitatge de Barcelona (IMHAB)
Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Institut Barcelona Esports (IBE)
Transports Metropolitans de Barcelona (TMB)
Consorci Besòs
Àrea d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat
Institut Municipal de Parcs i Jardins
Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat
BCN Acció Interculturalitat
Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Política Alimentària
Àrea de Sanitat i Salut
Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida
Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI
Consorci Biblioteques

Equipaments

Centre Cívic Zona Nord
CAP Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona
Biblioteca de la Zona Nord
Casal de Barri Torre Baró
Casal de Barri de Vallbona
Centre Serveis Socials
CEM Eurofitness Can Cuyàs
Centre Obert Torre Baró
Escoles i instituts
Ateneu de Fabricació de Ciutat Meridiana
Espai Zona Nord (Oficina d'Habitatge, OAC i PAE)
Escoles bressol municipals

Ciutadania

Ciutadania no associada

AFA's

Associacions, entitats, taules,
xarxes, assemblees i fundacions

Bloc 3 >

12 | Pressupost

El pressupost total d'un pla de barris es desglossa en dos conceptes: la **despesa corrent** i la **inversió**. Són dues partides pressupostàries diferenciades que tenen objectius i concrecions diferents i excloents:

La **inversió** correspon a les despeses relacionades amb obres i millores “físiques” d'espai públic o equipaments. Dins d'aquest concepte, hi ha les tipologies d'accions següents:

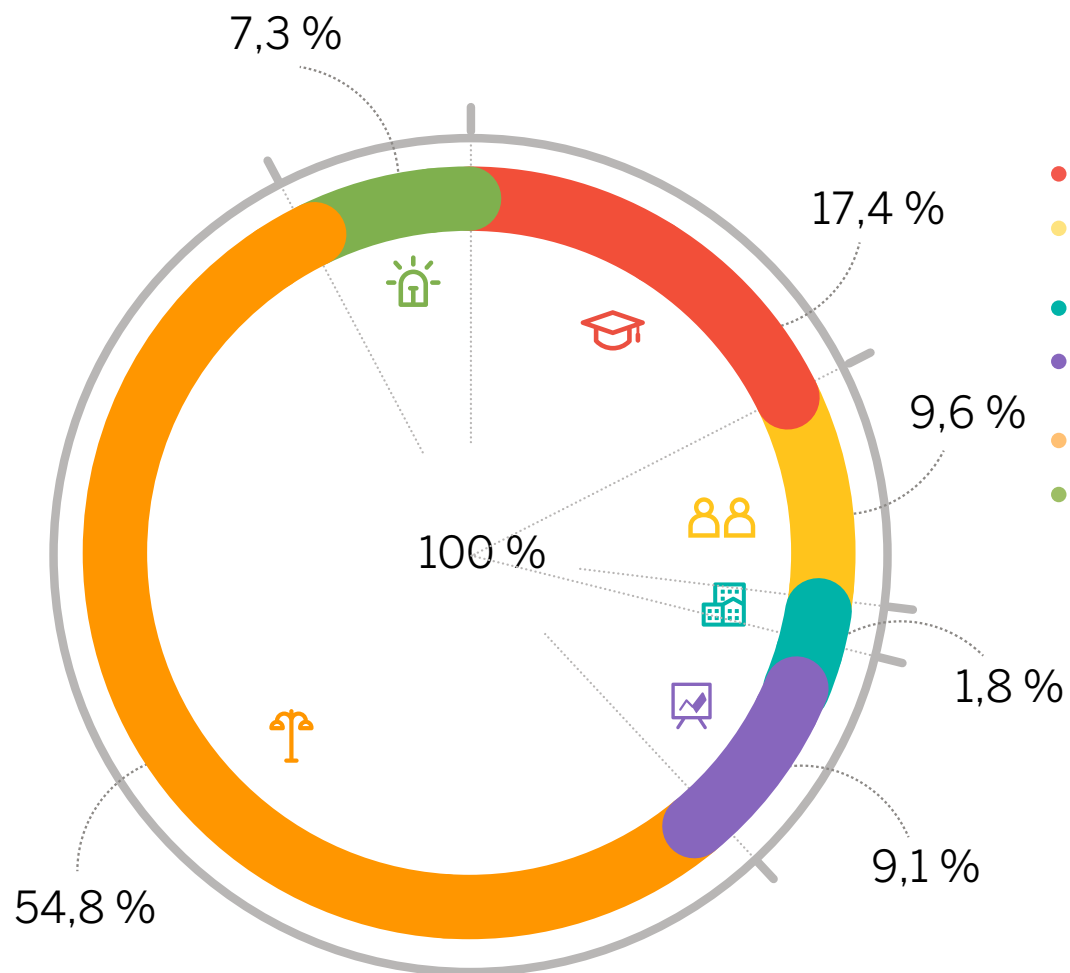
- Millora d'infraestructures o espai públic (places, parcs, carrers, mobiliari urbà, arbrat...).
- Rehabilitació d'habitatges.
- Construcció o rehabilitació/millora d'equipaments (escoles, centres de salut, centres de dia, centres cí-vics, casals de barri, biblioteques, etc.).
- Compra d'edificis.
- Compra de material no fungible (mobiliari, infraestructura TIC, vehicles de transport, etc.).

La **despesa corrent** correspon a les despeses relacionades amb tot allò que no és inversió, que bàsicament són projectes o serveis que impacten en veïns i veïnes. Dins d'aquest concepte hi ha aquestes accions:

- Projectes educatius, socials o de salut comunitària.
- Projectes d'empoderament o dinamització de col·lectius determinats.
- Projectes de formació i/o ocupació.

- Organització d'esdeveniments concrets (festes populars, jornades, fires, debats, processos participatius, etc.).

- Exposicions i intervencions urbanes artístiques o socials efímeres.

	Inversió	D. corrent	Total
● Educació i salut pública	0 €	1.900.000 €	1.900.000 €
● Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària	650.000 €	400.000 €	1.050.000 €
● Habitatge*	0 €	200.000 €	200.000 €
● Ocupació, impuls econòmic i economia social	0 €	1.000.000 €	1.000.000 €
● Espai públic i accessibilitat	6.000.000 €	0 €	6.000.000 €
● Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica	800.000 €	0 €	800.000 €
	7.450.000 €	3.500.000 €	10.950.000 €

(*) A banda del pressupost previst en aquest Pla de Barris, l'eix d'habitatge està finançat amb un pressupost global pel tots els Plans de Barri dotat amb 15 milions d'euros. La dotació es repartirà segons la vulnerabilitat residencial detectada a cada barri a través del programa de rehabilitació de finques d'alta complexitat.

13 | Visió global

Diagnosi

Educació i salut pública

- Els centres educatius són d'alta complexitat i molt condicionats per la precarietat.
- Destaca un baix nivell d'instrucció i poca continuïtat en etapes postobligatòries.
- Cal reconèixer i potenciar les iniciatives d'educació no reglada i l'educació en el lleure.
- En matèria de salut, destaca l'alt índex de consum de tòxics i alcohol entre joves i adults.

Objectius específics

- A | Promoure la igualtat d'oportunitats educatives, contribuir a la reducció de l'abandonament escolar prematur i la motivació per la continuïtat dels estudis i l'accés a cicles superiors i universitat.
- B | Fomentar la criança responsable, les habilitats familiars i promoure projectes comunitaris adreçats a la petita infància i les seves famílies.
- C | Reforçar les actuacions que incideixen en la millora de la salut i la convivència des d'una perspectiva comunitària i de prevenció.
- D | Millorar les condicions de vida de la gent gran per a un envelliment saludable i de qualitat.

Drets socials, equitat de gènere i acció comunitària

- La Zona Nord és diversa en orígens culturals i caldria estimular més la participació associativa.
- Hi ha usos intensius que susciten problemes de convivència.
- Es demanen més equipaments als barris que enforteixin la comunitat.
- Les intervencions per fomentar la igualtat i per acabar amb les violències masclistes es fan necessàries.

- E | Incorporar la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en tots els àmbits de la vida comunitària.
- F | Reforçar el paper dels i les joves i adolescents en el teixit comunitari de la Zona Nord.
- G | Fomentar l'equitat de gènere i les relacions no violentes.
- H | Impulsar la capacitat digital i contribuir a la reducció de l'escletxa digital.

Habitatge

- Els desnonaments són una constant i causen més precarietat i vulnerabilitat.
- Hi ha edificis en situació d'infrahabitabilitat i diversos problemes a les comunitats amb els elements comuns.
- Hi ha finques amb pisos buits, ocupats o que no tenen ascensor, fets que en dificulten l'habitabilitat.
- Les situacions d'emergència habitacional i l'accessibilitat es treballen es treballen en diferents línies, des d'assessorament energètic fins al suport en mediació.

- I | Promoure la rehabilitació i la millora de l'accessibilitat de finques complexes i vulnerables.
- J | Desenvolupar accions que contribueixin a pal·liar l'emergència habitacional i a reduir la vulnerabilitat residencial.

Ocupació, impuls econòmic i economia social

- Hi ha col·lectius d'aturats en situació vulnerable: de llarga durada, joves, dones, etc.
- Es promouen programes d'ocupabilitat i inserció laboral.
- El teixit comercial de barri és feble i es veu absorbit per les grans superfícies de l'entorn.
- La crisi de la Covid-19 ha tingut un efecte multiplicador de les situacions precàries que ja existien.

- K | Fomentar la millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables.
- L | Donar eines per a l'impuls de l'economia social i el comerç de proximitat.

Espai públic i accessibilitat

- L'orografia complicada genera dificultats en l'accés i gaudi dels espais públics.
- Es fa difícil la connexió amb transport públic de la part alta i baixa de Torre Baró.
- Hi ha problemes d'accessibilitat derivats dels pendents de Ciutat Meridiana, tot i les intervencions fetes.
- A Vallbona hi ha el repte de soterrar part de les vies ferroviàries que travessen el barri.

- M | Aprofundir en la millora de la connectivitat i l'accessibilitat dels barris de la Zona Nord.
- N | Generar nous espais d'ús comunitari a l'espai públic i promoure el seu ús esportiu, lúdic i cultural.

Sostenibilitat ambiental i emergència climàtica

- La Zona Nord disposa d'un entorn amb espais naturals, per la proximitat amb Collserola i el riu Besòs.
- Hi ha espais verds, d'ombra, que poden actuar com a refugis climàtics i permeten l'exercici físic.
- Les vies de circulació d'entrada i sortida de la ciutat, que envolten Zona Nord, generen contaminació.
- Les entitats de la Zona Nord reclamen el cessament d'activitats de la cimentera.

- O | Promoure accions encaminades a pal·liar l'impacte que l'emergència climàtica té en els col·lectius en situació de vulnerabilitat.
- P | Promoure la sostenibilitat ambiental i el desenvolupament econòmic del territori.

Accions

Pressupost

1.900.000 €

01 Perfiles psicosocials a les escoles.
02 Consolidar el programa EducArts d'ensenyaments artístics als centres educatius de la Zona Nord.
03 Promoure programes i accions que fomentin la continuïtat dels estudis i garanteixin l'accés als estudis postobligatoris.

04 Millorar i ampliar l'oferta d'activitats extraescolars.
05 Impulsar un projecte educatiu i de lleure adreçat a la petita infància i les seves famílies.
06 Accions de promoció dels hàbits saludables.
07 Accions per combatre la solitud no volguda i l'aïllament.
08 Desenvolupar projectes en l'àmbit de la salut mental des d'una perspectiva comunitària.

1.050.000 €

09 Construcció del nou espai per a joves de la Zona Nord i suport a les iniciatives dels i les joves en el camp de l'associacionisme i el lleure educatiu i saludable.
10 Projectes específics per a dones.
11 Programa d'accions de dinamització i acompanyament a la inclusió i el reconeixement de la diversitat cultural i d'origen en l'àmbit comunitari.

12 Impulsar accions que contribueixin a la millora de la convivència i al foment del bon veïnatge, en especial a la Plaça Verda i els seus entorns.
13 Reduir l'escletxa digital i fomentar l'ús responsable i educatiu de les tecnologies.
14 Facilitar la creació d'un espai comunitari al Centre Obert de Torre Baró.

200.000 € + dotació prevista pel programa FAC

15 Programa de rehabilitació per a finques d'alta complexitat.
16 Ampliació de la cartera de serveis que ofereix l'Oficina de l'Habitatge de la Zona Nord.
17 Servei de suport psicològic a persones que es troben en situació de vulnerabilitat residencial.

1.000.000 €

18 Programes de formació ocupacional i experiènciació laboral.
19 Programes de regularització mitjançant la contractació i d'homologació d'estudis.
20 Servei d'orientació Laboral a Vallbona.
21 Xarxa de Resposta Socioeconòmica (XARSE).

22. Activació de locals buits en planta baixa i suport a l'emprenedoria.
23. Programa integral de suport i enfortiment del comerç de proximitat.

6.000.000 €

24 Millores a l'espai públic de Vallbona - Pla director de Vallbona-fase 0.
25 Dignificació de l'espai públic de Torre Baró.
26 Consolidació del servei de transport a la demanda i millora de la connectivitat mitjançant transport públic al barri.
27 Promoure la generació de nous itineraris accessibles a Ciutat Meridiana.

800.000 €

28 Desenvolupament de la primera fase del projecte AgroVallbona.
29 Xarxa de refugis climàtics.

14 - Gestió i governança ————— p. 140

15 - Eines transversals ————— p. 144

**16 - Indicadors d'avaluació
del projecte** ————— p. 148

Bloc 4 Desenvolupament

L'Ajuntament de Barcelona, en aquesta nova edició, ha seguit encarregant a Foment de Ciutat la gestió i la coordinació del Pla de Barris. Foment de Ciutat és una societat municipal, amb llarga experiència en la gestió de projectes integrals, vinculats als territoris i que requereixen la coordinació de múltiples agents, interns i externs.

Foment de Ciutat no executa directament totes les actuacions que inclou el Pla de Barris, sinó que és el responsable d'aglutinar la governança municipal necessària per poder-les desenvolupar amb el major grau de transversalitat possible. De totes maneres sí que n'és un actor clau, ja que, pivotant sobre la figura del cap de projecte i amb el suport amb la resta d'equips, Foment de Ciutat fa de catalitzador de totes les accions definides als documents inicials i acompanya i coordina el seu desplegament.

En aquesta edició, doncs, igual que en l'anterior, el Pla de Barris es pilota des d'un departament propi de Foment de Ciutat, però amb total col·laboració amb la resta de serveis transversals de l'empresa (contractació, recursos, participació, comunicació, serveis tècnics i Direcció General). Cada Pla de Barris es lidera per la figura del **cap de projecte**, que és la persona que, amb una dedicació exclusiva al pla, fa de lligam entre el territori i la resta d'agents municipals. El cap de projecte forma part del **Departament de Pla de Barris de Foment de Ciutat**, que incorpora els coordinadors dels àmbits social, econòmic i urbà i la mateixa direcció, que acompanyen a tot l'equip en la definició estratègica i promouen el lligam i coordinació amb altres gerències i àrees de l'Ajuntament.

Malgrat que el Pla es gestiona i es treballa amb equip, cal destacar el paper dinamit-

zador dels caps de projecte que treballen entre l'acció i la planificació. Connectat a tot el teixit social i veïnal i treballant conjuntament amb tots els tècnics municipals implicats al territori, la figura del cap de projecte permet catalitzar les accions definides al Pla i preveure noves oportunitats. Permet acompanyar tècnics o veïns i veïnes en la definició i execució de projectes i, al mateix temps, permet lligar-los amb altres àrees o departaments per fer-los més integrals i potents si és necessari.

Per articular aquesta governança complexa, ja en la primera edició es va establir un marc de coordinació específic. Cal posar de relleu que aquest marc té múltiples derivacions en el dia a dia de la gestió dels plans. El marc de coordinació estableix tres nivells: òrgans de seguiment polític, governança interna de l'Ajuntament i territori, veïns, veïnes i entitats.

Òrgans de seguiment polític

El lideratge del projecte és del Govern municipal i de la Regidoria de Presidència. L'òrgan de seguiment polític és el Consell d'Administració de Foment de Ciutat, en el qual hi estan representats tots els grups municipals, de manera que s'hi reproduceix la mateixa distribució que al ple municipal. Dins l'estructura tècnica, la responsabilitat recau en la Gerència Municipal, que és qui efectua l'encàrrec a Foment de Ciutat.

Governança interna de l'Ajuntament

El **Comitè Municipal de Pilotatge** és l'òrgan de coordinació municipal en el qual estan representades totes les àrees i districtes. És un espai de coordinació puntual que permet a les principals àrees i districtes implicats tenir una visió global de tot el programa.

Per a alguns temes d'especial rellevància s'han creat **taules sectorials** específiques, també en l'àmbit municipal, com la Taula sectorial d'Educació, la Taula sectorial d'Habitatge i la Taula sectorial d'Activació Econòmica. Aquestes taules són els espais de definició estratègica en els quals l'àrea, els agents o operadors que hi estan vinculats, els districtes, Foment de Ciutat i la Regidoria defineixen les prioritats compartides respecte dels temes tractats.

Procés de participació del Pla de Barris
Font: Ajuntament de Barcelona

A cada districte s'ha creat una **Taula Gerencial**, que és l'espai de seguiment i de presa de decisions estratègiques en el qual, juntament amb la Gerència del Districte, hi ha tots els tècnics del districte vinculats al Pla de Barris.

De les taules gerencials se'n desprenen diferents **espais/grups de treball** per anar definint i executant cadascuna de les línies del Pla de Barris. En el dia a dia, hi ha un equip més executiu, la **Taula Executiva**, liderada pel cap de projecte del Pla i formada per les persones més vinculades a cada barri.

Cal destacar que, en aquesta edició, donat el volum de plans que ha de desplegar el Districte de Nou Barris (cinc plans que afecten nou dels tretze barris del districte), s'ha modificat puntualment aquesta governança: s'ha introduït un perfil intermedi entre els cinc caps de projecte i l'estructura gerencial. Aquest perfil actua de ròtula entre els diferents espais de coordinació, facilita la interlocució amb la Gerència del Districte i les diferents direccions implicades i permet tenir, en tot moment, una visió global de l'actuació del Pla de Barris al Districte de Nou Barris.

És important, també, el valor afegit que generen aquesta transversalitat i aquest treball compartit en l'àmbit municipal. També cal posar en valor la creació de nous processos de coordinació que no existien prèviament. En aquest escenari, el Pla de Barris actua com a ròtula per articular aquests nous processos i per garantir-ne el funcionament correcte. I això és així perquè un dels objectius del Pla de Barris, més enllà de la transformació dels barris, és impulsar un canvi de treball en l'àmbit municipal, basat a compartir els objectius i alinear tots els agents implicats en la manera de resoldre'ls.

Territori, veïns i veïnes, i entitats

El Pla de Barris posa molta èmfasi en el fet que la transversalitat interna es traslladi a treball als barris i a vincular tots els nous espais de treball municipal interns a les dinàmiques de participació i coproducció que, al mateix temps, s'impulsen amb els veïns i veïnes. Aquí és on té un paper important el **Grup Impulsor**, que en aquesta edició passa a anomenar-se Comissió de Seguiment del Pla de Barris, com a espai de seguiment de tot el desplegament del Pla. Al marge d'aquest

espai de seguiment, el Pla es treballa de forma conjunta amb veïns i veïnes i entitats en els espais de treball comunitari propis de cada territori (**taules de treball**). El Pla de Barris es suma als espais existents o en crea de nous si es requereix.

En paral·lel a aquest marc de governança més executiva, s'ha cregut oportú mantenir l'existència del Consell Assessor per assistir en el disseny i l'aplicació del Pla de Barris.

Consell Assessor

La voluntat del Pla de Barris de ser una política transformadora va motivar la creació d'un consell assessor. Aquest consell reuneix un conjunt de persones amb un coneixement contrastat sobre temàtiques concretes que entren en total relació amb els àmbits del Pla de Barris. La seva funció és aconsellar sobre el desenvolupament dels plans, avaluar-ne els resultats i proposar millores, si s'escau, i contribuir a la difusió dels resultats, en especial de les actuacions que puguin ser de major interès per a altres barris o àrees urbanes.

Un cop s'iniciï el desplegament del Pla de Barris, el president o la presidenta del Consell escollirà els membres que en formaran part. El Consell es reunirà un cop al trimestre en una sessió de treball conjunta i anualment per presentar un informe que recollirà les seves propostes i avaluacions sobre el programa.

Òrgans de seguiment polític

Consell d'Administració de Foment de Ciutat
Espai de seguiment polític del Pla de Barris

Regidoria de Presidència
Definició estratègica del Pla de Barris

Comitè de Pilotatge
Òrgan de seguiment gerencial en l'àmbit de tot l'Ajuntament

Taules Sectorials
Espais de definició estratègica d'àmbit general del Pla de Barris. Espais de coordinació sectorial entre les Gerències de Districte, les àrees i la gerència municipal

Taula Gerencial
Espai de seguiment tècnic del Pla de Barris i de presa de decisions estratègiques. Espai de coordinació entre el districte, Foment de Ciutat i les àrees

Treball tècnic informal
Espais, grups i/o reunions de treball (districte, àrea o qui convingui) per a la definició o desplegament de temes concrets

Taula executiva Permanent
Grup executiu transversal que pilota el dia a dia del Pla de Barris. Espai de rendiment de comptes permanent

Comissions de Seguiment
Grup de veïns i veïnes que tenen per objecte fer el seguiment i vetllar pel desenvolupament del Pla de Barris

Taules de Treball
Espais de treball permanent que executen i donen contingut a les accions del Pla de Barris, formats per entitats i veïns i veïnes

Governança interna de l'Ajuntament

Territori, veïns i veïnes, i entitats

Consell d'Administració de Foment de Ciutat

Regidoria de Presidència ← **Consell Assessor**

Comitè de Pilotatge

Taula de Seguiment Tècnic de Districte

Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Ciutat Vella	Horta - Guinardó	Sants - Montjuïc
					
					
					
					

Bloc 4 >

15 | Eines transversals

15.1 | Comunicació

Objectius de comunicació

Els objectius de la comunicació del Pla de Barris són dos. Per una banda, donar a conèixer el pla i les seves accions com a política pública que combat les desigualtats a la ciutat, posant per davant la importància dels barris, la seva situació i les seves potencialitats, i com aquesta xarxa té repercussions a la resta de Barcelona. Per l'altra, convidar a implicar-se en el desenvolupament del Pla al veïnat dels barris on es desplega.

Els objectius específics són vetllar per la claredat en l'estratègia comunicativa (tots els districtes i sectors condueixen una única narrativa), generar notorietat en tots els canals disponibles de l'Ajuntament de Barcelona, fer circular la informació per tal de no perdre oportunitats comunicatives i mesurar els impactes per prendre decisions.

Punt de partida: "Tot està connectat"

Les desigualtats a Barcelona es combaten tant des de les petites accions comunitàries com des dels grans programes de ciutat. Aquesta varietat d'estratègies i aquesta amplitud d'accions són el principal repte a l'hora de comunicar què pretén i com es desenvolupa el Pla de Barris.

L'estratègia comunicativa del Pla de Barris permetrà explicar i implicar el veïnat tant en la visió general del programa com en els seus projectes concrets, i com tots ells tenen un ressò i uns efectes. La multiplicitat d'aquests projectes és la que permet una comunicació que va d'allò tàctic a allò general en diversos plans: de l'individual al col·lectiu, del puntual al permanent, del localitzat a l'extensiu, etc. El rang i la naturalesa de les connexions varia però la construcció narrativa és la mateixa, permeten informar del què i el com però fent comprensible i rellevant el perquè.

Per a múltiples variants

Pel que fa als públics als quals s'adreça, es compta amb quatre variants o capes: el públic afectat directament pel Pla de Barris (veïnat, entitats, persones que fan ús puntual del barri, persones treballadores, etc.); el públic de la resta de la ciutat, que presenta afinitat amb el programa pel que representa com a política pública municipal (s'inclouen també altres agents socials que operen a tota la ciutat); el públic intern, tot aquell personal treballador de l'Ajuntament relacionat amb el Pla de Barris, ja sigui directament o indirectament, i el públic premsa, mitjans, líders d'opinió i prescriptors afins.

Aquestes capes s'aborden des de diversos canals: comunicació institucional i municipal, digital, campanyes publicitàries, premsa i relacions públiques.

Participació ciutadana al barri del Poble-sec
Font: Ajuntament de Barcelona

15 | Eines transversals

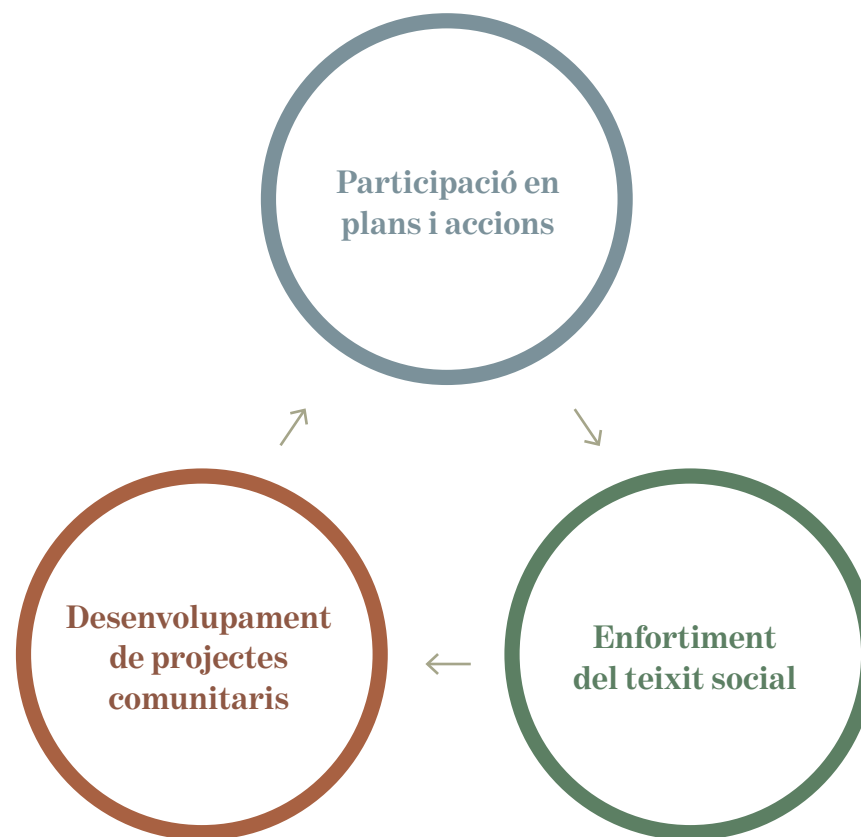
15.2 | Participació i treball comunitari

La proximitat i la relació constant amb el veïnat és un element imprescindible per a l'èxit d'una política de transformació com el Pla de Barris. Tant en la definició de què cal fer a cada barri, a l'inici del Pla, com en el desenvolupament de les accions, el treball amb el teixit social i comunitari de cadascun dels barris és continu, estret i fructífer.

La participació i el treball comunitari en el Pla de Barris s'orienta cap a tres direccions, interrelacionades i dependents entre elles: la participació ciutadana en la definició dels plans i les accions, l'enfortiment del teixit social i el desenvolupament de projectes de manera comunitària.

El **procés de definició de cada Pla de Barris**, on es fixen les línies de treball i la concreció de les accions, es fa des de l'inici en diàleg i treball conjunt amb el teixit social i comunitari de cadascun dels barris. Per la definició dels plans de barris 2021-2024 s'ha convocat un **procés de participació reglat**, segons el Reglament de participació ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona, que es va desenvolupar durant la tardor del 2020.

El context de restriccions de les trobades presencials a causa de la crisi sanitària ha estat un repte per aconseguir una participació oberta, plural, diversa i representativa, però la metodologia s'ha adaptat per minimitzar aquestes dificultats. Així doncs, s'han fet entrevistes i sessions de treball telemàtiques amb els principals agents socials del barri, s'han instal·lat punts d'informació i recollida de propostes als carrers per arribar a la ciutadania no organitzada i a col·lectius que habitualment no participen en les iniciatives proposades, i s'hi ha pogut participar digitalment a través del decidim.barcelona, que ha permès contribucions de perfils més joves.

La participació i el treball comunitari en el Pla de Barris
Font: Urbaning

Però la participació ciutadana i el treball comunitari en el Pla de Barris no es limita al moment de la definició, sinó que és una constant, també en el desenvolupament i execució de les accions del Pla.

Un dels espais centrals de participació i rendició de comptes al llarg de tot el procés de desenvolupament dels plans de barris són les **Comissions de Seguitment** de cada barri (allò que en els plans de barris 2017-2020 eren els Grups Impulsors). Estan formades per veïns i veïnes i per entitats del territori i tenen com a objectiu vetllar pel bon desplegament del Pla de Barris i fer-ne el seguiment, a través de reunions periòdiques, cada dos o tres mesos.

En el desenvolupament d'algunes de les accions del Pla també tenen un paper important les **taules de treball temàtiques**, que són espais de coproducció. Poden ser creades expressament en el marc del Pla de Barris o bé poden ser espais ja existents al barri, als quals el Pla es suma.

També hi ha algunes accions, sobretot relacionades amb millores de l'espai públic, que inclouen **sessions o processos específics** que es fan amb la finalitat d'incorporar la veu dels veïns i veïnes en diferents projectes del Pla de Barris.

Però el Pla de Barris no només vetlla per treballar de manera participada les propostes que impulsa, sinó que també té com a objectiu enfortir el teixit social i comunitari dels barris on es desplega. Per això impulsa línies de **suport al teixit associatiu** i, sobretot, treballa amb **perspectiva comunitària** totes les seves accions, desplegant-les sempre amb implicació del teixit comunitari, a partir de les seves necessitats i demandes.

EL BARRI ET CRIDA

Procés **participatiu**

0.

ANÀLISI DEL BARRI:

Març a octubre

Mapa d'agents i anàlisi del territori.

1.

PRIMERS CONTACTES:

19 a 27 d'octubre

Sessions individuals o en grup amb actors clau per un primer contrast i recollida d'informació i propostes.

2.

OBERTURA DEL DEBAT:

28 d'octubre a 13 de Nov.

A) sessions temàtiques per aprofundir en grans temes del barri (habitatge, joves, convivència, etc.)

B) Espai específic al web del decidim.

C) Punts informatius al carrer.

3.

VALIDACIÓ:

16 a 27 d'octubre

A) Presentació i validació dels resultats del procés amb la comissió de seguiment.

B) Publicació dels resultats a l'espai web del decidim.

El procés participatiu del Pla de Barris
Font: Ajuntament de Barcelona

Bloc 4 >

16 | Indicadors d'avaluació del projecte

16.1 | Organització del procés d'avaluació del Pla de Barris

El desplegament del Pla de Barris es fa amb el compromís d'avaluar-ne els resultats i de capitalitzar-ne les experiències. Aquesta avaluació comptarà amb diverses línies i espais de treball, igual que l'edició passada.

Partint del model d'avaluació de l'anterior pla, es preveu encarregar un pla d'avaluació que permeti fer una avaluació de la nova edició 2021-2024, i alhora lligar-la amb l'avaluació feta durant els últims quatre anys. Aquesta avaluació pivotarà sobre diferents eixos.

Participació ciutadana al barri del Raval
Font: Ajuntament de Barcelona

Avaluació dels impactes del Pla de Barris

- **Anàlisi i seguiment d'indicadors clau** per cadascun dels àmbits territorials (barri): seguiment d'una graella d'indicadors considerats clau per poder mesurar la vulnerabilitat d'un territori. Aquesta graella ja es va construir en el pla d'avaluació de l'edició anterior i, per tant, permetrà continuar monitoritzant l'evolució dels setze barris de l'edició anterior i afegir el seguiment dels set nous barris. L'anàlisi també compta amb la creació d'un barri fictici “contrafactual” amb la voluntat de determinar si el Pla de Barris té un impacte concret en els barris on s'aplica, a diferència d'altres barris similars on no s'hi actua amb aquest programa. Així doncs, es vol avaluar tant la millora dels indicadors de vulnerabilitat dels barris on impacta el programa com l'efectivitat del mateix programa en la reducció de desigualtats existents.
- **Avaluació de projectes concrets:** el pla d'avaluació comptarà amb l'avaluació d'aquells projectes que es considerin singulars i que es plantegi convertir-los en estructurants. L'avaluació permetrà tenir la certesa del seu impacte i, per tant, tenir més informació de cara a decidir-ne la continuïtat, al marge del Pla de Barris.

Anàlisi qualitativa sobre la implementació i disseny

- **Anàlisi i avaluació de la metodologia de desplegament del Pla:** el Pla de Barris té la voluntat d'innovar en la forma com es desplega la política pública. Partint d'un treball estratègic amb les àrees i districtes, té la voluntat de promoure un desplegament amb mirada integral, treball transversal i desplegament local. L'anàlisi qualitativa ha de permetre avaluar si aquest treball de proximitat i comunitari es produeix i si té millors resultats que altres formes d'aplicar la política pública. Caldrà avaluar també el nivell de participació del veïnat i el seu impacte en la definició i desplegament i l'evolució del capital social dels barris, que el mateix Pla de Barris pretén reforçar.

16 | Indicadors d'avaluació del projecte

16.2 | Presentació de resultats de l'avaluació

Tant el model d'avaluació com els resultats que es vagin obtenint es presentaran en forma d'informe al Consell Assessor del Pla de Barris. Serà el mateix Consell Assessor qui, en el seus informes anuals o de tancament, analitzarà els resultats de l'avaluació i determinarà, si s'escau, les alertes pertinents o correccions que cal aplicar al programa de Pla de Barris per millorar-ne els resultats.

Participació ciutadana al barri del Poble-sec
Font: Ajuntament de Barcelona

PLA DE BARRIS PLA DE BARRIS PLA DE BARRIS

SENSE BARRIS NO HI HA BARCELONA